

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky

Program starostlivosti o Chránené vtáčie územie Chočské vrchy na roky 2019 – 2048

10. jún 2019

Spolufinancované z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja a štátneho rozpočtu v rámci projektu: „Vypracovanie programov starostlivosti o vybrané chránené vtáčie územia – 2. etapa“

Obsah

1. ZÁKLADNÉ ÚDAJE	4
1.1. ČÍSLO PODĽA ŠTÁTNEHO ZOZNAMU	4
1.2. PRÍSLUŠNOSŤ K EURÓPSKEJ SÚSTAVE CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ	4
1.3. KATEGÓRIA A NÁZOV ÚZEMIA	4
1.4. PLATNÝ PRÁVNÝ PREDPIS O VYHLASOVANÍ CHRÁNENÉHO ÚZEMIA	4
1.5. CELKOVÁ VÝMERA CHRÁNENÉHO ÚZEMIA	4
1.6. SÚČASNÝ STAV PREDMETU OCHRANY	5
1.6.1. Prírodné pomery	5
1.6.2. Stručný opis predmetu ochrany	11
1.6.3. Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany	11
<u>1.6.3.1. Súčasný stav druhu</u>	<u>11</u>
1.6.3.1.1. Definovanie stavu druhu sokol sťahovavý v CHVÚ Chočské vrchy	11
1.6.3.1.2. Definovanie stavu druhu orol skalný v CHVÚ Chočské vrchy	14
1.6.3.1.3. Definovanie stavu druhu výr skalný v CHVÚ Chočské vrchy	17
1.6.3.1.4. Definovanie stavu druhu hlucháň hôrny v CHVÚ Chočské vrchy	19
1.6.3.1.5. Definovanie stavu druhu ďateľ trojprstý v CHVÚ Chočské vrchy	21
1.6.3.1.6. Definovanie stavu druhu žlna sivá v CHVÚ Chočské vrchy	23
1.6.3.1.7. Definovanie stavu druhu kuvik kapcavý v CHVÚ Chočské vrchy	26
1.6.3.1.8. Definovanie stavu druhu kuvik vrabčí v CHVÚ Chočské vrchy	28
1.6.3.1.9. Definovanie stavu druhu jariabok hôrny v CHVÚ Chočské vrchy	30
1.6.3.1.10. Definovanie stavu druhu strakoš veľký v CHVÚ Chočské vrchy	31
1.6.3.2. Stav druhov vtákov a ich biotopov na ochranu ktorých sa vyhlasuje CHVÚ	33
1.6.3.2.1. Sokol sťahovavý	33
1.6.3.2.2. Orol skalný	33
1.6.3.2.3. Výr skalný	33
1.6.3.2.4. Hlucháň hôrny	34
1.6.3.2.5. Ďateľ trojprstý	34
1.6.3.2.6. Žlna sivá	34
1.6.3.2.7. Kuvik kapcavý	34
1.6.3.2.8. Kuvik vrabčí	34
1.6.3.2.9. Jariabok hôrny	34
1.6.3.2.10. Strakoš veľký	34
<u>1.6.3.3. Cieľový stav druhu</u>	<u>34</u>
1.6.3.3.1. Cieľový stav druhu sokol sťahovavý	34
1.6.3.3.2. Cieľový stav druhu orol skalný	34
1.6.3.3.3. Cieľový stav druhu výr skalný	34
1.6.3.3.4. Cieľový stav druhu hlucháň hôrny	35
1.6.3.3.5. Cieľový stav druhu ďateľ trojprstý	35
1.6.3.3.6. Cieľový stav druhu žlna sivá	35
1.6.3.3.7. Cieľový stav druhu kuvik kapcavý	35
1.6.3.3.8. Cieľový stav druhu kuvik vrabčí	35
1.6.3.3.9. Cieľový stav druhu jariabok hôrny	35
1.6.3.3.10. Cieľový stav druhu strakoš veľký	35
<u>1.6.3.4. Osobitné záujmy</u>	<u>35</u>
1.6.3.4.1. Osobitné záujmy u druhu sokol sťahovavý	35
1.6.3.4.2. Osobitné záujmy u druhu orol skalný	35
1.6.3.4.3. Osobitné záujmy u druhu výr skalný	36
1.6.3.4.4. Osobitné záujmy u druhu hlucháň hôrny	36
1.6.3.4.5. Osobitné záujmy u druhu ďateľ trojprstý	36
1.6.3.4.6. Osobitné záujmy u druhu žlna sivá	36
1.6.3.4.7. Osobitné záujmy u druhu kuvik kapcavý	37
1.6.3.4.8. Osobitné záujmy u druhu kuvik vrabčí	37

1.6.3.4.9. Osobitné záujmy u druhu jariabok hôrny	37
1.6.3.4.10. Osobitné záujmy u druhu strakoš veľký.....	37
1.6.4. Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území	37
1.7. VÝSLEDKY KOMPLEXNÉHO ZISŤOVANIA STAVU LESA.....	38
2. SOCIOEKONOMICKÉ POMERY (VYUŽÍVANIE ÚZEMIA A JEHO OKOLIA), POZITÍVNE A NEGATÍVNE FAKTORY	40
2.1. HISTORICKÝ KONTEXT.....	40
2.2. STRUČNÝ OPIS AKTUÁLNEHO STAVU	40
2.3. NÁVRH ZÁSAD A OPATRENÍ VYUŽÍVANIA ÚZEMIA A JEHO OKOLIA Z HĽADISKA CIEĽOV OCHRANY	42
<u>2.3.1. Návrh zásad a opatrení pre jednotlivé predmety ochrany.....</u>	42
2.3.1.1. Návrh zásad a opatrení pre sokola sťahovavého	42
2.3.1.2. Návrh zásad a opatrení pre	42
2.3.1.3. Návrh zásad a opatrení pre výra skalného	43
2.3.1.4. Návrh zásad a opatrení pre hlucháňa hôrneho.....	43
2.3.1.5. Návrh zásad a opatrení pre ďatľa trojprstého.....	44
2.3.1.6. Návrh zásad a opatrení pre žlnu sivú	44
2.3.1.7. Návrh zásad a opatrení pre kuvika kapcavého.....	44
2.3.1.8. Návrh zásad a opatrení pre kuvika vrabčieho	45
2.3.1.9. Návrh zásad opatrení pre jariabka hôrneho	45
2.3.1.10. Návrh zásad opatrení pre strakoša veľkého	45
<u>2.3.2. Členenie územia na ekologicko-funkčné priestory (EFP)</u>	45
2.3.2.1. Návrh zásad a opatrení v EFP1 – hniezdiská strakoša veľkého a loviská dravcov	46
2.3.2.2. Návrh zásad a opatrení v EFP2 – hniezdiská hlucháňa hôrneho a vzácnych lesných druhov.....	47
2.3.2.3. Návrh zásad a opatrení v EFP3 – potravné biotopy hlucháňa hôrneho a hniezdiská lesných druhov.....	49
2.3.2.4. Návrh zásad opatrení v EFP4 – hniezdiská lesných druhov, dutinových hniezdičov a dravcov.....	50
3. CIELE STAROSTLIVOSTI A OPATRENIA NA ICH DOSIAHNUTIE	53
3.1. STANOVENIE DLHODOBÝCH CIEĽOV STAROSTLIVOSTI V NADVÄZNOSTI NA EKOLOGICKO-FUNKČNÉ PRIESTORY.....	53
3.2. STANOVENIE OPERATÍVNYCH CIEĽOV V NADVÄZNOSTI NA EKOLOGICKO-FUNKČNÉ PRIESTORY	56
3.3. RÁMCOVÉ PLÁNOVANIE A MODELÝ HOSPODÁRENIA PRE LESNÉ BIOTOPY.	56
3.4. NAVRHOVANÉ OPATRENIA, STANOVENIE HARMONOGRAMU ICH PLNENIA, URČENIE SUBJEKTU ZODPOVEDNÉHO ZA ICH PLNENIE, STANOVENIE MERATEĽNÝCH INDIKÁTOROV ICH PLNENIA	60
4. SPÔSOB VYHODNOCOVANIA PLNENIA PROGRAMU STAROSTLIVOSTI	77
5. POUŽITÉ PODKLADY A ZDROJE INFORMÁCIÍ.....	86
6. PRÍLOHY	89
6.1. MAPA PREDMETOV OCHRANY CHVÚ CHOČSKÉ VRCHY	90
6.2. MAPA IDENTIFIKÁCIE VLASTNÍCKO-UŽIVATEĽSKÝCH VZŤAHOV V CHVÚ CHOČSKÉ VRCHY.....	91
6.3. MAPA VYUŽITIA ÚZEMIA CHVÚ CHOČSKÉ VRCHY.....	92
6.4. MAPA EKOLOGICKO-FUNKČNÝCH PRIESTOROV V CHVÚ CHOČSKÉ VRCHY.....	93
6.5. INÁ DOKUMENTÁCIA.....	94
6.5.1. MAPA PREKRYVU CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ A ÚZEMÍ EURÓPSKEHO VÝZNAMU A CHVÚ CHOČSKÉ VRCHY	94
6.5.2. PORASTOVÁ MAPA CHVÚ CHOČSKÉ VRCHY	95

Úvod

Chočské vrchy sa nachádzajú na severnom Slovensku na rozhraní Oravy a Liptova. Vďaka absencii centrálneho hrebeňa je pohorie Chočské vrchy prerezané severo-južným smerom dolinami, často kaňonovitého rázu. Svojim charakterom umožňujú podmienky pre život viacerých vtáčích druhov, vrátane **10 druhov, ktoré sú predmetom ochrany tohto cenného územia**. Sú to sokol sťahovavý, orol skalný a výr skalný, žijú tu aj významné populácie ďatľa trojprstého¹, žlny sivej, kuvika kapcavého¹, kuvika vrabčieho¹, jariabka hôrneho a strakoša veľkého¹. V súčasnosti Chočské vrchy môžeme považovať aj za refúgium hlucháňa hôrneho¹.

Za chránené vtáčie územie boli Chočské vrchy vyhlásené ako jedno z posledných, a to v roku 2011.

Prijatím programu starostlivosti sa nemení súčasný právny stav, ktorý je upravený podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 543/2002 Z. z.“), vo vyhláske Ministerstva životného prostredia SR č. 26/2011 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Chočské vrchy (ďalej len „vyhláska MŽP SR č. 26/2011 Z. z.“), ako aj v ďalších predpisoch na úseku ochrany prírody, starostlivosti o lesy, poľovníctva, rybárstva a iných. Spresňujú sa však zásady využívania a stanovujú sa opatrenia na dosiahnutie cieľov ochrany vtáctva. Týmito cieľmi sledujeme predovšetkým **zachovanie súčasného priaznivého stavu 9 druhov a zlepšenie nepriaznivého stavu 1 druhu – hlucháňa hôrneho, ktorý je kritický** a bez realizácie primeraných opatrení uvedených v tomto dokumente, nemá v území možnosť prežitia. CHVÚ Chočské vrchy patrí do jadrovej časti populácie hlucháňa hôrneho na Slovensku, hlavne z dôvodu významného prepojenia jeho lokálnych populácií v Tatrách, Veľkej Fatre a Nízkych Tatrách.

V predkladanom programe starostlivosti sú stanovené **4 dlhodobé ciele ochrany, 14 operatívnych cieľov a 95 opatrení** na ich dosiahnutie a vyčíslené odhadované finančné prostriedky a predpokladané zdroje financovania. Ciele a opatrenia vychádzajú z podrobného hodnotenia stavu 10 druhov vtáctva, ktoré sú predmetom ochrany Chráneného vtáčieho územia Chočské vrchy a sú zoskupené rámcovo podľa 4 ekologicko - funkčných priestorov so zameraním na určité druhy alebo ich skupiny.

Schválením programu starostlivosti o CHVÚ Chočské vrchy budú vytvorené podmienky pre systematickejšiu ochranu vtáctva v tomto území. Financovanie opatrení je navrhnuté predovšetkým zo štátneho rozpočtu. Z fondov EÚ (hlavne z Operačného programu Kvalita životného prostredia 2014 – 2020) sa predpokladá 2,45 % z celkových predpokladaných výdavkov programu starostlivosti. V materiáli vyčíslené finančné prostriedky boli po prerokovaní v novembri 2018 spresnené. Ide o odhad, skutočné čerpanie bude závisieť predovšetkým od toho, či dôjde k obmedzeniu bežného obhospodarovania a aká bude forma náhrady.

¹ Vo vyhláske Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 26/2011 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Chočské vrchy, sú použité slovenské mená druhov podľa prílohy č. 4 k vyhláske Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. o ochrane prírody a krajiny. Vzhľadom na zmenu slovenského názvoslovia druhov voľne žijúceho vtáctva sú pre niektoré druhy v tomto programe starostlivosti uvádzané aktuálne mená druhov v zmysle tejto zmeny, ako aj podľa prílohy č. 32 citovanej vyhlásky.

1. Základné údaje

1.1. Číslo podľa štátneho zoznamu

Chránené vtáčie územie Chočské vrchy (ďalej aj „CHVÚ Chočské vrchy“ alebo „CHVÚ“) je evidované v štátnom zozname osobitne chránených častí prírody a krajiny **pod č. A/38**.

1.2. Príslušnosť k európskej sústave chránených území

CHVÚ Chočské vrchy je súčasťou európskej sústavy chránených území Natura 2000² a pokrýva sa s 3 územiaми európskeho významu (ÚEV). Tieto lokality sú vymenované aj v prílohe vykonávacieho rozhodnutia Komisie (EÚ) 2019/17 zo 14. decembra 2018, ktorým sa prijíma dvanásť aktualizácia zoznamu lokalít s európskym významom v alpskom biogeografickom regióne. Podrobnosti sú uvedené v časti 1.6.4 a v mapovej prílohe č. 6.5.1. Realizácia opatrení v CHVÚ Chočské vrchy je v súlade so záujmami ochrany biotopov a druhov, pre ktoré sú tieto ÚEV vymedzené.

1.3. Kategória a názov územia

Príslušnosť k európskej sústave chránených území:	Natura 2000
Kód územia:	SKCHVU050
Kategória:	chránené vtáčie územie
Názov územia:	Chočské vrchy

1.4. Platný právny predpis o vyhlasovaní chráneného územia

Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 26/2011 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Chočské vrchy, nadobudla účinnosť **15. februára 2011**.

1.5. Celková výmera chráneného územia

Celková rozloha CHVÚ Chočské vrchy stanovená vo vyhláške MŽP SR č. 26/2011 Z. z. je **16 817,5 ha**.

Tabuľka č.1: Výmera v členení podľa druhov pozemkov (podľa stavu katastra nehnuteľností k 29. decembru 2017).

Kód pozemku	Druh pozemku	Zastúpenie v %
2	orná pôda	1,67
5	záhrada	0,01
7	trvalý trávny porast (TTP)	32,92
10	lesný pozemok	62,62
11	vodná plocha	0,26
13	zastavaná plocha a nádvorie	0,74
14	ostatná plocha	1,78
Spolu		100,00

² § 28 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov

1.6. Súčasný stav predmetu ochrany

1.6.1. Prírodné pomery

Geografická poloha a vymedzenie územia

CHVÚ Chočské vrchy sa nachádza v severnej časti Slovenskej republiky (SR), v **Žilinskom kraji, v okresoch Ružomberok, Liptovský Mikuláš a Dolný Kubín.**

Územie je vymedzené ako pohorie Chočské vrchy rozšírené na západe o východnú časť Šípskej Fatry a na severovýchode o územie medzi Veľkým Borovým, Malým Borovým a Hutami. Územie sa nachádza cca 3 km severne od mesta Ružomberok a cca 3 km južne od mesta Dolný Kubín. Hranice prebiehajú približne južne od obcí Žaškov, Jasenová, Vyšný Kubín, Leštiny, Malatiná, Veľké Borové, Malé Borové, Huty a severne od obcí Kvačany, Prosiek, Liptovská Anna, Bukovina, Lúčky, Madočany, Turík, Lisková, Likavka, Švošov. Z územia sú vyňaté zastavané územia obcí Komjatná a Valaská Dubová, ktoré ležia vo vnútri CHVÚ Chočské vrchy.

CHVÚ Chočské vrchy **nadväzuje** západnou hranicou **na CHVÚ Malá Fatra** a východnou hranicou **na CHVÚ Tatry**.

Prístup do územia je cestnou sieťou smerom od Dolného Kubína, Ružomberka a Liptovského Mikuláša. Západnou časťou prechádza cesta I/59 Trstená – Ružomberok, východnou časťou cesta Liptovský Mikuláš – Zuberec. Severne od CHVÚ vedie cesta 3. triedy, ktorá spája obce Vyšný – Kubín – Malatiná, na juhu je situovaná spojnica obcí Likavka – Liptovská Sielnica. Južne od územia je trasovaný nadregionálny cestný ťah - cesta I/18, úsek diaľnice D1 Ivachnová – Liptovský Mikuláš a nadregionálna železničná trať Bratislava – Poprad – Košice.

Klíma

CHVÚ je súčasťou **mierne chladného, veľmi vlhkého okrsku** s teplotou v júli 12 – 16 °C. Priemerná ročná teplota sa pohybuje od 4 do 6 °C, v najvyšších polohách pohoria od 2 do 4 °C. Priemerný ročný úhm zrážok predstavuje 800 – 1000 mm, v západnej časti 600 – 800 mm. Územie patrí k málo až mierne inverzným polohám, prevláda generálne západné prúdenie vzduchu, v pohorí ovplyvnené členitosťou terénu a orientáciou dolín.

Geologické podmienky a formy reliéfu

V rámci regionálneho geologického členenia Slovenska je CHVÚ súčasťou oblasti **Jadrových pohorí, jednotky Chočské vrchy** (Vass 1988).

Podložie prevažnej časti CHVÚ tvorí mezozoikum vnútorných Karpát, prevažujúcu horninovú náplň jednotiek tvoria vrstevnaté ílovité **vápence, slieňovce, brekcie**, tmavé vápence, **dolomity** a rohovcové vápence. Severným okrajom územia a lokálne na juhovýchodnom okraji je zastúpená vrchná krieda a paleogén vnútorných Karpát – zlepenca, **pieskovce**, brekcie. Južným okrajom prechádza významný podtatranský zlom.

V nadloží je nečlenené predkvartérne podložie s nepravidelným pokryvom bližšie nerozlíšených **svahovín a sutín**. Po obvode pohoria sú zastúpené nesúvisle aj deluviálne **sedimenty**, hlinité, hlinito-pieščitú, hlinito-kamenité, pieščito-kamenité až balvanovité svahoviny a sutiny.

V rámci geomorfologického členenia SR patrí prevažná časť CHVÚ do Alpsko-himalájskej sústavy, podsústavy Karpaty, provincie Západné Karpaty, subprovincie Vnútorne Západné Karpaty, Fatransko-tatranskej oblasti, celku Chočské vrchy, podcelkov Choč, Sielnické vrchy a Prosečné, západná časť zasahuje do celku Veľká Fatra, **podcelku Šípska Fatra**. Severovýchodná časť CHVÚ okrajovo zasahuje do Podhŕňno-magurskej oblasti, celku Podtatranská brázda, podcelku Zuberská brázda (Mazúr et al. 1986).

Geomorfologické pomery charakterizuje **vrásovo-bloková fatransko-tatranská morfoštruktúra**, pozitívne morfoštruktúry – hraste a klinové hraste jadrových pohorí,

v severovýchodnej časti hraste a klinové hraste centrálnokarpatských flyšových pohorí. V území prevláda hornatinový, v najvyšších polohách Choča a Prosečného vysočinový **podhôľny reliéf**, severovýchodný okraj CHVÚ tvorí **reliéf erózných brázd**.

Najvyšší bod územia je kóta Veľký Choč (**1 611 m n. m.**), najnižšie polohy sa pohybujú okolo **550 m n. m.** v okolí Liskovej a Turíka.

CHVÚ je súčasťou **krasového územia**, kde sa vyskytujú typické morfológické formy, ako závrty, ponory, rokliny (Prosiecka, Kvačianska), vodopády, jaskyne (Liskovská jaskyňa), charakteristická je tvorba travertínových terás na výveroch minerálnych vôd (Lúčky). Pohorie je priečne rozčlenené dolinami vodných tokov v smere sever – juh.

Vlastné pohorie Chočských vrchov je z hľadiska geodynamických javov stabilné. Výrazné svahové poruchy sú zaznamenané na severnom aj južnom úpätí pohoria na styku s paleogénom - **kotliny a brázdy**. Výrazne nestabilným územím je aj oblasť medzi Žaškovom, Komjatnou a Jasenovou na severnej strane Šípskej Fatry. Prevažujú deformácie typu zosuvov, archívnych a potenciálnych, lokálne sa vyskytujú aj aktívne poruchy. Makroseizmická intenzita dosahuje priemerné hodnoty (6°MSK-64)³.

Hydrologické pomery

CHVÚ patrí do stredohorskej oblasti so snehovo-dažďovým typom režimu odtoku a akumuláciou v mesiacoch november – február, vysokou vodnatosťou v marci až máji, maximom v apríli a minimom v období január – február a september – október. Územie patrí do hlavného **povodia Váhu**. Prevažnú časť územia odvodňujú prvostupňové prítoky Váhu prameniace v pohorí Chočských vrchov, ktoré tečú zo severu na juh naprieč pohorím (Kvačianka, Prosiečanka, Sestrč, Holubí potok, Teplianka, Chočský potok, Likavčianka, Komjaťanka). Riečna sieť severnej časti CHVÚ je slabo vyvinutá, svahy pohoria odvodňujú krátke prítoky Jasenovského potoka, v západnej časti Žaškovský potok, oba toky ústia do Oravy ako prítoku Váhu. Lokálne sa toky hlboko zarezávajú do vápencového podlažia a tvoria rokliny.

CHVÚ patrí do hydrogeologických regiónov: Mezozoikum západnej časti Chočských vrchov a Mezozoikum východnej časti Chočských vrchov s určujúcim typom krasovej a krasovopuklinovej priepustnosti. Hydrogeologické pomery charakterizuje prevažne mierna až vysoká prietočnosť a hydrogeologická produktivita.

CHVÚ sa nachádza medzi 2 oblasťami s perspektívou využitia **geotermálnych vôd**. Na severnej strane CHVÚ zasahuje do štruktúry Skorušinskej panvy. Z južnej strany sa nachádza geotermálna štruktúra Liptovskej kotliny s prirodzenými vývermi minerálnych a termálnych vôd na úpätí pohoria, najvýznamnejšie sú v Lúčkach, Kalamenoch, Bešeňovej. Zaujímavé sú vývery teplých podzemných vôd do povrchového toku Teplianky na Lúčkach.

Pôdy

V CHVÚ sú zastúpené prevažne **rendziny a kambizeme rendzinové**, sprievodné litozeme modálne karbonátové, lokálne rendziny sutinové; zo zvetralín pevných karbonátových hornín, v severovýchodnej časti sú zastúpené kambizeme pseudoglejové kyslé, lokálne pseudogleje modálne kyslé a gleje, zo zvetralín rôznych hornín. Z hľadiska zrnitosti prevládajú pôdy hlinité, stredne kamenité.

Zastúpené sú vlhké pôdy, so strednou až veľkou retenčnou schopnosťou a strednou, na juhovýchode malou priepustnosťou.

Flóra a fauna

Z botanického hľadiska je celé územie typické západokarpatskou flórou, pričom výrazne **prevažujú horské prvky**. Vďaka pestrému geologickému zloženiu i morfológii územia sa tu nachádzajú mnohoraké rastlinné spoločenstvá. Od **teplejších dubín**, vyskytujúcich sa najmä na južnom úpätí Chočských vrchov na rozhraní s Liptovskou kotlinou (napr. PP Turické dubiny), cez **kvetnaté bučiny** často vápnomilného charakteru, až po **horské smrekovo-jedľové a smrekové lesy** vyskytujúce sa v najvyšších polohách (napr. Choč, Prosečné).

³ Medvedevova-Sponheuerova-Kárnikova stupnica

Dominanta územia – Choč – dosahuje subalpínsky (kosodrevinový) stupeň. Nachádzame tu druhy teplomilnejšie (napr. nátržník piesočný), ako aj horské a vysokohorské druhy ako je prvosenka holá, poniklec slovenský, astra alpínska, plesnivec alpínsky, či na Choči rastúca dryádka osem lupienková. Mnohé druhy vyhľadávajú skalné útvary, pomerne časté v tomto CHVÚ. Väčšina lesov bola premenená na **smrekové monokultúry**. Fragменты pôvodných lesných porastov sa zachovali v chránených územiach a na neprístupných skalných miestach. Okrajové časti územia sú prevažne odlesnené a charakterizované mierne modelovaným povrchom s výskytom rozsiahlych lúk a pasienkov, ktoré sú v súčasnosti na mnohých miestach nevyužívané a postupne zarastajú náletmi drevín. Tieto vytvárajú vhodné loviská pre dravce hniezdiace v lesoch a na skalách.

Obdobne ako flóra, aj živočíšstvo je charakterizované výskytom prevažne lesných druhov typických pre Karpaty. Je to **prevažne fauna ihličnatých a zmiešaných lesov, skál a horských rivi, v menšej miere aj nenáročných druhov otvorenej poľnohospodárskej krajiny**. Z významnejších druhov cicavcov tu žijú všetky naše **veľké šelmy** - medveď hnedý (*Ursus arctos*), vlk dravý (*Canis lupus*) i rys ostrovid (*Lynx lynx*), ktorých potravou sú jeleň lesný (*Cervus elaphus*), diviak lesný (*Sus scrofa*) a srnec hôrny (*Capreolus capreolus*). Vo vodných tokoch sa vyskytuje vydra riečna (*Lutra lutra*). Chočské vrchy sú známe bohatstvom jaskynných priestorov, ktoré využívajú rôzne druhy **netopierov**. **Z plazov** je známy výskyt teplomilných druhov - jašterice múrovej (*Podarcis muralis*), užovky hladkej (*Coronella austriaca*), ale vyskytuje sa tu aj vretenica severná (*Vipera berus*), užovka obyčajná (*Natrix natrix*) alebo jašterica živorodá (*Zootoca vivipara*). Pre členitý horský terén a priepustné podložie je tu nedostatok močiarnych biotopov. V horských potokoch žije pstruh potočný (*Salmo trutta morpha fario*), čerebľa pestrá (*Phoxinus phoxinus*), lipeň timiánový (*Thymallus thymallus*), hlaváč pásoplutvý (*Cottus gobio*) a iné druhy **rýb**.

Vymedzenie a opis biotopov druhov

Predmetom ochrany CHVÚ Chočské vrchy je **10 druhov vtákov – sokol sťahovavý, orol skalný, výr sklaný, hlucháň hôrny, d'ateľ trojprstý, žlna sivá, kuvik kapcavý, kuvik vrbčí, jariabok hôrny a strakoš veľký**. Mapa predmetov ochrany je prílohou č. 6.1.

Hniezdnymi biotopmi sokola sťahovavého sú oblasti v lesnom a horskom prostredí so skalnými svahmi a stenami s dostatkom dutín alebo lavíc pre umiestnenie hniezda (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva veľmi rôznorodé biotopy - hniezdi od tropických oblastí po studené morské oblasti, v horúcich alebo studených púštnych oblastiach. Na Slovensku sú jeho hniezdnymi biotopmi vysoké skalnaté útvary v lesnom prostredí obvykle vzdialené od frekventovaných ciest a ľudských sídiel neďaleko otvorenej krajiny. Hniezdi v pohoriach od nadmorskej výšky 240 m až po najvyššie polohy Tatier cca 1780 m n. m. (Burda, Malé Karpaty). Typický hniezdny biotop predstavuje horské lesné prostredie so skalnatými svahmi, stenami s dostatkom dutín alebo lavíc, vhodných pre umiestnenie znášky. Nie je výnimkou, ak obsadí hniezda postavené krkavcom alebo umelé hniezda inštalované na skalných stenách a výnimočne hniezdi aj v opustených lomoch. Podmienkou hniezdenia je vhodný skalný biotop. Prakticky na celom území, vrátane nížin, možno zastihnúť prevažne migrujúce, zimujúce jedince alebo jedince z blízkych pohorí (Černecký et al. 2014). Veľmi zriedkavo môže zahniezdiť aj v nížine. Z nášho územia je známy iba jediný preukázaný prípad úspešného hniezdenia v r.1995 na topoli v typickej agrocenóze juhozápadného Slovenska. Potravné biotopy predstavujú územia v pestrej krajine s mozaikou lesov, vŕd a poľnohospodárskej krajiny v nižších a stredných polohách (Karaska a Cichocki 2014). CHVÚ Chočské vrchy svojim charakterom s pomerne úzkym pásom skalnatého pohoria v strede a otvorenou poľnohospodárskou krajinou po okrajoch vytvárajú priaznivé podmienky pre tento druh. Sokoly tu hniezdia na skalách a lovia v okolitej otvorenej krajine.

Hniezdnymi biotopmi orla skalného sú vyššie položené lesnaté oblasti v montánnom a subalpínskom pásme s príľahlými poliami a pasienkami v horských kotlinách (SOS/BirdLife 2013). Vo svete obýva širokú škálu otvorených biotopov, zvyčajne mimo ľudských sídiel; napr. pohoria, kotliny a stepnú krajinu. Lokálne sa vyskytuje aj v okolí mokradí, preferuje

nízku alebo redšiu vegetáciu pred husto zalesnenými územiami. Rozšírený je od púští po okraje tundry, od hladiny mora až po vysoké pohoria. Častý je aj v alpínskom pásme, najmä v lete. Na hniezdenie využíva nedostupné, málo urbanizované priestory, napr. skalné steny a stromy v starých redších lesných porastoch. Na odpočinok a nocľah využíva najmä suché stromy v blízkosti hniezda. Na Slovensku sú jeho typickým prostredím vysoké zalesnené skalnaté pohoria s rozsiahlymi lúkami, pasienkami a poliami ako loviskami v blízkosti. Vyhovujú mu aj väčšie lesné komplexy s extenzívne využívanou poľnohospodárskou krajinou bez skalného prostredia. Druh a typ lesa nie je až taký dôležitý, ale v prípade stromových hniezd vyžaduje aspoň menšie enklávy starých porastov s mohutnými stromami, najčastejšie jedľami (Karaska a Cichocki 2014).

Hniezdnymi biotopmi výra skalného sú oblasti s dostatkom skalných útvarov (kameňolomy, skaly, skalné bralá) v blízkosti otvorenej poľnohospodárskej krajiny (Danko a Karaska 2002). Vo svete preferuje oblasti s riedkym osídlením človeka, kde sa vyskytuje najmä v neprístupnom teréne. Hniezdi v skalnatej krajine s útesmi a roklinami, v okolí jaskýň, v lesných fragmentoch, v oblastiach s roztrúsenými stromami a v hájoch, všeobecne na nerušených miestach, mimo ľudských sídel. Obýva tiež rozvoľnené lesy, ale aj tajgu a ostatné typy lesných porastov. Ďalej aj lesostepi, riečne údolia s roklinami a zarastenými lomami, tiež poľnohospodársku krajinu so skalnatým prostredím a útesmi. Potravné biotopy zahŕňajú oblasti v otvorenej krajine alebo v riedko zalesnenom teréne, napr. inundačné územia, poľnohospodársku krajinu, pasienky, malé obrábané polia. Hniezdnym prostredím výra skalného na Slovensku sú oblasti s dostatkom kameňolomov a skál. Okrem neprístupných skalných útvarov preferuje druh aj hniezdenie na zemi, napr. medzi balvanmi v lesnom poraste, v koreňových vývratoch, v strmých svahoch, niekedy aj na strmých kamenito-hlinitých zalesnených brehoch vôd (rieka Orava pri Tvrdošíne). Raritou je aj hniezdenie na opustenom železničnom moste v rovinatej krajine (Karaska a Cichocki 2014). Od počiatku 90. rokov minulého storočia sa začal výr skalný šíriť aj do nížinných lužných lesov hraničného pásma v okolí toku rieky Moravy, kde hniezdi v stromových hniezdach (napr. v dravčích a bocianích hniezdach a kolóniách volaviek) (Zuna-Kratky 2003). Na Slovensku boli stromové hniezda registrované napr. v porastoch lužného lesa (západné Slovensko), v nížinných dubovo-hrabových porastoch (háj susediaci s poliami a lúkami, na okraji rúbane, okres Prievidza) alebo v brehových porastoch topoľa sivého v nížinnej otvorenej krajine (východné Slovensko) (Šotnár 2007, Pačenovský et al. 2012). V CHVÚ Chočské vrchy výr hniezdi na okrajoch zalesnených pohorí na skalách rôzneho typu – prirodzených i vytvorených človekom (kameňolomy). Loviská má v otvorenej poľnohospodárskej krajine.

Hniezdnymi biotopmi hlucháňa hôrneho sú staré prirodzené horské smrekové i zmiešané lesy. Biotopy sa vyznačujú nižšou zapojenosťou porastu, nie príliš hustým podrastom a pestrú druhovou skladbou vegetačného krytu s bobuľonosnými kríkmi (SOS/BirdLife 2013). V Európe a Ázii obýva najmä ihličnaté borovicové lesy, ale aj smrekové a jedľové porasty a zmiešané lesy. V niektorých častiach svojho areálu obýva aj izolované listnaté lesy, napr. pohorie Cantabria v severnom Španielsku a na juhu Uralu. Preferuje rozsiahle oblasti starých lesov, často s vlhkou pôdou a striedajúcimi sa mokradami, rašeliniskami, vresoviskami (*Vaccinium spp.*, *Calluna spp.*) a čistinami. V Nórsku uprednostňuje staré lesné porasty s výrazným podielom čučoriedok (*Vaccinium myrtillus*). Počas zimy sa vyskytuje aj v menej zapojených lesoch (najmä v severných oblastiach), zatiaľ čo v lete (najmä počas hniezdenia) obýva hustejšie porasty s podielom bobuľonosných drevín (de Juana a Kirwan 2012). Na Slovensku sú hniezdnym prostredím hlucháňa hôrneho staré riedke zmiešané a ihličnaté lesy nad 800–900 m n. m. (nad 80 rokov) s podrastom čučoriedok. Optimálny hniezdny biotop na Slovensku predstavujú stanovištia prírodných lesov v štádiu rozpadu, ako aj mozaika nepôvodných lesných porastov, v ktorých sa striedajú všetky vekové stupne. Obýva aj zarastajúce okraje horských holí a hornú hranicu lesa (Karaska a Cichocki 2014). V súčasnosti sa v CHVÚ Chočské vrchy vyskytuje už len v najvyššie položených častiach masívu Choča a Suchej doliny.

Hniezdnymi biotopmi d'atľa trojprstého sú staršie ihličnaté lesy (nad 80 rokov) s dostatkom mŕtvych alebo odumierajúcich stromov (najmä smrek) (Pačenovský 2002a). Vo svete obýva klimaxové boreálne a horské zmiešané ihličnaté lesy. V severnej Európe sú typickým hniezdnymi biotopmi smrekovo-jedľové lesy, vo východnej Európe aj vlhkejšie časti prírodných lesov, vrátane porastov jaseňa a jelše (*Fraxinus-Alnus*) a dubovo-hrabové (*Quercus-Carpinus*) porasty. V sibírskej tajge hniezdi v smrekovcových lesoch (*Larix*). Populácie v nearktickej oblasti hniezdia v podobných biotopoch, so všeobecnou preferenciou smrekových lesov. V západnej časti areálu hniezdi v lesoch s jedľou alebo borovicou stočenou (*Pinus contorta*). Všeobecne preferuje husté tienisté lesy s významným podielom mŕtveho dreva alebo starých stromov napadnutých drevokazným hmyzom, vrátane spálených lesov. Lokálne hojný je aj v kalamitných oblastiach a v poškodených porastoch (emisie, drevokazný hmyz) (Winkler a Christie 2002). Na Slovensku sa vyskytuje v lesných pásmach väčšiny pohorí v nadmorských výškach od 400–1 800 m n. m. (Pačenovský 2002a). Preferuje staré horské lesy, predovšetkým ihličnaté alebo zmiešané, pralesného charakteru, so suchými alebo narušenými stromami (Hudec a Šťastný 2005b). V CHVÚ Chočské vrchy obýva súvisle pás od Šípskej Fatry (Hrdoš nad Žaškovom) po Suchú dolinu v Západných Tatrách.

Hniezdnymi biotopmi žlny sivej sú staré listnaté, zmiešané, menej ihličnaté lesy s dostupnými trávnatými biotopmi, kde vyhľadáva kolónie mravcov (SOS/BirdLife 2013). V Európe a Ázii preferuje druh rozvoľnenejšie lesné porasty v otvorenej krajine, napr. lužné lesy, parky, záhrady a sady. Spravidla sa vyskytuje v listnatých lesoch, avšak lokálne obýva aj borovicovo-dubové lesy (*Pinus-Quercus*) alebo rozvoľnené horské ihličnaté lesy so smrekovcom (*Larix*). V Európe sa hniezdne biotopy čiastočne prekrývajú s biotopmi žlny zelenej (*Picus viridis*), avšak žlna sivá preferuje viac lesný interiér. Vyhýba sa čistým ihličnatým porastom tajgového charakteru (napr. v strednej Sibíri), preferuje viac listnaté lesy (Winkler a Christie 2015). Na Slovensku obýva žlna sivá listnaté lesy, napr. bučiny, lužné lesy a staré brehové porasty pozdĺž vodných tokov, cintoríny, stromoradia, parky v intravilánoch obcí a miest, ale aj skupiny stromov a solitéry v otvorenej krajine (Karaska a Cichocki 2014). V CHVÚ Chočské vrchy obýva väčšinu lesov, najmä ak je v nich vtrúsený buk alebo iné listnáče. Zvlášť obľubuje enklávy starších porastov (nad 80 rokov) s odumretými bukmi. V menšom počte obýva aj menšie lesy Podtatranskej brázdny a Liptovskej kotliny, ak sú v nich vtrúsené listnaté stromy.

Hniezdnymi biotopmi kuvika kapcavého sú horské ihličnaté a zmiešané lesy. Vo svete obýva boreálne, subalpínske a zmiešané lesy. V Európe hniezdi v horských borovicových (*Pinus*), borovicovo-smrekových (*Picea*) a brezových (*Betula*) lesoch, v starých porastoch s bukom (*Fagus*) a vo vyspelých ihličnatých lesoch. Vyskytuje sa aj v zmiešaných lesných porastoch, ďalej v subalpínskych lesoch s jedľou a smrekom. Počas zimy preferuje staré lesné porasty. Veľké stromy zachytávajú sneh a umožňujú jednoduchší prístup ku koristi. Počas jari sa presúva do otvorenejšej krajiny (orná pôda, rúbaniská, lesné okraje), kde sa vyskytujú vyššie denzity hrabošov (Holt et al. 1999a). Hniezdny biotop kuvika kapcavého na Slovensku tvoria ihličnaté a zmiešané lesy, najmä smrekové, menej jedľovo-bukové na rovinách i v horách, obvykle vo väčších lesných komplexoch. Dôležitým faktorom pri hniezdení je prítomnosť dutín v teritóriu, ktoré sú často vytesané d'atľom čiernym (*Dryocopus martius*) v bukoch, jedliach, zriedkavejšie boroviciach a menej aj v smrekoch. Druh obsadzuje aj vhodné hniezdne bunky (Párnica, Malá Magura, Osádka, Ostrý vrch) (Karaska a Cichocki 2014). V CHVÚ Chočské vrchy obýva všetky väčšie staršie lesy (nad 80 rokov) s vhodnými dutinami. Z tohto dôvodu je najhustejšie obsadená centrálna časť – od doliny Uhlisko nad Žaškovom, okolie Komjatnej, až po Suchú dolinu v Západných Tatrách.

Hniezdnymi biotopmi kuvika vrbčieho sú pohoria s prevahou ihličnatých lesov (najmä smrek, jedľa, menej borovica), pričom vysoké denzity dosahuje najmä v starých smrekových, jedľovo-bukových a jedľových porastoch (Pačenovský 2002b). Vo svete obýva podobné biotopy. Preferuje ihličnaté a zmiešané lesy tajgového a montánneho typu, po hornú hranicu

lesa. Všeobecne sa vyskytuje hlavne vo vnútri lesa zloženého z ihličnanov s prímiesou buka, topoľa, brezy a iných listnatých stromov. Vyžaduje prístup k čistinám, vresoviskám, lúkam alebo k lavínovým splazom (Holt et al. 1999b). Na Slovensku obýva všetky typy lesov od menších, len niekoľko desiatok ha veľkých hájov, až po rozsiahle lesné komplexy. Preferuje predovšetkým rôznoveké porasty vysokej diverzity nad 50 rokov s dostatkom dutín (najmä po dŕaťoch), ktoré využíva na hniezdenie a niekedy aj na ukrývanie potravy. Dôležité sú niektoré štruktúrne komponenty habitatu, ako napr. otvorené plochy (lúky, svetliny), výskyt hustých ihličnatých mladín a košatých smrekov či jedlí (pre denný úkryt), ako aj prítomnosť vody v teritóriu. V mimohniezdnom období je pozorovaný aj na okrajoch intravilánov obcí a mimo les v brehových porastoch vodných tokov (Karaska a Cichocki 2014). V CHVÚ Chočské vrchy hniezdi v lesoch všetkých typov, najmä v starých porastoch (nad 80 rokov) od najnižších polôh až po hornú hranicu lesa. Súvislé rozšírenie je v centrálnej časti územia, ale obýva aj väčšie lesy na severe v Podtatranskej brázde a Skorušinských vrchoch.

Hniezdnymi biotopmi jariabka hôrneho sú ihličnaté, zmiešané a listnaté lesy v stredných a vo vyšších horských polohách (od 300–1 850 m n. m.) s výskytom bobuľonosných krovín (Saniga 2002). Vo svete obýva najčastejšie zmiešané lesy, od nížin po horské oblasti (napr. v Alpách sa vyskytuje do 1600–1 800 m n. m.). V Nórsku je druh viazaný na stredoveké zmiešané lesy s porastami smreka (*Picea abies*), borovice (*Pinus sylvestris*), brezy plstnatej (*Betula pubescens*), brezy previsnutej (*Betula pendula*) a na iné opadavé stromy - topoľ osikový (*Populus tremula*), jelšu lepkavú (*Alnus glutinosa*), jelšu sivú (*Alnus incana*), vrbu rakytovú (*Salix caprea*), jarabinu vtáčiu (*Sorbus aucuparia*) a čremchu obyčajnú (*Prunus padus*). Jariabok sa všeobecne vyhýba ihličnatým monokultúram. Vyžaduje prítomnosť bohatého podrastu (do 2 m) a čistín, s porastami jelše, brezy, topoľa a liesky pozdĺž potokov, riek, v prechodných oblastiach (ekotony) a na čistinách vzniknutým vďaka požiarom. Vyhýba sa úplne otvoreným priestranstvám. Optimálny hniezdny biotop na Slovensku predstavujú stanovišťa prírodných lesov v štádiu rozpadu, ako aj mozaika nepôvodných lesných porastov, v ktorých sa striedajú všetky vekové stupne. Vyhovujú mu najmä zmiešané porasty s pestrou štruktúrou, kde sa striedajú porasty nad 80 rokov s čistinami a mladinami. Preferuje ťažko prístupné husté porasty s extenzívnym lesným hospodárením (svahy hôr, údolia lesných potokov, vlhkejšie miesta na kalamitiskách a húštiny na styku so starými podrastami, zarastené pasienky). Lesy obýva až po ich hornú hranicu a okrajovo zasahuje až do kosodreviny. Optimálne sú preň najmä stredné a vyššie polohy a lesné porasty v štádiu rozpadu. Druh preferuje aj hraničné línie medzi porastami so zárastom pionierskych drevín (lieska, breza, jelša, baza) (Saniga 2002, Karaska a Cichocki 2014). V CHVÚ Chočské vrchy ho možno nájsť vo všetkých typoch lesov, od najnižších polôh až do pásma kosodreviny. Najviac mu však vyhovujú rôznorodé viacetážové porasty, kde sa striedajú malé čistinky so starými a mladými lesmi. Súvislé rozšírenie je najmä v centrálnej zalesnenej časti územia, ale ostrovčekovite sa vyskytuje aj vo väčších enklávach lesov najmä v severovýchodnej časti CHVÚ (Skorušinské vrchy, Podtatranská brázda).

Hniezdnymi biotopmi strakoša veľkého sú oblasti v pahorkatinovej a podhorskej krajine s dostatkom rozptýlenej zelene, často v blízkosti rašelinísk a vlhkých lúk (SOS/BirdLife 2013). Vo svete hniezdi v otvorenej krajine so solitérnymi stromami, kríkmi, so stĺpmi a líniami elektrického vedenia. Severné populácie obývajú čistiny a lesné okraje v tajge alebo v prechodnej zóne medzi tajgou a tundrou. Niekedy sa vyskytuje aj v močaristej krajine a v okolí rašelinísk. Dôležitým komponentom potravného biotopu je nízka vegetácia a množstvo konárov, ktoré slúžia ako vyhliadkové body k lovu (napr. konáre solitérnych stromov, krovín, stĺpov, línii elektrického vedenia a ploty) (Yosef et al. 2008). Na Slovensku obýva strakoš veľký predovšetkým otvorenú poľnohospodársku krajinu s prevahou mokrých lúk a pasienkov s bohatou rozptýlenou zeleňou. Preferuje lúky a pasienky so skupinkami smrekov v blízkosti rašelinísk a močiarov. Menej početný je na okrajoch lesov v intenzívne obrábanej krajine na suchších lúkach. Prechodne obýva aj väčšie rúbane v ranných štádiách zarastania. Menej hniezdi aj na okrajoch intravilánov, najmä v tichších oblastiach. Vyhýba sa súvislým zalesneným oblastiam, silne urbanizovaným územiám a polohám nad hornou

hranicou lesa (Karaska a Cichocki 2014). V CHVÚ Chočské vrchy obýva otvorenú krajinu s rozptýlenou stromovou zeleňou na vlhkejších miestach. Preto ho nájdeme najmä na obvode územia. Vzhľadom na vlhkejšíu klímu v severnej časti je najhustejšie osídlená Podtatranská brázda, ale hniezdi aj v Liptovskej kotline.

1.6.2. Stručný opis predmetu ochrany

CHVÚ Chočské vrchy predstavuje jedno z piatich najvýznamnejších území Slovenska pre hniezdenie sokola sťahovavého viazaného na väčšie skalné útvary. V CHVÚ hniezdi tiež viac ako 1 % národnej populácie ďalších 9 druhov, ktoré sú jeho predmetmi ochrany: ďateľ trojprstý, hlucháň hôrny, jariabok hôrny, kuvik vrabčí, orol skalný, kuvik kapcavý, strakoš veľký, výr skalný, žlna sivá.

Účelom CHVÚ Chočské vrchy je zachovanie biotopov a zabezpečenie prežitia a rozmnožovania týchto 10 druhov vtákov európskeho významu: sokola sťahovavého (*Falco peregrinus*), orla skalného (*Aquila chrysaetos*), výra skalného (*Bubo bubo*), hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus*), ďatľa trojprstého (*Picoides tridactylus*), žlny sivej (*Picus canus*), kuvika kapcavého (*Aegolius funereus*), kuvika vrabčieho (*Glaucidium passerinum*), jariabka hôrneho (*Bonasa bonasia*) a strakoša veľkého (*Lanius excubitor*).

1.6.3. Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany

Pri zhodnotení stavu predmetu ochrany sa vychádzalo z hodnotenia stavu druhov, ktoré sú predmetmi ochrany v jednotlivých CHVÚ na základe poznania súčasného stavu populácií a **dát z monitoringu z r. 2010-2012**. Pre potreby hodnotenia stavu druhu je potrebné zohľadniť nielen stav populácie, ale aj biotopov a ohrození, preto sa pri hodnotení kritériá populácie, biotopov a ohrození uvádzajú v programe starostlivosti v celom rozsahu. Pre zhodnotenie naplňania programu starostlivosti bude potrebné merať zmeny stavu druhov tými istými kritériami akými bol hodnotený ich stav v r. 2010-2012. Len takéto meranie stavu zabezpečí porovnateľné neskoršie vyhodnotenie stavu.

Z tohto dôvodu je pre každý z 10 druhov nižšie uvedená pre každý predmet ochrany celá tabuľka hodnotenia stavu v kapitole 1.6.3.1. Stručné súhrnné zhodnotenie stavu predmetov ochrany je uvedené v kapitole 1.6.3.2., stanovenie cieľových stavov druhov je uvedené v kapitole 1.6.3.3. a prehľad osobitných záujmov u dotknutých druhov v kapitole 1.6.3.4.

1.6.3.1. Súčasný stav druhu

1.6.3.1.1. Definovanie stavu druhu sokol sťahovavý v CHVÚ Chočské vrchy

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Sokol sťahovavý nachádza v CHVÚ Chočské vrchy optimálne podmienky pre hniezdenie, vďaka dostatku sklaných útvarov, ako aj pre lov potravy v okolitej poľnohospodárskej krajine. Populácia je rastúca - v porovnaní s r. 2003, kedy bola jeho početnosť odhadnutá na 1-3 páry, početnosť výrazne stúpla. V CHVÚ Chočské vrchy bola v r. 2017 odhadnutá **populácia sokola sťahovavého na 5-8 párov** (Karaska 2011, TANAP 2017).

Tabuľka č. 2: Definovanie stavu druhu sokol sťahovavý

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
1.1 Veľkosť populácie	veľkosť populácie je viac ako 6 párov za 5 rokov	veľkosť populácie je 3 – 5 párov za 5 rokov	veľkosť populácie je menej ako 2 páry za 5 rokov

	1.2 Populačný trend	populácia vzrástla za 5 rokov o viac ako 10 %	populácia je za 5 rokov stabilná, s fluktuáciou ± 10 %	populácia klesla za 5 rokov o viac ako 10 %
	1.3 Veľkosť areálu	viac ako 75 % plochy CHVÚ	50 – 75 % plochy CHVÚ	menej ako 50 % plochy CHVÚ
	1.4 Areálový trend	rozloha vhodných skalných útvarov pre druh v CHVÚ za posledných 5 rokov neklesla o viac ako 10 % z ich rozlohy	rozloha vhodných skalných útvarov pre druh v CHVÚ za posledných 5 rokov klesla o 15 – 20 % z ich rozlohy	rozloha vhodných skalných útvarov pre druh v CHVÚ za posledných 5 rokov klesla o viac ako 20 % z ich rozlohy
	1.5 Hniezdna úspešnosť	priemerná hniezdna úspešnosť za 5 rokov je > 3,2 mláďaťa, ktoré úspešne opustilo hniezdo/ hniezdny pár so započatým hniezdením	priemerná hniezdna úspešnosť za 5 rokov je 1,2 – 3,2 mláďaťa, ktoré úspešne opustilo hniezdo/ hniezdny pár so započatým hniezdením	priemerná hniezdna úspešnosť za 5 rokov je pod < 1,2 mláďaťa, ktoré úspešne opustilo hniezdo/ hniezdny pár so započatým hniezdením
biotop	2.1 Hniezdny biotop	75 – 100 % historických hniezd je vhodných na hniezdenie, hniezdny pár má k dispozícii v dosahu do 2 km minimálne 3 potenciálne lokality vhodné na hniezdenie, nie je zaznamenaný výskyt veľkých krídlov krkavca čierneho (<i>Corvus corax</i>) v hniezdnom období	50 – 75 % historických hniezd je vhodných na hniezdenie, hniezdny pár má k dispozícii v dosahu do 2 km minimálne 1 – 3 potenciálne lokality vhodné na hniezdenie, nie je zaznamenaný výskyt veľkých krídlov krkavca čierneho v hniezdnom období, prípadne len sporadicky	menej ako 50 % historických hniezd je vhodných na hniezdenie, hniezdny pár nemá k dispozícii v dosahu do 2 km potenciálne lokality vhodné na hniezdenie, nie je zaznamenaný výskyt veľkých krídlov krkavca čierneho v hniezdnom období
	2.2 Potravný biotop	menej ako 5 % potravného biotopu pretínajú línie vysokonapäťových elektrických vedení, vzdialenosť migračných trás vtákov (potravné druhy) do 5 km, rôznorodá mozaikovitá štruktúra biotopov, dostatok stromovej a krovinovej vegetácie v krajine, minimálne 50 % hniezd je vo vzdialenosti menej ako 3 km od urbánnych sídiel	5 – 25 % potravného biotopu pretínajú línie vysokonapäťových elektrických vedení, vzdialenosť migračných trás vtákov (potravné druhy) 5 – 10 km, stredne rôznorodá štruktúra biotopov, mierny nedostatok stromovej a krovinovej vegetácie v krajine, minimálne 50 % hniezd je vo vzdialenosti 3 – 10 km od urbánnych sídiel	viac ako 25 % potravného biotopu pretínajú línie vysokonapäťových elektrických vedení, vzdialenosť migračných trás vtákov (potravné druhy) nad 10 km, monotónna štruktúra biotopov, nedostatok stromovej a krovinovej vegetácie v krajine, minimálne 50 % hniezd je vo vzdialenosti viac ako 10 km od urbánnych sídiel
	2.3 Biotopy dôležité počas zimovania	viac ako 10 % výmery TTP obsahuje rozptýlenú krovinovú a stromovú vegetáciu so zastúpením druhov, ktoré poskytujú v zimnom období trofickú	menej ako 10 % výmery TTP obsahuje rozptýlenú krovinovú a stromovú vegetáciu so zastúpením druhov, ktoré poskytujú v zimnom období trofickú	TTP neobsahuje rozptýlenú krovinovú a stromovú vegetáciu so zastúpením druhov, ktoré poskytujú v zimnom období trofickú bázu pre

		bázu pre spevavce (<i>Rosa sp.</i> , <i>Crataegus sp.</i> , <i>Sambucus nigra</i> , <i>Prunus spinosa</i>)	bázu pre spevavce (<i>Rosa sp.</i> , <i>Crataegus sp.</i> , <i>Sambucus nigra</i> , <i>Prunus spinosa</i>)	spevavce (<i>Rosa sp.</i> , <i>Crataegus sp.</i> , <i>Sambucus nigra</i> , <i>Prunus spinosa</i>)
ohrozenia	3.1 Priame ohrozenie druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	viac ako 95 % hniezdných lokalít bez vyrušovania ohrozujúceho inkubáciu a výchovu mláďat, do 300 m od hniezd nie sú skalolezecké trasy, do 500 m od hniezda je skalolezecká činnosť vykonávaná len mimo hniezdnej sezóny, za 5 rokov neboli zaznamenané žiadne prípady priameho prenasledovania človekom (vyberanie mláďat alebo vajec, odstrel, trávenie), viac ako 25 % hniezd v rámci celého CHVÚ je strážených fyzicky alebo kamerovými systémami	75 – 95 % hniezdných lokalít bez vyrušovania ohrozujúceho inkubáciu a výchovu mláďat, do 200 m od hniezda nie sú skalolezecké trasy, do 400 m od hniezda je skalolezecká činnosť vykonávaná len mimo hniezdnej sezóny, za 5 rokov boli zaznamenané maximálne 2 prípady priameho prenasledovania človekom (vyberanie mláďat alebo vajec, odstrel, trávenie), 25 % hniezd v rámci celého CHVÚ je strážených fyzicky alebo kamerovými systémami	menej ako 75 % hniezdných lokalít bez vyrušovania ohrozujúceho inkubáciu a výchovu mláďat, do 100 m od hniezd nie sú skalolezecké trasy, za 5 rokov boli zaznamenané viac ako 3 prípady priameho prenasledovania človekom (vyberanie mláďat alebo vajec, odstrel, trávenie), menej ako 25 % hniezd v rámci celého CHVÚ je strážených fyzicky alebo kamerovými systémami
	3.2 Deštrukcia hniezdných biotopov	menej ako 10 % hniezdných brál sukcesne zarastených drevinami alebo výrazne zvetralých	10 – 25 % hniezdných brál sukcesne zarastených drevinami alebo výrazne zvetralých	viac ako 25 % hniezdných brál sukcesne zarastených drevinami alebo výrazne zvetralých
	3.3 Deštrukcia potravného biotopu	viac ako 90 % všetkých stĺpov 22 kV vzdušného elektrického vedenia v CHVÚ je zabezpečených zábranami, línie vysokonapäťových vedení pretínajú menej ako 5 % územia, územie bez používania insekticídov a chemických látok na likvidáciu teplokrvných živočíchov za 5 rokov, viac ako 10 % plochy TTP tvorí rozptýlená krovinná a stromová vegetácia	75 – 90 % všetkých stĺpov 22 kV vzdušného elektrického vedenia v CHVÚ je zabezpečených zábranami, línie vysokonapäťových vedení pretínajú 5 – 25 % územia, sporadické používanie insekticídov a chemických látok na likvidáciu teplokrvných živočíchov za 5 rokov, menej ako 10 % plochy TTP tvorí rozptýlená krovinná a stromová vegetácia	menej ako 75 % všetkých stĺpov 22 kV vzdušného elektrického vedenia v CHVÚ je zabezpečených zábranami, línie vysokonapäťových vedení pretínajú viac ako 25 % územia, prítomnosť veterných elektrární v území, intenzívne používanie insekticídov a chemických látok na likvidáciu teplokrvných živočíchov za 5 rokov, plochy TTP netvorí rozptýlená krovinná a stromová vegetácia

Tabuľka č. 3: Vyhodnotenie súčasného stavu druhu sokol sťahovavý

Kritérium		Stav*	Váha parametra	Dosiahnutá hodnota
P	1.1 Veľkosť populácie	3	3	9
	1.2 Populačný trend	3	2	6
	1.3 Veľkosť areálu	2	2	4
	1.4 Areálový trend	3	2	6
	1.5 Hniezdna úspešnosť	2	2	4
B	2.1 Hniezdny biotop	2	2	4
	2.2 Potravný biotop	2	2	4
	2.3 Biotopy dôležité počas zimovania	3	2	6
O	3.1 Priame ohrozenia druhu	2	2	4
	3.2 Deštrukcia hniezdných biotopov	3	2	6
	3.3 Deštrukcia potravného biotopu	2	1	2
Dosiahnutá hodnota spolu:				55
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				66

P – populácia, B – biotop, O – ohrozenia,
Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Tabuľka č. 4: Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
83 %		

Zhodnotenie:

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol druh sokol sťahovavý v CHVÚ Chočské vrchy zaradený v celkovom hodnotení do **stavu A - dobrý priaznivý, s hodnotou 83 %**. Populácia aj biotopy boli rovnako hodnotené v kategórii A priaznivého stavu.

1.6.3.1.2. Definovanie stavu druhu orol skalný v CHVÚ Chočské vrchy

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Orol skalný nachádza v CHVÚ Chočské vrchy optimálne podmienky pre hniezdenie (skalné útvary a staršie lesné porasty nad 80 rokov), ako aj potravné možnosti v okolitej poľnohospodárskej krajine a dosahuje tu najvyššiu hniezdnu hustotu na Slovensku. V CHVÚ Chočské vrchy bola v r. 2017 odhadnutá **populácia orla skalného na 5-6 párov**, v r. 2003 bola početnosť odhadnutá na 3-5 párov. Populácia je rastúca (Karaska 2011, TANAP 2017).

Tabuľka č. 5: Definovanie stavu druhu orol skalný

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V CHVÚ hniezdi minimálne 6 párov	V CHVÚ hniezdi 4 - 5 párov
	1.2. Populačný trend	Populácia za 10 rokov dosiahla plnú obsadenosť územia – 8 hniezdných párov	Populácia za 10 rokov neklesla o 30 %
			V CHVÚ hniezdia do 3 párov
			Populácia za 10 rokov klesla o 50 %

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV	
	A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý	
1.3. Veľkosť areálu	Územia nevhodné pre druh (urbanizované priestory) nezaberajú viac ako 5 % celkovej výmery CHVÚ	Územia nevhodné pre druh (urbanizované priestory) nezaberajú viac ako 5 - 10 % celkovej výmery CHVÚ	Územia nevhodné pre druh (urbanizované priestory) zaberajú viac ako 10 % celkovej výmery CHVÚ	
1.4. Areálový trend	Rozloha urbanizovaných plôch v CHVÚ za 5 rokov nestúpila o vyše 10 % z ich rozlohy	Rozloha urbanizovaných plôch v CHVÚ za 5 rokov stúpila o 15 - 20 % z ich rozlohy	Rozloha urbanizovaných plôch v CHVÚ za 5 rokov nestúpila o vyše 20 % z ich rozlohy	
1.5. Hniezdna úspešnosť	Priemerná hniezdna úspešnosť za 5 rokov je > 0,6 mláďaťa, ktoré úspešne opustilo hniezdo/ hniezdny pár so započatým hniezdením	Priemerná hniezdna úspešnosť za 5 rokov je 0,4 - 0,6 mláďaťa, ktoré úspešne opustilo hniezdo/ hniezdny pár so započatým hniezdením	Priemerná hniezdna úspešnosť za 5 rokov je < 0,4 mláďaťa, ktoré úspešne opustilo hniezdo/ hniezdny pár so započatým hniezdením	
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Výmera lesných porastov nad 80 rokov s výskytom jedle je minimálne 20 % z celkovej výmery lesa v CHVÚ a ich rozmiestnenie je v území mozaikovité, alebo výskyt skalných bráľ nenarušaných antropickými aktivitami	Výmera lesných porastov nad 80 rokov s výskytom jedle je 10 - 20 % z celkovej výmery lesa v CHVÚ a ich rozmiestnenie je v území nerovnomerné, alebo výskyt skalných bráľ nenarušaných antropickými aktivitami	Výmera lesných porastov nad 80 rokov je pod 10 % z celkovej výmery lesa v CHVÚ a ich rozmiestnenie je v území sústredené na 1 – 2 lokality
	2.2. Potravný biotop	V poľnohospodárskej krajine zaberajú TTP vyše 90 % z celkovej výmery poľnohospodárskeho pôdneho fondu (PPF) v CHVÚ	V poľnohospodárskej krajine zaberajú TTP 50 - 90 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ	V poľnohospodárskej krajine zaberajú TTP pod 50 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ
	2.3 Biotopy dôležité počas zimovania	Lovné teritória hniezdiacich párov s druhovo pestrými zoocenózami a s vysokou početnosťou kľúčových druhov potravy	Lovné teritória hniezdiacich párov s primeranou diverzitou a početnosťou kľúčových druhov koristi	Lovné teritória hniezdiacich párov s nízkou diverzitou a početnosťou kľúčových druhov potravy
ohrozenia	3.1. Význam medzidruhových interakcií	Konkurencia o skalné hniezdne biotopy s krkavcom čiernym a sokolom sťahovavým je ojedinelá	Konkurencia o skalné hniezdne biotopy s krkavcom čiernym a sokolom sťahovavým je pravidelne zaznamenaná	Konkurencia o skalné hniezdne biotopy s krkavcom čiernym a sokolom sťahovavým sa vyskytuje vo výraznej miere
	3.2. Nepriame ohrozenie druhu	Minimálne 75 % všetkých stĺpov 22 kV vzdušného elektrického vedenia v CHVÚ je chránených proti zraneniu alebo usmrteniu vtákov	40 - 75 % všetkých stĺpov 22 kV vzdušného elektrického vedenia v CHVÚ je chránených proti zraneniu alebo usmrteniu vtákov	Pod 40 % všetkých stĺpov 22 kV vzdušného elektrického vedenia v CHVÚ je chránených proti zraneniu alebo usmrteniu vtákov

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
3.3. Priame ohrozenie druhu	Za 5 rokov neboli zaznamenané žiadne prípady priameho prenasledovania človekom (vyberanie mláďat alebo vajec, odstrel, trávenie, odchyt do želiez)	Za 5 rokov boli zaznamenané do 2 prípadov priameho prenasledovania človekom (vyberanie mláďat alebo vajec, odstrel, trávenie, odchyt do želiez)	Za 5 rokov bolo zaznamenaných viac ako 3 prípady priameho prenasledovania človekom (vyberanie mláďat alebo vajec, odstrel, trávenie, odchyt do želiez)
3.4. Ohrozenie hniezdných biotopov	Za 5 rokov je výmera lesných porastov starších ako 80 rokov stabilná ($\pm 5\%$ z ich celkovej výmery)	Za 5 rokov došlo k poklesu výmery lesných porastov starších ako 80 rokov maximálne o 20 % z ich celkovej výmery	Za 5 rokov došlo k poklesu výmery lesných porastov starších ako 80 rokov o vyše 20 % z ich celkovej výmery
3.5. Ohrozenie potravných biotopov	Výmera TTP za 5 rokov poklesla kvôli zarastaniu náletom drevín, zmenou na ornú pôdu alebo zastavaním do 5 % z ich celkovej výmery	Výmera TTP za 5 rokov poklesla kvôli zarastaniu náletom drevín, zmenou na ornú pôdu alebo zastavaním o 5 - 10 % z ich celkovej výmery	Výmera TTP za 5 rokov poklesla kvôli zarastaniu náletom drevín, zmenou na ornú pôdu alebo zastavaním o vyše 10 % z ich celkovej výmery

Tabuľka č. 6: Vyhodnotenie súčasného stavu druhu orol skalný

Kritérium		Stav	Váha parametra	Dosiahnutá hodnota
P	1.1 Veľkosť populácie	3	3	9
	1.2 Populačný trend	2	3	6
	1.3 Veľkosť areálu	3	2	6
	1.4 Areálový trend	3	2	6
	1.5 Hniezdna úspešnosť	2	2	4
B	2.1 Hniezdny biotop	2	3	6
	2.2 Potravný biotop	3	2	6
	2.3 Biotopy dôležité počas zimovania	3	2	6
O	3.1 Význam medzidruhových interakcií	2	3	6
	3.2. Nepriame ohrozenie druhu	3	2	6
	3.3. Priame ohrozenie druhu	3	2	6
	3.4. Ohrozenie hniezdných biotopov	2	2	4
	3.5. Ohrozenie potravných biotopov	3	3	3
Dosiahnutá hodnota spolu:				74
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				87

P – populácia, B – biotop, O – ohrozenia

Rozsah bodového ohodnotenia – 1 - 3; Rozsah váhy parametra – 1 - 3.

Tabuľka č. 7: Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty)

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
85 %		

Zhodnotenie:

Na základe zadaných kritérií hodnotenia bol druh orol skalný v CHVÚ Chočské vrchy zaradený v celkovom hodnotení do **stavu A – dobrý priaznivý, s hodnotou 85 %**. Populácia je rovnako hodnotená v stave A, teda v dobrom priaznivom. Napriek v súčasnosti dobrej situácii nemožno vylúčiť úbytok vhodných lesných biotopov. Významný negatívny vplyv má aj vyrušovanie na hniezdiskách vplyvom neusmerneného mototurizmu (terénne motocykle, škvorkolky). K zhoršeniu stavu lovných teritórií došlo najmä kvôli urbanizácii a sukcesii na trvalých trávnych pozemkoch.

1.6.3.1.3. Definovanie stavu druhu výr skalný v CHVÚ Chočské vrchy

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Výr skalný hniezdi v CHVÚ Chočské vrchy na okrajoch zalesnených pohorí, najmä na skalách rôzneho typu (prírodných aj vytvorených človekom). V CHVÚ Chočské vrchy bola v r. 2017 odhadnutá **populácia výra skalného na 10-20 párov**, v r. 2003 bola početnosť odhadnutá na 5-10 párov, populácia je stabilná (Karaska 2011, TANAP 2017).

Tabuľka č. 8: Definovanie stavu druhu výr skalný

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	populácia má viac ako 20 obsadených teritórií	populácia má 10 – 20 obsadených teritórií	populácia má menej ako 10 obsadených teritórií
	1.2. Populačný trend	populácia rastie minimálne o 2 nové teritória za 5 rokov	populácia stabilná alebo osciluje ± 2 teritória	populácia má klesajúci trend
	1.3. Areálový trend	areál sa zväčšuje minimálne o 20 %	areál je stabilný, alebo oscilujúci (± 20 %)	areál sa znižuje o vyše 20 %
biotop	2.1. Hniezdny biotop	dostatok nerušených skalných útvarov alebo starých lesných porastov na strmých svahoch v blízkosti otvorenej krajiny	skalné útvary alebo staré lesné porasty na strmých svahoch v blízkosti otvorenej krajiny, často v blízkosti intravilánov alebo rekreačných zariadení	obmedzený počet skalných útvarov alebo starých lesných porastov na strmých svahoch v blízkosti otvorenej krajiny, v blízkosti intravilánov alebo rekreačných zariadení
	2.2. Potravný biotop	členitá poľnohospodárska krajina s prevahou TTP	poľnohospodárska krajina s malým podielom ornej pôdy s významným zastúpením rozptýlenej zelene	poľnohospodárska krajina s malým podielom rozptýlenej zelene a vysokým zastúpením ornej pôdy (často osiatej vysokými kultúrnymi plodínami - obilie, kukurica)
	2.3. Biotopy dôležité počas zimovania			
ohrozenia	3.1. Vyrušovanie na hniezdiskách	vyrušovanie je nepatrné alebo nezaznamenané (nezistená prítomnosť po človeku - vyšľapané chodníky, odpadky, známky po kladení ohňa)	vyrušovanie je nízke, nepravidelné a krátkodobé (len málo znateľné chodníky, neprítomné odpadky, bez známok po kladení ohňa)	vyrušovanie je intenzívne a dlhodobé so stúpajúcim trendom (silne vyšľapané chodníky, množstvo odpadkov, časté kladenie ohňa)

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
3.2. Ohrozenie hniezdnych biotopov	hniezdny biotop bez alebo len s nepatrným vplyvom na jeho kvantitu a kvalitu (počet a plocha skalných útvarov alebo rozsah starých rúbání na strmých svahoch sa nemení alebo rastie)	hniezdny biotop s malým vplyvom na jeho rozsah a kvalitu (počet a plocha skalných útvarov alebo rozsah starých rúbání na strmých svahoch sa nemení)	hniezdny biotop s významným a silnejším vplyvom na jeho rozsah a kvalitu (rozširovanie ťažby kameňa, urbanizácia, zalesňovanie, rozsiahle holuby)
3.3. Ohrozenie potravných biotopov	extenzívna poľnohospodárska krajina bez významných (do 10 %) intenzifikačných vplyvov ako rekultivácie, meliorácie, aplikácia pesticídov, zvyšovanie výmery ornej pôdy a pod.)	poľnohospodárska krajina s miernymi intenzifikačnými vplyvmi ako rekultivácie, meliorácie, pozemná aplikácia pesticídov, zvyšovanie výmery ornej pôdy zasahujúcimi na menšiu časť územia	poľnohospodárska krajina s výraznými intenzifikačnými vplyvmi ako rekultivácie, meliorácie, zalesňovanie, letecká aplikácia pesticídov, zvyšovanie výmery ornej pôdy zasahujúcimi na väčšinu územia
3.4. Ohrozenie nadzemnou sieťou vedení	územie bez alebo len s nepatrným zastúpením nadzemných vedení (telefón, elektrina)	územie s malým zastúpením nadzemných vedení (telefón, elektrina) trasovanými najmä lesmi alebo intravilánmi	územie s výrazným zastúpením nadzemných vedení (telefón, elektrina) trasovanými často v otvorenej krajine

Tabuľka č. 9: Vyhodnotenie súčasného stavu druhu výr skalný

Kritérium		Stav	Váha parametra	Dosiahnutá hodnota
P	1.1 Veľkosť populácie	2	3	6
	1.2 Populačný trend	2	3	6
	1.3 Areálový trend	2	2	4
B	2.1 Hniezdny biotop	3	3	9
	2.2 Potravný biotop	2	2	4
	2.3 Biotopy dôležité počas zimovania	2	1	2
O	3.1 Vyrušovanie na hniezdiskách	2	3	6
	3.2 Ohrozenie hniezdnych biotopov	2	3	6
	3.3 Ohrozenie potravných biotopov	2	2	4
	3.4 Ohrozenie nadzemnou sieťou vedení	2	3	6
Dosiahnutá hodnota spolu:				53
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				75

P – populácia, B – biotop, O – ohrozenia;

Rozsah bodového ohodnotenia – 1 - 3; Rozsah váhy parametra – 1 - 3.

Tabuľka č. 10: Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	71 %	

Zhodnotenie:

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia bol druh výr skalný v CHVÚ Chočské vrchy zaradený v celkovom hodnotení do **stavu B - priemerný priaznivý, s hodnotou 71 %**. Rovnako bol hodnotený stav populácie, kým stav biotopov bol na úrovni stupňa A – dobrý priaznivý stav.

1.6.3.1.4. *Definovanie stavu druhu hlucháň hôrny v CHVÚ Chočské vrchy*

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Hlucháň hôrny je v súčasnosti rozšírený len na menšej časti pôvodného areálu obmedzeného na vrcholové časti Choča a Suche doliny. Početnosť populácie má dlhodobu klesajúcu tendenciu - zatiaľ čo v r. 2003 bola početnosť druhu v CHVÚ Chočské vrchy odhadnutá na 20-30 jedincov, v r. 2017 bol odhad na úrovni **10-20 jedincov**. Niektoré tokaniská zanikli a celkovo sa počet kohútov na tokaniskách znižuje pod kritickú úroveň (Karaska 2011, TANAP 2017).

Hlavné biotopy výskytu druhu:

Sú to predovšetkým smrekové lesy nad 80 rokov so zakmenením 0,7 v polohách nad 800 – 1 000 m n. m. po hornú hranicu lesa. Dôležitou charakteristikou vhodných porastov je nižšia zapojenosť porastu (50 – 70 %), nižší počet stromov na 1 ha a prítomnosť čučoriedky v podraсте.

Tabuľka č. 11: Definovanie stavu druhu hlucháň hôrny

Kritéria hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	v CHVÚ sa vyskytuje viac ako 40 jedincov	v CHVÚ sa vyskytuje menej ako 20 jedincov
	1.2. Populačný trend	populácia za obdobie 5 rokov rastie o minimálne 10 %	populácia za obdobie 5 rokov je stabilná, alebo rastie do 10 %
	1.3. Areálový trend	areál sa zväčšuje o viac ako 10 % za 5 rokov	areál je v období 5 rokov stabilný, prípadne mierne rastie (do 10 %)
	1.4. Trend v okolitých územiach	početnosť populácie v okolitých územiach na Slovensku stúpa o vyše 20 %	početnosť populácie v okolitých územiach na Slovensku je stabilná alebo s miernymi výkyvmi do 20 %
biotop	2.1. Hniezdny biotop	lesné porasty nad 80 rokov s nižšou zapojenosťou porastov (50 – 70 %) v lokalitách výskytu sú celistvé a presahujú 100 ha	lesné porasty nad 80 rokov s nižšou zapojenosťou porastov (50 – 70 %) v lokalitách výskytu nie sú celistvé a nepresahujú 50 ha

Kritéria hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV	
	A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý	
2.2. Potravný biotop a biotopy dôležité počas migrácie	pestrý výber bobuľovitých plodov a pravidelný výskyt lesných mravenísk.; aplikácia chemických látok na lokalitách je vylúčená	pomiestny výskyt bobuľovitých plodov a občasný výskyt mravenísk; aplikácia chemických látok len vo výnimočných prípadoch	ojedinelý výskyt bobuľovitých plodov a mravenísk; aplikácia chemických látok	
ohrozenia	3.1. Priame ohrozenie druhu	menej ako 15 % hniezdných lokalít je v čase toku a hniezdenia (1.3. - 1.7.) ovplyvnených lesotechnickými zásahmi alebo vyrušovaním	15 až 30 % hniezdných lokalít je v čase toku a hniezdenia (1.3. - 1.7.) ovplyvnených lesotechnickými zásahmi alebo vyrušovaním	viac ako 30 % hniezdných lokalít je v čase toku a hniezdenia (1.3. - 1.7.) ovplyvnených lesotechnickými zásahmi alebo vyrušovaním
	3.2. Deštrukcia hniezdných a potravných biotopov	viac ako 90 % lokalít zostalo za obdobie 5 rokov bez negatívnej zmeny biotopu	75 – 90 % lokalít zostalo za obdobie 5 rokov bez negatívnej zmeny biotopu	menej ako 75 % lokalít zostalo za obdobie 5 rokov bez negatívnej zmeny biotopy
	3.3 Fragmentácia biotopu	viac ako 90 % lokalít s vhodnou štruktúrou je vo vzdialenosti do menšej ako 15 km od iných lokalít s vhodnými biotopmi	60 – 90 % lokalít s vhodnou štruktúrou je vo vzdialenosti menšej ako 15 km od iných lokalít s vhodnými biotopmi	menej ako 60 % lokalít s vhodnou štruktúrou je vo vzdialenosti menšej ako 15 km od iných lokalít s vhodnými biotopmi

Poznámka: Za vhodný biotop možno považovať starší smrekový alebo zmiešaný porast nad 80 rokov so zapojenosťou 50 – 70 %, s pokryvnosťou čučoriedky min 30 %.

Tabuľka č. 12: Vyhodnotenie súčasného stavu druhu hlucháň hôrny

Kritérium		Stav	Váha parametra	Dosiahnutá hodnota
P	1.1. Veľkosť populácie	1	3	3
	1.2. Populačný trend	1	3	3
	1.3. Areálový trend	1	3	3
	1.4. Trend v okolitých územiach	1	2	2
B	2.1. Hniezdný biotop	2	3	6
	2.2. Potravný biotop a biotopy dôležité počas migrácie	2	3	6
O	3.1. Priame ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. Deštrukcia hniezdných a potravných biotopov	1	3	3
	3.3. Fragmentácia biotopu	2	2	4
Dosiahnutá hodnota spolu:				36
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				75

P – populácia, B – biotop, O – ohrozenia;

Rozsah bodového ohodnotenia – 1 - 3; Rozsah váhy parametra – 1 - 3.

Tabuľka č. 13: Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty)

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
		48 %

Zhodnotenie:

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia dosiahol druh hlucháň hôrny v celkovom hodnotení **48 % z možného počtu bodov, čo ho radí medzi druhy s nepriaznivým stavom na úrovni stupňa C**. Rovnakým stupňom sú hodnotené kritéria pre hodnotenie populácie, ako aj biotopov druhu. V lokalitách s pôvodným výskytom hlucháňa hôrneho - Eliáš, Čremošné, Holica, ktoré je zapísané v zozname poľovných oblastí a lokalít T 11 (lokalita hlucháňa hôrneho) v Poľovníckej spoločnosti Prosečné, vplyvom lesohospodárskej činnosti došlo k zániku vhodných biotopov a vymiznutiu druhu (<http://www.mpsr.sk/index.php?navID=2&navID2=2&slID=37&id=>). Hlavným problémom je ubúdanie vhodných biotopov spôsobené úbytkom starých rozvoľnených porastov s dostatkom čučoriedky v častiach CHVÚ Chočské vrchy mimo 5. stupňa ochrany, ako aj veterné disturbancie (spôsobené najmä viacgeneračným veľkoplošným pestovaním smreka). Následným spracovaním veľkoplošných vývrátisk a premnožením podkôrneho hmyzu došlo k odlesneniu pôvodných tokanísk lesných kurovitých vtákov a zániku ich biotopov.

Vzhľadom na súčasnú dynamiku odumierania smrekových porastov v území Chočských vrchov predpokladáme v najbližších deceniách výrazný pokles výmery porastov nad 80 rokov. Ďalším problémom je vyrušovanie vplyvom lesotechnických činností a vplyv neusmerneneho mototurizmu (terénne motocykle, štvorkolky). V niektorých častiach je pravdepodobný zvýšený vplyv predátorov, najmä diviačej zveri.

1.6.3.1.5. *Definovanie stavu druhu ďateľ trojprstý v CHVÚ Chočské vrchy*

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Ďateľ trojprstý sa v CHVÚ Chočské vrchy vyskytuje takmer súvisle v páse od Šípskej Fatry po Suchú dolinu v Západných Tatrách. Preferuje predovšetkým staré prirodzené lesy (nad 80 rokov), ale aj nepôvodné ihličnaté a zmiešané lesy s výskytom mŕtvych a odumierajúcich stojacich stromov (najmä smreka). Charakteristická je jeho nerovnomerná distribúcia, na rozsiahlych plochách lesov s intenzívnou lesohospodárskou činnosťou je zriedkavý. Naopak v lesoch s výskytom smrekov napadnutých lykožrútom je výskyt pomerne častý. V CHVÚ Chočské vrchy jeho populácia rastie – kým v r. 2003 bol odhad na úrovni 12-25 párov, v r. 2015 stúpol na **50-80 párov**. Z dlhodobého hľadiska však možno očakávať zhoršenie stavu druhu v území vplyvom zmeny druhového zloženia drevín na väčšine lesov a výrazného zmenšenia plochy lesných porastov nad 80 rokov (Karaska 2011, Karaska et al. 2015).

Tabuľka č. 14: Definovanie stavu druhu ďateľ trojprstý

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	v CHVÚ vyše 60 hniezdných teritórií	v CHVÚ 30-60 hniezdných teritórií	v CHVÚ menej ako 30 hniezdných teritórií
	1.2. Populačný trend	početnosť druhu sa za 5 rokov na monitorovaných plochách zvýšila o vyše 5 %	početnosť druhu bola za 5 rokov na monitorovaných plochách stabilná (tolerancia ± 20 %)	početnosť druhu za 5 rokov na monitorovaných plochách klesla o viac ako 20 %

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
1.3. Veľkosť areálu	podiel lesných porastov so smrekom je minimálne 90 % výmery lesov v CHVÚ	podiel lesných porastov so smrekom je 70 – 90 % výmery lesov v CHVÚ	podiel lesných porastov so smrekom je pod 70 % výmery lesov v CHVÚ
1.4. Areálový trend	výmera starých lesov (nad 80 rokov) so smrekom za 5 rokov narástla o vyše 5 % z celkovej výmery lesných pozemkov v CHVÚ	výmera starých lesov (nad 80 rokov) so smrekom za 5 rokov je stabilizovaná (tolerancia ± 5 % z celkovej výmery lesných pozemkov v CHVÚ)	výmera starých lesov (nad 80 rokov) so smrekom za 5 rokov poklesla o vyše 5 % z celkovej výmery lesných pozemkov v CHVÚ
biotop	2.1. Hniezdny biotop	lesy vo veku nad 80 rokov so smrekom zaberajú vyše 90 % rozlohy lesov vo veku nad 80 rokov	lesy vo veku nad 80 rokov so smrekom zaberajú maximálne 70 % rozlohy lesov vo veku nad 80 rokov
	2.2. Potravný biotop	lesy vo veku nad 60 rokov so smrekom s podielom mŕtveho dreva v poraste nad 10 m ³ /ha zaberajú vyše 70 % rozlohy lesov vo veku nad 60 rokov, aplikácia chemických prípravkov na lokalite je vylúčená	lesy vo veku nad 60 rokov so smrekom s podielom mŕtveho dreva v poraste nad 10 m ³ /ha zaberajú 50 – 70 % rozlohy lesov vo veku nad 60 rokov, aplikácia chemických prípravkov na lokalite je obmedzená
	2.3. Biotopy dôležité počas zimovania	lesy vo veku nad 60 rokov so smrekom s podielom mŕtveho dreva v poraste nad 10 m ³ /ha zaberajú vyše 70 % rozlohy lesov vo veku nad 60 rokov	lesy vo veku nad 60 rokov so smrekom s podielom mŕtveho dreva v poraste nad 10 m ³ /ha zaberajú 50 – 70 % rozlohy lesov vo veku nad 60 rokov
ohrozenia	3.1. Ohrozenie populácie	podiel lesov vo veku nad 80 rokov so smrekom za 5 rokov vzrástol o vyše 10 %	podiel lesov vo veku nad 80 rokov so smrekom je za 5 rokov stabilný (tolerancia ± 10 %)
	3.2. Ohrozenie biotopu	podiel lesov vo veku nad 60 rokov so smrekom s objemom mŕtveho dreva v poraste nad 10 m ³ /ha za 5 rokov vzrástol o 5 %	podiel lesov vo veku nad 60 rokov so smrekom s objemom mŕtveho dreva v poraste nad 10 m ³ /ha je za 5 rokov stabilný (tolerancia ± 10 %)

Tabuľka č. 15: Vyhodnotenie súčasného stavu druhu ďateľ trojprstý

	Kritérium	Stav	Váha parametra	Dosiahnutá hodnota
P	1.1. Veľkosť populácie	3	3	9
	1.2. Populačný trend	3	3	9
	1.3. Veľkosť areálu	3	2	6
	1.4. Areálový trend	2	2	4
B	2.1. Hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. Potravný biotop	2	2	4

	2.3. Biotopy dôležité počas zimovania	2	1	2
O	3.1. Ohrozenie populácie	2	3	6
	3.2. Ohrozenie biotopu	2	1	2
Dosiahnutá hodnota spolu:				48
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				60

P – populácia, B – biotop, O – ohrozenia;

Rozsah bodového ohodnotenia – 1 - 3; Rozsah váhy parametra – 1 - 3.

Tabuľka č. 16: Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
80 %		

Zhodnotenie:

Na základe zadaných kritérií hodnotenia bol stav populácie druhu ďateľ trojprstý vyhodnotený ako **A – dobrý priaznivý, s hodnotou 80 %**. Populačné kritériá dosiahli úroveň stupňa A, stav biotopov je priemerný priaznivý – v rozsahu stupňa B. Za posledné roky výrazne klesá podiel lesných porastov nad 80 rokov. Súčasne dochádza v rámci ochrany lesných porastov pred šírením a premnožením škodcov k intenzívnemu odstraňovaniu suchých alebo odumierajúcich smrekov a to častokrát aj v hniezdnom období. To má za následok úbytok vhodných hniezdných biotopov, zhoršovanie kvality potravných biotopov a znižovanie úspešnosti hniezdenia.

1.6.3.1.6. Definovanie stavu druhu žlna sivá v CHVÚ Chočské vrchy

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Žlna sivá obýva v CHVÚ Chočské vrchy väčšinu lesov, najmä ak sú v nich vtrúsené buky a iné listnáče. V CHVÚ bola v r. 2015 odhadnutá populácia žlny sivej na **30-50 párov**, na rovnakej úrovni bol odhad z r. 2003, predpokladá sa teda, že populácia je stabilná (Karaska 2011, Karaska et al. 2015).

Hlavné biotopy druhu:

Biotopom žlny sivej sú listnaté a zmiešané lesy s dominanciou listnáčov, najmä staré a štruktúrne rozmanité porasty, kde lesy nad 80 rokov predstavujú aspoň 20 % porastu, lesné okraje, priľahlé nelesné plochy a brehové porasty bohaté na výskyt mravenísk. Napriek tomu, že rozloha biotopu je dostatočne veľká a stabilná pre dlhodobé prežívanie populácie žlny sivej, jeho kvalita sa za posledné roky zhoršila - v dôsledku spracovania následkov pôsobenia abiotických a biotických škodlivých činiteľov v lesoch sa mení charakter a štruktúra lesa a dochádza k úbytku starých porastov s hniezdnymi možnosťami pre žlnú sivú. Ďalším negatívom je zníženie počtu mravenísk v posledných rokoch.

Tabuľka č. 17: Definovanie stavu druhu žlna sivá

Kritériá hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia 1.1. Populačná hustota	v CHVÚ vyše 50 hniezdných teritórií	v CHVÚ 30-50 hniezdných teritórií	v CHVÚ menej ako 30 hniezdných teritórií

	1.2. Populačný trend	početnosť je progresívna, v CHVÚ zahniezdi o viac ako 20 % nových párov v období 5 rokov	početnosť je stabilná na úrovni fluktuácie so zmenami ± 20 % v období 5 rokov.	početnosť klesá o viac ako 20 % párov v období 5 rokov
	1.3. Veľkosť areálu	v rámci CHVÚ mimo zastavaných území obcí sa nachádzajú nesúvislé, diferencované listnaté a zmiešané lesy na ploche min. 20 % veľkosti CHVÚ, z lesných porastov predstavujú lesy vo veku nad 80 rokov 20 %	v rámci CHVÚ mimo zastavaných území obcí sa nachádzajú nesúvislé, diferencované listnaté a zmiešané lesy na ploche 10 – 20 % veľkosti CHVÚ, z lesných porastov predstavujú lesy vo veku nad 80 rokov 12 – 19 %	V rámci CHVÚ mimo zastavaných území obcí sa nachádzajú nesúvislé, diferencované listnaté a zmiešané lesy na ploche menšej ako 10 % veľkosti CHVÚ, z lesných porastov predstavujú lesy vo veku nad 80 rokov menej ako 12 %
	1.4. Kvalitatívna charakteristika areálu	objem odumierajúcich a/alebo mŕtvych stromov, ležiacej tenčiny* a ležiacej hrubiny** v lesných porastoch predstavuje viac ako 10 m ³ /ha, v CHVÚ sa nachádzajú obhospodarované nelesné plochy roztrúsene pri lesných porastoch na celkovej ploche 30 – 40 %	objem odumierajúcich a/alebo mŕtvych stromov, ležiacej tenčiny* a ležiacej hrubiny** v lesných porastoch predstavuje 5 -10 m ³ /ha, v CHVÚ sa nachádzajú obhospodarované nelesné plochy roztrúsene pri lesných porastoch na celkovej ploche 20 – 29 %	objem odumierajúcich a/alebo mŕtvych stromov, ležiacej tenčiny* a ležiacej hrubiny** v lesných porastoch predstavuje menej ako 5 m ³ /ha, v CHVÚ sa nachádzajú obhospodarované nelesné plochy roztrúsene pri lesných porastoch na celkovej ploche menšej ako 20 %
	1.5. Areálový trend	v priebehu 5 rokov sa celková plocha listnatých a zmiešaných lesov v CHVÚ zväčšuje	v priebehu 5 rokov je celková plocha listnatých a zmiešaných lesov v CHVÚ stabilná	v priebehu 5 rokov sa celková plocha listnatých a zmiešaných lesov v CHVÚ znižuje
	1.6. Trend kvality areálu	objem odumierajúcich a/alebo mŕtvych stromov, ležiacej tenčiny* a ležiacej hrubiny** v lesných porastoch sa neznižuje pod 15 m ³ /ha alebo stúpa, podiel nelesných plôch sa nemení oproti optimu (30 – 40 %)	objem odumierajúcich a/alebo mŕtvych stromov, ležiacej tenčiny* a ležiacej hrubiny** v lesných porastoch neklesá pod 10 m ³ /ha, podiel nelesných plôch sa neznižuje pod 20 %	objem odumierajúcich a/alebo mŕtvych stromov, ležiacej tenčiny* a ležiacej hrubiny** v lesných porastoch klesne pod 5 m ³ /ha, podiel nelesných plôch sa zmenší pod 20 %
biotop	2.1. Hniezdny biotop	porast nesúvislého, diferencovaného listnatého alebo zmiešaného lesa o ploche 200 ha/teritórium, ktorého súčasťou sú lesy vo veku nad 80 rokov v pomere 20 %, s výskytom min. 20 ks odumierajúcich, oslabených a/alebo mŕtvych stromov vhodných na vytváranie dutín	porast nesúvislého, diferencovaného listnatého alebo zmiešaného lesa o ploche 200 ha/teritórium, ktorého súčasťou sú lesy vo veku nad 80 rokov v pomere 12 – 19 %, s výskytom 10 - 20 ks odumierajúcich, oslabených a/alebo mŕtvych stromov vhodných na vytváranie dutín	porast nesúvislého, diferencovaného listnatého alebo zmiešaného lesa o ploche 200 ha/teritórium, ktorého súčasťou sú lesy vo veku nad 80 rokov v pomere menšom ako 12 %, s výskytom menej ako 10 ks odumierajúcich, oslabených a/alebo mŕtvych stromov vhodných na vytváranie dutín
	2.2. Potravný biotop	nelesné plochy v rámci CHVÚ na rozlohe 30 – 40 %	nelesné plochy v rámci CHVÚ na rozlohe 20 – 29 %	nelesné plochy v rámci CHVÚ na rozlohe menej ako 20 %

	2.3. Biotop dôležitý počas zimovania	porast diferencovaného listnatého alebo zmiešaného lesa o ploche väčšej ako 200 ha/teritórium, ktorého súčasťou sú lesy vo veku nad 80 rokov v pomere 20 %, objem odumierajúcich a/alebo mŕtvych stromov, pňov, ležiacej tenčiny a ležiacej hrubiny v lesných porastoch predstavuje viac ako 10 m ³ /ha, v biotope sa nachádzajú v pomere 30 – 40 % nelesné plochy	porast diferencovaného listnatého alebo zmiešaného lesa o ploche väčšej ako 200 ha/teritórium, ktorého súčasťou sú lesy vo veku nad 80 rokov v pomere 12 – 19 %, objem odumierajúcich a/alebo mŕtvych stromov, pňov, ležiacej tenčiny a ležiacej hrubiny v lesných porastoch predstavuje 5 -10 m ³ /ha, v biotope sa nachádzajú v pomere 20 – 29 % nelesné plochy	porast diferencovaného listnatého alebo zmiešaného lesa o ploche väčšej ako 200 ha/teritórium, ktorého súčasťou sú lesy vo veku nad 80 rokov v pomere menšom ako 12 %, objem odumierajúcich a/alebo mŕtvych stromov, pňov, ležiacej tenčiny a ležiacej hrubiny v lesných porastoch predstavuje menej ako 5 m ³ /ha, v biotope sa nachádzajú v pomere menej ako 20 % nelesné plochy
ohrozenia	3.1. Ohrozenie populácie	na lesných pozemkoch nedochádza k ťažbe v hniezdnom období (15.4. – 31.7.), iné hospodárenie v lesoch je vykonávané celoročne	na lesných pozemkoch dochádza k ťažbe do 15.5. a od 1.8. kalendárneho roka, pričom pri prevádzaní ťažby v jarnom aspekte sú v porastoch ponechávané stromy s obsadenými dutinami, iné hospodárenie v lesoch je vykonávané celoročne	na lesných pozemkoch dochádza k ťažbe a inému hospodáreniu v lesoch počas celého roka, dochádza k výrubu stromov s dutinami, v jarnom aspekte aj s obsadenými dutinami
	3.2. Ohrozenie biotopu	v CHVÚ nedochádza v listnatých a zmiešaných porastoch k veľkopošnému clonnému rubu ani malopošnému holorubnému hospodárskemu spôsobu, v lesných porastoch sa zachovávajú lesy vo veku nad 30 rokov v pomere 20 %, resp. ich podiel sa zvyšuje, v lesných porastoch sa ponecháva min. 20 odumierajúcich, oslabených a/alebo mŕtvych stromov na 100 ha vhodných na vytváranie dutín	V CHVÚ nedochádza v listnatých a zmiešaných porastoch k veľkopošnému clonnému rubu, ale dochádza k malopošnému holorubnému hospodárskemu spôsobu, v lesných porastoch sa zachovávajú lesy vo veku nad 80 rokov v pomere 12 – 20 %, v lesných porastoch sa ponecháva 12 – 20 odumierajúcich, oslabených a/alebo mŕtvych stromov na 100 ha vhodných na vytváranie dutín	v CHVÚ dochádza v listnatých a zmiešaných porastoch k veľkopošnému clonnému rubu a/aj malopošnému holorubnému hospodárskemu spôsobu, v lesných porastoch sa zachovávajú lesy vo veku nad 80 rokov v pomere menšom ako 12 %, v lesných porastoch sa ponecháva menej ako 12 odumierajúcich, oslabených a/alebo mŕtvych stromov na 100 ha vhodných na vytváranie dutín

* konáre a kmene s hrúbkou menšou ako 7 cm na hrubšom konci

** konáre a kmene s hrúbkou väčšou ako 7 cm na tenšom konci

Tabuľka č. 18: Vyhodnotenie súčasného stavu druhu žlna sivá

Kritérium		Stav	Váha parametra	Dosiahnutá hodnota
P	1.1. Populačná hustota	2	3	6
	1.2. Populačný trend	2	3	6
	1.3. Veľkosť areálu	2	2	4
	1.4. Kvalitatívna charakteristika areálu	3	2	6
	1.5. Areálový trend	2	2	4
	1.6. Trend kvality areálu	2	2	4
B	2.1. Hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. Potravný biotop	2	2	4
	2.3. Biotop dôležitý počas zimovania	2	1	2
O	3.1. Ohrozenie populácie	1	3	3
	3.2. Ohrozenie biotopu	2	1	2
Dosiahnutá hodnota spolu:				47
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				72

P – populácia, B – biotop, O – ohrozenia;

Rozsah bodového ohodnotenia – 1 - 3; Rozsah váhy parametra – 1 - 3.

Tabuľka č. 19: Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	65 %	

Zhodnotenie:

Populácia žlny sivej sa v súčasnosti v CHVÚ Chočské vrchy nachádza v **priemernom priaznivom stave B, s hodnotou 65 %**, rovnako aj stav populácie a stav biotopov.

1.6.3.1.7. Definovanie stavu druhu kuvik kapcavý v CHVÚ Chočské vrchy

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Populáciu kuvika kapcavého v CHVÚ Chočské vrchy možno označiť ako stabilnú. V r. 2003 bola početnosť odhadnutá na 40-50 párov, v r. 2017 bol odhad na úrovni **20-50 párov**. Rozptyl jedincov v území je nepravidelný, významne závislý od vhodnosti biotopov – starších lesov s vhodnými dutinami (Karaska 2011, TANAP 2017).

Hlavné biotopy druhu:

Druh sa vyskytuje v horských ihličnatých a zmiešaných lesoch od 600 m n. m. po hornú hranicu lesa (až 1 600 m n. m.), vzácne aj v bučinách so skupinami smrekov. Typickým prostredím kuvika kapcavého sú horské ihličnaté a zmiešané lesy až po hornú hranicu lesa (vyššie pohoria). Vzácne sa vyskytuje aj v bučinách s úplne malými skupinami smrekov. Stavby kuvika sa javia ako stabilné, výrazné ubúdanie starších lesných porastov v dôsledku prírodných a antropických činiteľov predstavuje určité zhoršenie hniezdných a potravných biotopov do budúcnosti.

Tabuľka č. 20: Definovanie stavu druhu kuvik kapcavý

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	v CHVÚ vyše 50 hniezdných teritórií	v CHVÚ 20-50 hniezdných teritórií	v CHVÚ menej ako 20 hniezdných teritórií
	1.2. Populačný trend	v CHVÚ populačný nárast o vyše 20 %, na skúmaných plochách populačný nárast o vyše 20 %	v CHVÚ stabilný trend resp. na skúmaných plochách s osciláciou do 20 %	v CHVÚ pokles o vyše 20 %, na skúmaných plochách pokles o vyše 20 %
	1.3. Veľkosť areálu	veľkosť areálu v CHVÚ je 30 % lesných pozemkov	veľkosť areálu v CHVÚ je 20 – 25 % lesných pozemkov	veľkosť areálu v CHVÚ je menej ako 20 % lesných pozemkov
	1.4. Areálový trend	rozloha smrekových a zmiešaných lesov nad 80 rokov sa nemení	rozloha lesov nad 80 rokov sa za 5 rokov znížila o 10 %	rozloha lesov nad 80 rokov sa za 5 rokov znížila o vyše 10 %
biotop	2.1. Hniezdny biotop	ihličnaté alebo zmiešané lesy nad 80 rokov zaberajú minimálne 30 % z plochy lesov CHVÚ	výskyt porastov nad 80 rokov vhodnej druhovej a vekovej štruktúry s dutinami po datľoch čiernych zaberá 25 % lesných pozemkov	porast nad 80 rokov zaberá 20 % lesných pozemkov v CHVÚ
	2.2. Potravný biotop	do 1 km od hniezda, resp. v lovnom areáli sú otvorené plochy (lúky a rúbane) v optimálnej rozlohe 20 %	výskyt odlesnených plôch, rúbanín a mladín je okolo 10 % v okruhu 1 km od hniezda	prevažujú súvislé lesné porasty, alebo prevládajú veľké odlesnené plochy a mladiny
	2.3. Biotopy dôležité počas zimovania			
ohrozenia	3.1. Ohrozenie druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	menej ako 20 % areálu rozšírenia v CHVÚ podlieha stresovým faktorom (napr. ťažba, vyrušovanie, stavebné práce, lyžiarske strediská, cesty, hluk)	20 – 30 % areálu podlieha stresovým faktorom (napr. ťažba, vyrušovanie, stavebné práce, lyžiarske strediská, cesty, hluk)	30 – 50 % areálu podlieha stresovým faktorom (napr. ťažba, vyrušovanie, stavebné práce, lyžiarske strediská, cesty, hluk)
	3.2. Ohrozenie hniezdného biotopu	podiel lesov vo veku nad 60 rokov za 5 rokov vzrástol o 5 %	podiel lesov vo veku nad 60 rokov sa za posledných 5 rokov nemenil	podiel lesov vo veku nad 60 rokov sa za 5 rokov zmenšil o 10 %
	3.3. Ohrozenie biotopu počas zimovania			

Tabuľka č. 21: Vyhodnotenie súčasného stavu druhu kuvik kapcavý

Kritérium		Stav	Váha parametra	Dosiahnutá hodnota
P	1.1. Veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. Populačný trend	2	3	6
	1.3. Veľkosť areálu	3	3	9
	1.4. Areálový trend	1	3	3
B	2.1. Hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. Potravný biotop	3	3	9
	2.3. Biotopy dôležité počas zimovania	3	3	9
O	3.1. Ohrozenie druhu	2	3	6

3.2. Ohrozenie hniezdneho biotopu	1	3	3
3.3. Ohrozenie biotopu počas zimovania	1	3	3
Dosiahnutá hodnota spolu:			60
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):			90

P – populácia, B – biotop, O – ohrozenia;

Rozsah bodového ohodnotenia – 1 - 3; Rozsah váhy parametra – 1 - 3.

Tabuľka č. 22: Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55%	54 – 33%
	67 %	

Zhodnotenie:

Na základe zadaných kritérií bol **stav** kuvika kapcavého v CHVÚ vyhodnotený ako **priemerný priaznivý, na úrovni stupňa B, s hodnotou 67 %**. Nepriaznivo sa prejavili najmä vplyvy na biotopy v dôsledku zmenšenia rozlohy a fragmentácie starších lesných porastov (nad 80 rokov) a odstraňovania následkov pôsobenia škodlivých činiteľov najmä v období rozmnožovania a vyvážania mláďat.

1.6.3.1.8. Definovanie stavu druhu kuvik vrabčí v CHVÚ Chočské vrchy

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Kuvik vrabčí je rozšírený v celej lesnatej časti územia. Patrí medzi najhojnejšie sovy v tomto území. Jeho populácia je v CHVÚ Chočské vrchy stabilná - v r. 2003, ako aj v r. 2015 bola početnosť populácie druhu odhadnutá na **80-110 párov** (Karaska 2011, Karaska et al. 2015).

Hlavné biotopy výskytu druhu:

Prevažne staršie smrekové alebo zmiešané lesy nad 80 rokov s dostatkom dutín. Vysoká frekvencia výskytu je najmä v lesoch tajgového alebo montánneho typu. Bežne zaznamenaný bol aj v starších smrekových monokultúrnych porastoch. V mladších porastoch alebo pri holinách sa vyskytuje, ak sú v blízkosti aspoň zvyšky starších lesných porastov (nad 80 rokov).

Tabuľka č. 23: Definovanie stavu druhu kuvik vrabčí

Kritéria hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	v CHVÚ sa vyskytuje viac ako 110 párov	v CHVÚ sa vyskytuje do 80 párov
	1.2. Populačný trend	populácia za obdobie 5 rokov rastie o minimálne 20 %	populácia sa za obdobie 5 rokov klesá o vyše 20 %
	1.3. Veľkosť areálu	areál rozšírenia pokrýva viac ako 80 % lesných biotopov CHVÚ	areál rozšírenia pokrýva 50 – 80 % lesných biotopov CHVÚ
	1.4. Areálový trend	počet obsadených hniezdných lokalít stúpa minimálne o 20 % za obdobie 5 rokov	počet obsadených hniezdných lokalít je stabilný kolíše v rozsahu 20 % za obdobie 5 rokov

Kritéria hodnotenia	PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
	A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
1.5. Medzidruhové interakcie	bezvýznamná kompetícia s inými druhmi využívajúcimi dutiny alebo s väčšími sovami (<i>S. aluco</i> , <i>S. uralensis</i>)	lokálne významná kompetícia s inými druhmi využívajúcimi dutiny alebo s väčšími sovami (<i>S. aluco</i> , <i>S. uralensis</i>)	veľmi významná kompetícia s inými druhmi využívajúcimi dutiny (<i>Glis glis</i> , <i>S. europaea</i> alebo s väčšími sovami <i>S. aluco</i> , <i>S. uralensis</i>)
biotop	2.1. Hniezdny biotop	lesné porasty nad 80 rokov vhodnej druhovej štruktúry (smrek, borovica) sú dostatočne zastúpené v celom CHVÚ	lesné porasty nad 80 rokov vhodnej druhovej štruktúry (smrek, jedľa, buk) sú dostatočne zastúpené na viac ako 50 % výmery CHVÚ
	2.2. Potravný biotop a biotopy dôležité počas zimovania	lesné porasty nad 80 rokov vhodnej druhovej štruktúry (smrek, borovica) sú dostatočne zastúpené v celom CHVÚ	lesné porasty nad 80 rokov vhodnej druhovej štruktúry (smrek, jedľa, buk) sú zastúpené na menej ako polovici výmery CHVÚ
	3.1. Ohrozenie druhu	menej ako 15 % je zasiahnutých výrubom drevín v hniezdnom období	15 až 30 % je zasiahnutých výrubom drevín v hniezdnom období
ohrozenia	3.2. Ohrozenie hniezdného biotopu a biotopu počas zimovania	stav na menej ako 20 % územia CHVÚ: lesné porasty nad 80 rokov značne zasiahnuté ťažbou alebo kalamitami s odstraňovaním dutinových stromov, narastajú holiny, výskyt a zväčšovanie rozsiahlych mladín	stav na 20 % až 50 % územia CHVÚ: lesné porasty nad 80 rokov sú značne zasiahnuté ťažbou alebo kalamitami s odstraňovaním dutinových stromov, narastajú holiny, výskyt a zväčšovanie rozsiahlych mladín

Tabuľka č. 24: Vyhodnotenie súčasného stavu druhu kuvik vrabčí

	Kritérium	Stav	Váha parametra	Dosiahnutá hodnota
P	1.1. Veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. Populačný trend	2	3	6
	1.3. Veľkosť areálu	2	2	4
	1.4. Areálový trend	2	2	4
	1.5. Medzidruhové interakcie	3	1	1
B	2.1. Hniezdny biotop	2	3	6
	2.2. Potravný biotop a biotopy dôležité počas zimovania	2	3	6
O	3.1. Ohrozenie druhu	2	3	6
	3.2. Ohrozenie hniezdného biotopu a biotopu počas zimovania	1	3	3
Dosiahnutá hodnota spolu:				42

Maximálna možná hodnota ($\sum \text{váh} \times 3$)	69
--	-----------

P – populácia, B – biotop, O – ohrozenia;

Rozsah bodového ohodnotenia – 1 - 3; Rozsah váhy parametra – 1 - 3.

Tabuľka č. 25: Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	61 %	

Zhodnotenie:

Na základe zadefinovaných kritérií hodnotenia dosiahol kuvik vrabčí **61 %** z možného počtu bodov, jeho populácia v CHVÚ je v **priemernom priaznivom stave – B**, rovnako bola hodnotená aj populácia a aj stav jeho biotopov. Stav kuvika sa javia ako stabilné, avšak výrazné ubúdanie starších lesných porastov v dôsledku prírodných a antropických činiteľov predstavuje určité zhoršenie hniezdných a potravných biotopov do budúcnosti.

1.6.3.1.9. Definovanie stavu druhu jariabok hôrny v CHVÚ Chočské vrchy

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

V CHVÚ Chočské vrchy bola v r. 2015 populácia jariabka hôrneho odhadnutá na **100-200 párov**, v r. 2003 bola početnosť odhadnutá na 150 párov. Ide o stabilnú populáciu s maximálnou zmenou v rozsahu ± 20 %. Jariabok hôrny je rovnomerne rozptýlený vo vhodných biotopoch (Gúgh et al. 2015, Karaska 2011, Karaska et al. 2015).

Hlavné biotopy druhu:

Biotopom sú ihličnaté, zmiešané i listnaté lesy od najnižších polôh až do pásma kosodreviny. Výskyt liesky, brezy, jelše, ako aj rôznych bobuľonosných kríkov predstavuje jednu zo základných charakteristík biotopu tohto vtáčieho druhu. Druh preferuje hraničné línie medzi porastmi so zárastom pionierskych drevín (Karaska 2011, Karaska et al. 2015). Rozloha i kvalita biotopov je z hľadiska prežívania populácie jariabka vyhovujúca a stabilná.

Tabuľka č. 26: Definovanie stavu druhu jariabok hôrny

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	populačná hustota je vyše 0,5 páru/10 ha vertikálne výrazne diferencovaných lesných porastov	populačná hustota 0,2-0,3 páru/10 ha vertikálne výrazne diferencovaných lesných porastov	populačná hustota (na väčších územiach) menej ako 0,2 párov/10 ha vertikálne výrazne diferencovaných lesných porastov
	1.2. Populačný trend	populácia stúpala o vyše 20 % za obdobie 10 rokov	populácia je stabilná alebo s miernymi výkyvmi (do 20 %) za obdobie 10 rokov	pokles populácie o vyše 20 % za obdobie 10 rokov
	1.3. Areálový trend	areál sa zväčšuje o viac ako 20 % v priebehu 5 rokov	areál je stabilný, prípadne oscilácia (do 20 %) v priebehu 5 rokov	areál sa znižuje o viac ako 10 % v priebehu 5 rokov

biotop	2.1. Hniezdny a potravný biotop	lesné porasty s vhodnou vekovo-druhovo-priestorovou štruktúrou v lokalitách výskytu sú celistvé a presahujú 50 ha	lesné porasty s vhodnou vekovo-druhovo-priestorovou štruktúrou v lokalitách výskytu sú celistvé na ploche 25-50 ha	lesné porasty s vhodnou vekovo-druhovo-priestorovou štruktúrou v lokalitách výskytu nie sú celistvé a nepresahujú 25 ha
ohrozenia	3.1. Ohrozenie hniezdného a potravného biotopu	vyše 90 % hniezdných a potravných biotopov ostáva do budúceho roka bez negatívnej zmeny (zmeny rôznorodosti vekovo-druhovo-priestorovej štruktúry drevín)	75 – 90 % hniezdných a potravných biotopov ostáva do budúceho roka bez negatívnej zmeny (zmeny rôznorodosti vekovo-druhovo-priestorovej štruktúry drevín)	menej ako 75 % hniezdných a potravných biotopov ostáva do budúceho roka bez negatívnej zmeny (zmeny rôznorodosti vekovo-druhovo-priestorovej štruktúry drevín)

Tabuľka č. 27: Vyhodnotenie súčasného stavu druhu jariabok hôrny

Kritérium		Stav	Váha parametra	Dosiahnutá hodnota
P	1.1. Veľkosť populácie	2	3	6
	1.2. Populačný trend	2	3	6
	1.3. Areálový trend	2	3	6
B	2.1. Hniezdny a potravný biotop	2	3	6
O	3.1. Ohrozenie hniezdného a potravného biotopu	2	3	6
Dosiahnutá hodnota spolu:				30
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				45

P – populácia, B – biotop, O – ohrozenia;

Rozsah bodového ohodnotenia – 1 - 3; Rozsah váhy parametra – 1 - 3.

Tabuľka č. 28: Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	67 %	

Zhodnotenie:

Na základe zadefinovaných kritérií v celkovom hodnotení je populácia jariabka hôrneho v CHVÚ Chočské vrchy v **stave B – priemernom priaznivom, s hodnotou 67 %**. Populácia ako aj biotopy sa nachádzajú takisto v priemernom priaznivom stave.

1.6.3.1.10. Definovanie stavu druhu strakoš veľký v CHVÚ Chočské vrchy

Rozšírenie, početnosť a charakteristika druhu:

Strakoš veľký je ako hniezdíč sporadicky rozšírený v poľnohospodárskej krajine po obvode. Druh býva zaznamenaný počas migrácií v období bez súvislej snehovej pokrývky na celom CHVÚ. V CHVÚ Chočské vrchy bola v r. 2015 odhadnutá populácia strakoša veľkého na **5-10 párov**, v r. 2003 na 3-8 párov (Karaska 2011, Karaska et al. 2015).

Hlavné biotopy druhu:

Hlavným biotopom strakoša veľkého je poľnohospodárska krajina s rozptýlenými stromami a vyššími krovinami. Sú to najmä lúky a pasienky, častejšie s úhormi, menej v oblastiach s väčšími blokmi ornej pôdy. Často sa vyskytuje na rašeliniskách a hniezdi aj na okrajoch lesa. Obľubuje najmä územia s výskytom rôznych mokradí najmä rašelinísk a vlhkých lúk (Danko a Karaska. 2002, Polák a Saxa 2005, Gúgh et al. 2015).

Tabuľka č. 29: Definovanie stavu druhu strakoš veľký

Kritéria hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	v CHVÚ sa vyskytuje viac ako 7 hniezdných párov za obdobie 5 rokov	v CHVÚ sa vyskytuje 5-7 hniezdných párov za obdobie 5 rokov	V CHVÚ sa vyskytuje do 5 hniezdných párov, za obdobie 5 rokov
	1.2. Populačný trend	populácia za obdobie 5 rokov rastie o minimálne 20 %	populácia za obdobie 5 rokov je stabilná, alebo kolíše do 10 %	populácia za obdobie 5 rokov klesá o viac ako 10 %
	1.3. Veľkosť areálu	hniezdne lokality sa nachádzajú na viac ako 30 % PPF	hniezdne lokality sa nachádzajú na 10 až 30 % PPF	hniezdne lokality sa nachádzajú na menej ako 10 % PPF
	1.4. Areálový trend	počet obsadených hniezdných lokalít stúpa minimálne o 20 % za obdobie 5 rokov	počet obsadených hniezdných lokalít je stabilný, alebo kolíše v rozsahu do 20 % za obdobie 5 rokov	počet obsadených hniezdných lokalít klesá za obdobie 5 rokov o viac ako 20 %
biotop	2.1. Hniezdny biotop	mozaikovitá poľnohospodárska krajina s rozptýlenou zeleňou pokrýva minimálne 50 % výmery PPF v CHVÚ	mozaikovitá poľnohospodárska krajina s rozptýlenou zeleňou pokrýva 30 – 50 % výmery PPF v CHVÚ	mozaikovitá poľnohospodárska krajina s rozptýlenou zeleňou pokrýva menej ako 30 % výmery PPF v CHVÚ
	2.2. Potravný biotop	výmera TTP z celkovej rozlohy CHVÚ rastie o viac ako 10 % za 5 rokov,	výmera TTP z celkovej rozlohy CHVÚ kolíše v rozsahu do 10 % za obdobie 5 rokov,	výmera TTP z celkovej rozlohy CHVÚ klesá o vyše 10 % za obdobie 5,
	2.3. Migračný biotop	aplikácia chemických prípravkov na lokalite je vylúčená	aplikácia chemických prípravkov na lokalite je obmedzená	aplikácia chemických prípravkov na lokalite je bez obmedzenia
ohrozenia	3.1. Ohrozenie populácie	na hniezdných lokalitách nebol zaznamenaný žiadny výrub stromov vhodných na hniezdenie za obdobie 5 rokov	na hniezdných lokalitách nebol zaznamenaný výrub hniezdných stromov a žiadny výrub stromov vhodných na hniezdenie v hniezdnom období za obdobie 5 rokov	na hniezdných lokalitách bol zaznamenaný výrub hniezdných stromov alebo výrub v hniezdnom období za obdobie 5 rokov
	3.2. Ohrozenie biotopu	podiel mozaikovitej poľnohospodárskej krajiny s rozptýlenou zeleňou rastie o viac ako 10 % z celkovej výmery PPF v CHVÚ za 5 rokov	podiel mozaikovitej poľnohospodárskej krajiny s rozptýlenou zeleňou je stabilný, s výkyvmi do 10 % z výmery PPF CHVÚ za 5 rokov	podiel mozaikovitej poľnohospodárskej krajiny s rozptýlenou zeleňou sa znížil o viac ako 10 % výmery PPF v CHVÚ za 5 rokov

Tabuľka č. 30: Vyhodnotenie súčasného stavu druhu strakoš veľký

Kritérium		Stav	Váha parametra	Dosiahnutá hodnota
P	1.1. Veľkosť populácie	3	3	9
	1.2. Populačný trend	2	3	6
	1.3. Veľkosť areálu	3	2	6
	1.4. Areálový trend	2	2	4
B	2.1. Hniezdny biotop	3	3	9
	2.2. Potravný biotop	2	2	4
	2.3. Migračný biotop	2	2	4
O	3.1. Ohrozenie populácie	2	2	4
	3.2. Ohrozenia biotopu	2	3	6
Dosiahnutá hodnota spolu:				52
Maximálna možná hodnota (\sum váh \times 3):				66

P – populácia, B – biotop, O – ohrozenia;

Rozsah bodového ohodnotenia – 1 - 3; Rozsah váhy parametra – 1 - 3.

Tabuľka č. 31: Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty):

A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
79 %		

Zhodnotenie:

Stav populácie, ako aj stav biotopov strakoša veľkého sú v CHVÚ Chočské vrchy hodnotené v stupni **A, t. j. dobrom priaznivom stave**. Celkové hodnotenie druhu na základe zadaných kritérií hodnotenia dosiahlo **79 %**, čo znamená **priaznivý stav – A**.

1.6.3.2. Stav druhov vtákov a ich biotopov na ochranu ktorých sa vyhlasuje CHVÚ

Hodnotenie stavu vtákov vychádza predovšetkým z monitoringu vtáctva a stavu ich populácie v CHVÚ v r. **2010 – 2017**, ak nie je uvedené inak.

1.6.3.2.1. Sokol sťahovavý

Populácia sokola sťahovavého je 5-8 párov a je rastúca. Hodnotenie kritérií populácie aj biotopov dosiahli hodnoty stupňa **A – dobrý priaznivý stav**, rovnako aj celkový stav druhu v CHVÚ.

1.6.3.2.2. Orol skalný

Populácia orla skalného je 5-6 párov a je stabilná. Celkový stav druhu je hodnotený ako **dobrý priaznivý stav – A**. Rovnakú úroveň dosiahli kritériá pre hodnotenie stavu biotopov, kritéria populácie sa nachádzajú v dobrom priaznivom stave v stave – A.

1.6.3.2.3. Výr skalný

Populácia výra skalného je 10-20 párov a je stabilná. Stav populácie bol vyhodnotený ako priemerný priaznivý - B, biotopy druhu sú hodnotené o stupeň priaznivejšie – v dobrom priaznivom stave – A. Celkový stav druhu je hodnotený ako **B – priemerný priaznivý**.

1.6.3.2.4. Hlucháň hôrny

Populácia hlucháňa hôrneho je 10-20 jedincov a je klesajúca. Hodnotenie kritérií populácie, ale aj biotopov je nepriaznivý, preto aj celkový stav druhu v CHVÚ je **hodnotený ako C – nepriaznivý stav**.

1.6.3.2.5. Ďateľ trojprstý

Populácia ďateľ trojprstého je 50-80 párov a je rastúca. Celkový stav druhu je **dobry priaznivý – A**. Rovnaké hodnotenie dosiahli kritériá stavu populácie, biotopy majú o stupeň nižšie hodnotenie – sú v priemernom priaznivom stave – B.

1.6.3.2.6. Žlna sivá

Populácia žlny sivej v CHVÚ je 30-50 párov a je stabilná. Stav populácie, biotopov, ale aj celkové hodnotenie druhu v území bolo **priemerný priaznivý – na stupni B**.

1.6.3.2.7. Kuvik kapcavý

Populácia kuvika kapcavého je stabilná, na úrovni 20-50 párov. Podobne ako pri žlne sivej, populácia, biotopy ale aj celkový stav druhu kuvik kapcavý je v CHVÚ Chočské vrchy vyhodnotený ako **B – priemerný priaznivý**.

1.6.3.2.8. Kuvik vrabčí

Stabilná je aj populácia kuvika vrabčieho, a to na úrovni 80-110 párov. Stav populácie a biotopov je priemerný priaznivý, celkové hodnotenie stavu druhu je na rovnakej úrovni **B – priemerný priaznivý**.

1.6.3.2.9. Jariabok hôrny

Populácia jariabka hôrneho je 100-200 párov a je stabilná. Celkový stav druhu je hodnotený ako **priemerný priaznivý – B**, rovnako boli ohodnotené populácia a biotopy druhu.

1.6.3.2.10. Strakoš veľký

Populácia strakoša veľkého je 5-10 párov a je rastúca. Populácia, biotopy, ako aj celkový stav druhu je hodnotený ako **A – dobrý priaznivý stav**.

1.6.3.3. Cieľový stav druhu

Cieľový stav druhu bol určený u jednotlivých druhov na základe významu druhu pre zachovanie populácie druhu na Slovensku, resp. v sústave CHVÚ, podľa dosiahnuteľnosti cieľa, ako aj výnimočnosti daného druhu ako zástupcu danej taxonomickej skupiny.

1.6.3.3.1. Cieľový stav druhu sokol sťahovavý

Stav druhu je hodnotený ako dobrý priaznivý. Vzhľadom na celkový význam populácie sokola sťahovavého v CHVÚ Chočské vrchy je hlavným **cieľom udržanie celkového stavu sokola sťahovavého na stupni A – dobrý priaznivý stav**.

1.6.3.3.2. Cieľový stav druhu orol skalný

Celkové hodnotenie populácie orla skalného je na úrovni A – dobrý priaznivý stav. Hlavným cieľom je **udržanie celkového stavu orla skalného na stupni A**.

1.6.3.3.3. Cieľový stav druhu výr skalný

Hlavným cieľom pri tomto druhu je **udržanie celkového stavu jeho populácie na súčasnej úrovni – v stupni B – priemerný priaznivý stav**.

1.6.3.3.4. Cielový stav druhu hlucháň hôrny

Stav druhu v území je nepriaznivý. Hlavným cieľom je **zlepšenie a následné udržanie celkového stavu hlucháňa hôrneho zo stupňa C – nepriaznivý na stupeň B – priemerný priaznivý stav.**

1.6.3.3.5. Cielový stav druhu ďateľ trojprstý

Hlavným cieľom je **udržanie celkového stavu ďatľa trojprstého na stupni A – dobrý priaznivý stav**, v ktorom sa v súčasnosti druh nachádza.

1.6.3.3.6. Cielový stav druhu žlna sivá

Žlna sivá je hodnotená stupňom B – priemerný priaznivý stav. Hlavným cieľom je **udržanie celkového stavu žlny sivej minimálne súčasnej úrovni - na stupni B.**

1.6.3.3.7. Cielový stav druhu kuvik kapcavý

Stav kuvika kapcavého je priemerný priaznivý. Hlavným cieľom je **udržanie celkového stavu kuvika kapcavého na súčasnej úrovni - stupni B – priemerný priaznivý stav.**

1.6.3.3.8. Cielový stav druhu kuvik vrabčí

Hlavným cieľom je **udržanie celkového stavu kuvika vrabčieho na súčasnej úrovni, teda na stupni B – priemerný priaznivý stav.**

1.6.3.3.9. Cielový stav druhu jariabok hôrny

Hlavným cieľom pri tomto druhu je **udržanie celkového stavu na súčasnej úrovni - stupni B – priemerný priaznivý stav.**

1.6.3.3.10. Cielový stav druhu strakoš veľký

Strakoš veľký je hodnotený ako dobrý priaznivý. Hlavným cieľom je **udržanie celkového stavu druhu na tejto úrovni - A – dobrý priaznivý stav.**

1.6.3.4. Osobitné záujmy

1.6.3.4.1. Osobitné záujmy u druhu sokol sťahovavý

V prípade sokola sťahovavého ako symbolu ohrozenosti a elegancie, verejnosť všeobecne akceptuje potrebu ochrany tohto druhu. Ochrana sokola sťahovavého tak nie je potrebná len ako predmetu ochrany CHVÚ, ale aj ako kultúrneho dedičstva. Nepriamo však ochrana druhu môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárstva a to pri požiadavke na vytvorenie zón ochrany okolo jeho hniezd. Konflikt môže nastať v prípade vymedzenia ochranných zón okolo hniezdných stromov⁴, ktoré po individuálnom posúdení vyhlasuje orgán ochrany prírody rozhodnutím. V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a opatrenia nie sú plánované v programoch starostlivosti o lesy (PSoL), je potrebné využiť aj finančné nástroje podľa zákona č. 543/2002 Z. z.. Taktiež pri ochrane môže dochádzať k miernemu konfliktu s komunitou horolezcov, čo však je riešiteľné cez komunikáciu a usmerňovaním systémom výnimiek do určených lokalít.

1.6.3.4.2. Osobitné záujmy u druhu orla skalný

V prípade orla skalného ako symbolu ohrozenosti a symbolu slovenských hôr verejnosť všeobecne akceptuje potrebu ochrany tohto druhu. Ochrana orla skalného tak nie je potrebná len ako predmetu ochrany CHVÚ, ale aj ako kultúrneho dedičstva. Nepriamo však

⁴ Hniezdny strom je drevina, na ktorej dochádza k hniezdeniu chráneného vtáčieho druhu. To môže byť jednak v korune stromu, ale aj v dutine. Podľa nárokov jednotlivých druhov ide o postavenie hniezda chráneným vtáčim druhom, alebo využitie hniezda, či dutiny iného (i nechráneného) druhu chráneným vtáčim druhom, či vybudovaného človekom (napr. búdka, umelé hniezdo).

ochrana orla skalného môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárstva a to pri požiadavke na vytvorenie zón ochrany okolo jeho hniezd. Konflikt môže nastať v prípade vymedzenia ochranných zón okolo hniezdných stromov, ktoré po individuálnom posúdení vyhlasuje orgán ochrany prírody rozhodnutím. V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a opatrenia nie sú plánované v PSoL, je potrebné, aby sa na náhradu za obmedzenia vyplývajúce z ponechania časti porastu využili aj finančné nástroje podľa zákona č. 543/2002 Z. z..

1.6.3.4.3. Osobitné záujmy u druhu výr skalný

Ochrana výra skalného a jeho hniezdísk v Chočských vrchoch sa týka skalných útvarov, neprístupných skalných masívov a kameňolomov. Tu môže dochádzať k miernemu konfliktu s komunitou horolezcov, čo však je riešiteľné cez komunikáciu a usmerňovaním systémom výnimiek do určených lokalít. Konflikt môže nastať v prípade vymedzenia ochranných zón, ktoré po individuálnom posúdení vyhlasuje orgán ochrany prírody rozhodnutím. V prípade, že takéto porasty sú v rubnej dobe a opatrenia nie sú plánované v PSoL, je potrebné, aby sa na náhradu za obmedzenia vyplývajúce z ponechania časti porastu využili aj finančné nástroje podľa zákona č. 543/2002 Z. z.. Ochrana tohto druhu sa nedotýka iných záujmov verejnosti.

1.6.3.4.4. Osobitné záujmy u druhu hlucháň hôrne

Ochrana hlucháňa hôrneho sa stretáva so záujmami poľovného využívania tohto druhu, keďže je v poľovníckej legislatíve zaradený ako poľovná zver. V dôsledku nízkej početnosti a takmer všeobecného úbytku tohto druhu na Slovensku však vo vyhláske Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 344/2009 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o poľovníctve č. 274/2009 Z. z. a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, nie je stanovená doba lovu pre hlucháňa a tento druh je celoročne chránený. V súčasnosti tak ciele ochrany a poľovníctva nie sú v rozpore, naopak je v záujme poľovníckeho hospodárenia a aj ochrany prírody zvýšiť súčasnú nízku kritickú úroveň stavu hlucháňa hôrneho. Toto však vo viacerých územiach môže znamenať konflikt s lesným hospodárstvom, nakoľko zastavenie úbytku tohto druhu a zvrátenie poklesu vyžaduje nastavenie opatrení v lesnom hospodárení – predovšetkým ponechanie porastov na dožitie v identifikovaných pôvodných tokaniskách a úpravu hospodárenia vo vhodných lesných porastoch hlucháňovi priateľskými postupmi (Kolektív autorov, 2012). Zachovanie väčších, starších lesných porastov v dobrom stave však na druhej strane môže zvýšiť estetickú hodnotu územia a jeho atraktivitu pre turistov a pre rozvoj mäkkých foriem cestovného ruchu. Naopak, rozvoj väčších stredísk cestovného ruchu, napríklad lyžiarskych, môže byť v rozpore so záujmami ochrany hlucháňa hôrneho.

1.6.3.4.5. Osobitné záujmy u druhu d'ateľ trojprstý

V prípade d'atľa trojprstého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo však ochrana d'atľa trojprstého môže vo výnimočných prípadoch zasiahnuť do záujmov lesného hospodárstva a to pri požiadavke na ponechanie hniezdných stromov, už teraz ide o zakázanú činnosť v zmysle vyhlášky MŽP SR č. 26/2011 Z. z., t. j. ide o menší konflikt, alebo o ponechanie vhodných porastov, kedy v prípade výskytu škodlivých činiteľov v týchto porastoch môže byť konflikt výraznejší, je možné využitie ekonomických nástrojov (náhrady pre dotknutých vlastníkov a správcov lesných porastov).

1.6.3.4.6. Osobitné záujmy u druhu žlna sivá

Vzhľadom na celkové pozitívne vnímanie d'atľov verejnosťou existuje záujem na ochrane týchto druhov nielen v dôsledku toho, že sú predmetmi ochrany v CHVÚ, ale aj v dôsledku zachovania kultúrneho dedičstva. Pri ochrane žlny sivej môžu v CHVÚ vzniknúť nepriamo konflikty pri presadzovaní ochrany hniezdných stromov (zakázaná činnosť v zmysle

vyhlášky MŽP SR č. 26/2011 Z.z.), ide len o jednotlivé stromy. Väčším konfliktom v prípade ochrany tohto druhu však budú požiadavky na ochranu vhodných porastov.

1.6.3.4.7. Osobitné záujmy u druhu kuvik kapcavý

V prípade kuvika kapcavého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Vo výnimočných prípadoch však jeho ochrana môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia. Tie sa však väčšinou týkajú len ochrany hniezdných stromov (zakázaná činnosť v zmysle vyhlášky MŽP SR č. 26/2011 Z.z.).

1.6.3.4.8. Osobitné záujmy u druhu kuvik vrabčí

V prípade kuvika vrabčieho ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Vo výnimočných prípadoch však ochrana kuvika vrabčieho môže zasiahnuť do záujmov lesného hospodárenia. Tie sa však väčšinou týkajú len ochrany hniezdných stromov (zakázaná činnosť v zmysle vyhlášky MŽP SR č. 26/2011 Z.z.). V prípade kalamitných ťažieb na väčšom rozsahu porastov môže byť konflikt výraznejší, keďže tomuto druhu nepostačuje na prežitie v takomto prípade len ponechanie niekoľkých zdravých stromov na dožitie.

1.6.3.4.9. Osobitné záujmy u druhu jariabok hôrny

Jariabok hôrny je v súčasnosti klasifikovaný ako poľovná zver s určenou dobou lovu. Táto doba lovu a minimálny záujem na love tohto druhu však spôsobuje, že súčasné nastavenie právnych predpisov na úseku poľovníctva a ochrany prírody nie sú v rozpore.

1.6.3.4.10. Osobitné záujmy u druhu strakoš veľký

V prípade strakoša veľkého ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Nepriamo sa však ochrana strakoša veľkého môže dostať do konfliktu so záujmami poľnohospodárskeho sektoru, keďže strakoš veľký na svoje prežívanie potrebuje dostatok stromovej zelene, dostatok vhodnej potravy vrátane hmyzu a v Chočských vrchoch sa mu viac darí v mozaikovitej krajine.

1.6.4. Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území

CHVÚ Chočské vrchy je jedno z mála CHVÚ, ktoré neleží v žiadnom tzv. veľkoplošnom chránenom území. Prekrýva sa však s **3 územiaми európskeho významu** - SKUEV0305 Choč, v ktorom platí 5., 4. a 2. stupeň ochrany, SKUEV0192 Prosečné, v ktorom platí 5., 3. a 2. stupeň a SKUEV0305 Tatry, v ktorom platí 5. stupeň ochrany podľa zákona č. 543/2002 Z. z..

V rámci CHVÚ Chočské vrchy sa tiež nachádza 6 tzv. **maloplošných chránených území**, ktoré (s výnimkou chráneného územia Turické dubiny) sú v 5. stupni ochrany. Sú to:

- Národná prírodná rezervácia Choč (do CHVÚ zasahuje na výmere 1 088, 93 ha),
- Národná prírodná rezervácia Prosiecka dolina (341,73 ha),
- časť národnej prírodnej rezervácie Suchá dolina (do CHVÚ zasahuje na 201,70 ha),
- Národná prírodná rezervácia Kvačianska dolina (461,79 ha),
- Prírodná rezervácia Kunovo (11,92 ha),
- časť prírodnej rezervácie Turické dubiny (výmerou 15,25 ha zasahuje do CHVÚ), v ktorej platí 4. stupeň ochrany.

Mapa prekryvu CHVÚ Chočské vrchy s vyššie uvedenými chránenými územiaми a územiaми európskeho významu je prílohou č. 6.5.1. **13,15 % výmery CHVÚ je v 5. stupni, 0,4 % v 4. stupni, 0,32 % je v 3. stupni, 13,02 % je v 2. stupni ochrany** a na zvyšnej časti CHVÚ platí **1. stupeň ochrany (73, 11 %)**.

V rámci CHVÚ sú evidované **prvky územného systému ekologickej stability (ÚSES) nadregionálnej a regionálnej úrovne**. Ako nadregionálne biocentrá sú vyčlenené Choč a Prosečné, ktoré sú prepojené nadregionálnym terestrickým biokoridorom Veľká Fatra – Chočské vrchy. Ako hydricko-terestrické biokoridory sú vymedzené vodné toky Jasenovského a Leštinského potoka, terestrické regionálne biokoridory sú Turík – Veľký Hukov a Holubí vrch – Prosiek, regionálne biocentrum je Bukovina.

1.7. Výsledky komplexného zisťovania stavu lesa

Lesné pozemky sú obhospodarované podľa programov starostlivosti o lesy (PSoL). Porastová mapa je prílohou č. 6.5.2. Prehľady o platných PSoL, kategóriách lesov, zastúpení drevín a vekovej štruktúry sú v tabuľkách č. 32 až 35. Výber základných rámcových modelov hospodárenia pre hlavné identifikátory je v tab. č. 37 v časti 3.3. Údaje sú k 29. septembru 2018.

Tabuľka č. 32: Prehľad platných PSoL

Lesný celok (LC)	Platnosť PSoL	Výmera porastovej plochy v CHVÚ (ha)
PÁRNICA	2016 - 2025	207,32
DOLNÝ KUBÍN	2016 - 2025	1125,34
HABOVKA	2017 – 2026	539,43
LIPTOVSKÝ MIKULÁŠ	2017 – 2026	3625,01
LIPTOVSKÁ OSADA-ŠTÁTNE	2018 – 2027	831,97
LIPTOVSKÁ TEPLÁ	2018 – 2027	3034,77
HUBOVÁ	2011 – 2020	711,17
PSU VALASKÁ DUBOVÁ 1	2013 - 2022	30,54
Spolu		10 105,55

Porastová plocha zaberá 97,5 % lesných pozemkov; 2,5 % lesných pozemkov sú plochy bez lesných porastov

Tabuľka č. 33: Zastúpenie kategórií lesa

Kategória lesa	Písmeno kategórie	ha	%
H		6383,51	63,17
O	a	1669,8	16,52
	b	187,80	1,86
	c	25,40	0,25
	d	1839,04	18,20
Spolu		10 105,55	100

Vysvetlivky: H – lesy hospodárske; O – lesy ochranné – subkategórie: a - lesy na mimoriadne nepriaznivých stanovištiach, ako sú najmä sutiny, strže, strmé svahy so súvislo vystupujúcou materskou horninou, nespvenené štrkové nánosy, rašeliniská, mokrade a inundačné územia vodných tokov; b - vysokohorské lesy pod hornou hranicou stromovej vegetácie, ktoré plnia funkciu ochrany nižšie položených lesov a pozemkov, lesy na exponovaných horských svahoch pod silným nepriaznivým klimatickým vplyvom a lesy znižujúce nebezpečenstvo lavín; lesy nad hornou hranicou stromovej vegetácie s prevládajúcim zastúpením kosodreviny d - ostatné lesy s prevažujúcou funkciou ochrany pôdy;

Tabuľka č. 34: Zastúpenie drevín v porastoch CHVÚ

Drevina	SM	BK	BO	JD	SC	JH	KS	BR, JS, JL, OS, BC, JX, JB	DZ, DG, HB, DL, LM, VF, CS, JP, VB, TR
%	65,0	15,5	8,1	4,0	2,5	2,1	0,5	0,1 – 0,5	< 0,1

Dreviny: SM-smrek obyčajný, BK-buk lesný, BO-borovica lesná, KS-borovica horská, BR- breza bradavičnatá, JS-jaseň štíhly, JL-jelša lepkavá, OS-topoľ osikový, BC-borovica čierna, JX-jelša sivá, JB-jarabina vtáčia, DZ-dub zimný, HB-hrab obyčajný, JD-jedľa biela, JH-javor horský, SC-smrekovec opadavý, DG-duglaska tisolistá, DL-dub letný, LM-lipa malolistá, VF-vrba krehká, CS-čerešňa vtáčia, JP-javor poľný, VB-vrba biela, TR-topoľ Robusta.

Tabuľka č. 35: Veková štruktúra

Vek v rokoch	0	1-20	21-40	41-60	61-80	81-100	101-120	121-140	141-190
Zastúpenie v %	0,3	7,9	16,3	19,5	13,4	15,9	14,8	9,2	2,7

2. Socioekonomické pomery (využívanie územia a jeho okolia), pozitívne a negatívne faktory

2.1. Historický kontext

Z historického hľadiska prešli Chočské vrchy zmenami, ktoré sa odzrkadlili hlavne na rozlohe jednotlivých biotopov. Najdôležitejšie **zmeny sa týkajú rozlohy lesných spoločenstiev**, ktoré sa rozrástli na úkor horských lúk, ktoré sa výraznejšie zmenšili, niektoré zanikli. Ďalšia významná zmena sa týka spôsobu obhospodarovania poľnohospodárskej pôdy. Výrazným spôsobom **ubudli malé rozdrobené políčka a nahradili ich rozsiahle scelené lány**.

Z hľadiska ochrany prírody predstavuje CHVÚ Chočské vrchy jedno z mála CHVÚ, ktoré sa **neprekrýva so žiadnym národným parkom alebo chránenou krajinnou oblasťou**. Celý komplex Chočských vrchov bol za chránené územie vyhlásený až vyhláškou MŽP SR č. 26/2011 Z. z.. Dovtedy sa v území nachádzalo 6 tzv. maloplošných chránených území, resp. od r. 2004 aj 3 územia európskeho významu. Ako prvé boli vyhlásené v r.1967 Národná prírodná rezervácia (NPR) Prosiecka dolina (34 197 ha) a NPR Kvačianska dolina (463,15 ha). Prírodná rezervácia (PR) Kunovo bola vyhlásená v r. 1980 (výmera 11,44 ha), NPR Choč v r. 1982 (výmera v CHVÚ je 1088,93 ha) a v r. 1993 boli vyhlásené NPR Suchá dolina, ktorá čiastočne (výmerou 201,7 ha) zasahuje do CHVÚ Chočské vrchy a CHVÚ Tatry a PR Turické dubiny, ktorá čiastočne (výmerou 15,25 ha) zasahuje do CHVÚ Chočské vrchy).

2.2. Stručný opis aktuálneho stavu

Poľnohospodárstvo

V CHVÚ Chočské vrchy sa **aktívne poľnohospodársky využíva 5 832,27 ha** poľnohospodárskej pôdy, čo predstavuje 34,59 % z celkovej výmery CHVÚ. Z tejto plochy je 282,12 ha využívaných ako orná pôda, čo predstavuje takmer 1,67 % z celkovej využívanej plochy. Trvalé trávnaté porasty sú na výmere 5 550,15 ha, čo predstavuje 32,92 % z celkovej využívanej plochy. Záhrady sú obhospodarované na výmere 1,46 ha.

Lesné hospodárstvo

Lesné pozemky zaberajú viac ako polovicu územia CHVÚ. Vzhľadom na vekovú štruktúru predrubných porastov bude ich výrazná časť v nasledujúcich 3 decéniach vstupovať do rubného veku. Preto spôsob, akým budú obnovované, významne ovplyvní na dlhé obdobie charakter krajiny v CHVÚ. Na vyššom zastúpení starších vekových stupňov sa podieľa aj takmer 41 % zastúpenie ochranných lesov. V drevinovej skladbe prevažujú stanovištné pôvodné dreviny, avšak výrazné zastúpenie smreka oproti optimálnemu zastúpeniu v najrozšírenejších vegetačných stupňoch v CHVÚ (4. – 6. vegetačný stupeň) môže byť potencialným rizikovým faktorom v prípade rozšírenia pôsobenia škodlivých činiteľov v lese.

Vodné hospodárstvo

V území sa nachádzajú významné **podzemné zdroje pitnej vody** s vyhlásenými pásmami hygienickej ochrany, ktoré zabezpečujú zásobovanie oblasti Ružomberok pitnou vodou.

Približne 2 km južne od CHVÚ sa nachádzajú **vodné nádrže Liptovská Mara a Bešeňová**. V rámci územia sa významnejšie nádrže a rybníky nenachádzajú.

Na južnej hranici CHVÚ sa nachádza **zdroj liečivých prírodných minerálnych vôd** Lúčky s určenými ochrannými pásmami a v ústí Kalamenskej doliny je situované prírodné termálne

jazierko. Minerálne a termálne pramene sa využívajú v kúpeľoch Lúčky pre liečebné aj rekreačné účely.

Rekreácia a šport

Vo vlastnom CHVÚ nie sú vybudované žiadne strediská a zariadenia cestovného ruchu. Vybavenosť pre rekreáciu je sústredená vo viacerých obciach po obvode územia. Významné kúpeľné a rekreačné využitie je viazané na termálne a minerálne zdroje na južnom úpätí pohoria (kúpele Lúčky, termálne kúpalisko Bešeňová, prírodné termálne jazierko Kalameny). V blízkosti CHVÚ (cca 2 km južne) sa nachádza Sielnická zátoka vodnej nádrže Liptovská Mara s podmienkami pre rekreáciu pri vode a vodné športy. V Liptovskej Sielnici je agroturistický areál. Územie má vhodné podmienky pre vidiecky turizmus vo viacerých obciach (Veľké a Malé Borové, Huty, Osádka, Leštiny, Prosiek, Kvačany). Prírodný potenciál územia sa využíva pre pešiu turistiku so sieťou značených trás (Veľký Choč, tiesňavy Kvačianskej a Prosieckej doliny), trasy vedú aj k historickým lokalitám (ruiny hradov Likava, Liptovský hrad, drevené mlyny na Oblazoch). Cyklotrasy vedú po obvode pohoria, aj priečne údoliami tokov. V obci Huty je lokálny lyžiarsky areál. V južnej časti na styku s CHVÚ medzi obcou Lisková a Turík je zriadená motokrosová trať. Motokrosový areál sa nachádza aj v severozápadnej časti CHVÚ pri Žaškove cca 500 m od CHVÚ.

Poľovníctvo a rybárstvo

V CHVÚ Chočské vrchy je evidovaných **12 poľovných revírov** a územie tiež zasahuje do poľovných oblastí J IX. Orava a J XXVI. Vysoké Tatry. V poľovnej oblasti J IX. Orava je stanovená aj **lokality hlucháňa hôrneho T 11**. Túto lokalitu tvoria Ostrô-Liptovský Trnovec, Prosečné a Malatiná. Hlavnou poľovnou zverou v CHVÚ je jelenia zver. V poľovných revíroch je aj početne zastúpená srnčia a diviacia zver, menej drobná srstnatá zver.

Ťažba nerastných surovín

V CHVÚ ani v jeho blízkom okolí **nie sú evidované prieskumné územia a ložiská nerastných surovín.**

Ďalšie využitie

V rámci CHVÚ sa nenachádzajú výrobné podniky, skládky odpadov v prevádzke ani iné zdroje znečisťovania. V okolí obcí, na hranici CHVÚ, sú evidované záťaže **bývalých skládok**, väčšina z nich je rekultivovaná, niektoré sú bez úpravy (Malatiná, Veľké Borové, Žaškov). Južná hranica CHVÚ sa nachádza **v blízkosti celulózo-papierenského podniku Mondi SCP a.s. Ružomberok**. Dopravná záťaž (hluk, imisie) je spojená s prevádzkou **cestných komunikácií**, ktoré prechádzajú priamo cez CHVÚ, najmä hlavného ťahu I/59. Cca 700 m od južnej hranice CHVÚ vedie trasa diaľnice D1 v úseku Hubová – Ivachnová, ktorá je v súčasnosti vo výstavbe. V príprave je aj úsek severo-južnej rýchlostnej cesty R3 Dolný Kubín – Hubová, ktorý pretína CHVÚ v západnej časti pri Komjatnej. Južne od CHVÚ (cca 2 km) sa nachádza neverejný **športové letisko Lisková** s nepravidelnou prevádzkou, ochranné pásma letiska však nezasahujú do CHVÚ.

Kultúrne dedičstvo a náboženské aktivity

Kultúrne pamiatky a objekty významné z hľadiska kultúrno-historického dedičstva sú viazané predovšetkým na obce vo vnútri a po obvode CHVÚ. Vo vlastnom území sa nachádza **hrad Likava a ruiny Liptovského hradu**. V blízkosti pri Liptovskej Mare je sprístupnené významné keltské hradisko Havránok. V území sa neevidujú kultúrne a náboženské aktivity, ktoré by mohli mať vplyv na predmet ochrany.

2.3. Návrh zásad a opatrení využívania územia a jeho okolia z hľadiska cieľov ochrany

2.3.1. Návrh zásad a opatrení pre jednotlivé predmety ochrany

Návrh zásad a opatrení vychádza z hodnotenia stavu jednotlivých druhov vyhotovených Štátnou ochranou prírody Slovenskej republiky (**ŠOP SR**) v r. 2010-2012 a odporúčaní navrhnutých expertmi v danom hodnotení, ako aj z odporúčaných opatrení vo vedeckých publikáciách.

Návrh zásad a opatrení pre jednotlivé druhy je tu uvedený v celom rozsahu nutných opatrení pre udržanie optimálnej populácie dotknutých druhov. Vzhľadom na to, že potrebné opatrenia a biotopové nároky jednotlivých druhov si často v rôznom rozsahu protirečia, je potrebné tieto opatrenia zosúladiť. Taxatívne uvedené opatrenia pre jednotlivé druhy boli nižšie zoskupené do opatrení pre skupiny druhov, ktoré sú prioritou ochrany vo vyčlenených ekologicko-funkčných priestoroch (EFP). Návrh týchto finálnych opatrení (ktoré sa odporúčajú na realizáciu) v EFP však musí brať do úvahy nároky jednotlivých druhov, preto ich tu uvádzame v plnom rozsahu.

2.3.1.1. Návrh zásad a opatrení pre sokola sťahovavého

Na udržanie stavu sokola sťahovavého na stupni A – dobrý priaznivý stav je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť stály monitoring populácie v CHVÚ,
- v odôvodnených prípadoch zabezpečiť, na základe rozhodnutia orgánu ochrany prírody, vylúčenie akýchkoľvek aktivít na hniezdnych lokalitách a to v období rozmnožovania (od 1. februára do 15. júla) vo vonkajšej ochrannej zóne a celoročne vo vnútornej ochrannej zóne; polomer vonkajšej zóny je 100-300 m a polomer vnútornej zóny je 100 m,
- usmerňovať športové a rekreačné aktivity na vybraných hniezdnych lokalitách s cieľom zabezpečenia ich ochrany hlavne počas hniezdného obdobia,
- kolízne úseky zabezpečiť odkloňovacími letov a zabezpečiť inštaláciu zábran na všetky existujúce a nové stĺpy elektrického vedenia 22 kV hlavne v blízkosti hniezdisk, prípadne ich umiestniť pod zem;
- strážením vybratých lokalít eliminovať riziko pytliactva, vykrádania hniezd, trávenia a nezákonného obchodovania,
- prehodnotiť, či vyhláška MŽP SR č. 26/2011 Z. z. je relevantná pre ochranu sokola sťahovavého,
- usmerňovať ohrozujúce aktivity diskusiou s vlastníkmi a užívateľmi pozemkov, uplatňovaním požiadaviek v procese prípravy PSoL a v krajnom prípade využívať príslušné právne predpisy pri ochrane druhu a jeho hniezdného prostredia,
- usmerňovať ďalšie činnosti a využívanie územia v záujme ochrany druhu,
- zvýšiť propagáciu ochrany druhu a informovanosť verejnosti.

2.3.1.2. Návrh zásad a opatrení pre orla skalného

Na udržanie stavu orla skalného na stupni A – dobrý priaznivý stav je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- zabezpečiť každoročný monitoring druhu,
- realizovať každoročne praktické opatrenia na elimináciu a zmiernenie ohrozujúcich vplyvov (označovanie jedincov, stráženie hniezd, kontroly hniezd, operatívne zásahy, rehabilitácia jedincov) s dôrazom na elimináciu ohrození, v dôsledku ktorých dochádza k opakovanému úhynu orlov (napr. stĺpy elektrických vedení, pytliactvo, otravy),
- v odôvodnených prípadoch zabezpečiť na základe rozhodnutia orgánu ochrany prírody vylúčenie akýchkoľvek aktivít na hniezdnych lokalitách vo vonkajšej ochrannej zóne v období rozmnožovania (od 1. februára do 31. augusta) a celoročne vo vnútornej

ochrannej zóny; polomer vonkajšej zóny je 100-500 m a polomer vnútornej ochrannej zóny je 100 m,

- usmerňovať športové a rekreačné aktivity s cieľom zabezpečenia ochrany hniezdisk,
- kolízne úseky zabezpečiť odkloňovačmi letov a zabezpečiť inštaláciu zábran na všetky existujúce a nové stĺpy elektrického vedenia 22 kV hlavne v blízkosti hniezdisk, prípadne ich umiestniť pod zem;
- usmerňovať druh ohrozujúce aktivity diskusiou s vlastníkmi a užívateľmi pozemkov, uplatňovaním požiadaviek v procese PSoL a v krajnom prípade využívať príslušné právne predpisy pri ochrane druhu a jeho hniezdného prostredia,
- prehodnotiť, či vyhláška MŽP SR č. 26/2011 Z. z. je relevantná pre ochranu orla skalného,
- zabezpečiť ochranu hniezdných a potravných biotopov prostredníctvom dokumentácie ochrany prírody (vyhlasovanie chránených území, ÚSES, PSoL), územnoplánovacej dokumentácie, projektov pozemkových úprav atď.,
- realizovať propagačno-výchovné aktivity za účelom šírenia osvedy u rôznych cieľových skupín.

2.3.1.3. Návrh zásad a opatrení pre výra skalného

Na udržanie stavu výra skalného na stupni B – priemerný priaznivý stav je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- na hniezdiskách v lesoch usmerňovať zásahy (najmä ťažba a zalesňovanie) mimo hniezdného obdobia výrov,
- kolízne úseky zabezpečiť odkloňovačmi letov a zabezpečiť inštaláciu zábran na všetky existujúce a nové stĺpy elektrického vedenia 22 kV hlavne v blízkosti hniezdisk, prípadne ich umiestniť pod zem,
- v odôvodnených prípadoch zabezpečiť, na základe rozhodnutia orgánu ochrany prírody, vylúčenie akýchkoľvek aktivít na hniezdných lokalitách, a to v období rozmnožovania (od 1. februára do 31. júla) vo vonkajšej ochrannej zóne a celoročne vo vnútornej ochrannej zóne; polomer vonkajšej zóny je 300 m a polomer vnútornej zóny je 100 m,
- na hniezdiskách ohrozených sukcesiou (skalné útvary) upravovať hniezdne jamky: odstraňovanie drevinného náletu, hĺbenie jamiek, odvodnenie hniezdných jamiek,
- usmerňovať skalolezcov mimo hniezdne obdobie, zamedzovať novým lezeckým cestám na lokalitách výra skalného,
- realizovať ekovýchovné podujatia pre verejnosť,
- zabezpečiť monitoring populácie, zameraný aj na lokalizáciu hniezdisk, sledovanie úspešnosti hniezdenia, zisťovanie neúspešnosti hniezdenia.

2.3.1.4. Návrh zásad a opatrení pre hlucháňa hôrneho

Na zlepšenie stavu hlucháňa hôrneho na stupeň B – priemerný priaznivý stav je potrebné realizovať manažmentové opatrenia, v zmysle schváleného programu záchrany hlucháňa hôrneho (ŠOP SR, 2018), predovšetkým:

- zabezpečiť každoročný monitoring druhu a faktorov negatívne ovplyvňujúcich a v prípade potreby aj stráženie tokanísk,
- akútne zabezpečiť dôslednú ochranu vhodných biotopov hlucháňa (najmä lokalít so zaznamenaným výskytom druhu) na základe rozhodnutia orgánu ochrany prírody vylúčením akýchkoľvek lesohospodárskych aktivít,
- prehodnotiť, či vyhláška MŽP SR č. 26/2011 Z. z. je relevantná pre ochranu biotopov hlucháňa hôrneho,
- v spolupráci s vlastníkmi a užívateľmi lesných pozemkov vypracovať projekty na zlepšenie biotopu hlucháňa v lesných porastoch nižších vekových tried a následne ich realizovať,
- v obhospodarovaných lesných porastoch nižších vekových tried slúžiacich ako potravné biotopy hlucháňa hôrneho uprednostňovať spôsob hospodárenia, ktorého aplikáciou sa

- zlepšujú podmienky pre jeho existenciu (napr. aplikáciou odporúčaní z publikácie „Hlucháňovi-priateľský manažment lesa“ (Kolektív autorov 2012),
- aktivity s možným negatívnym vplyvom na populáciu usmerňovať diskusiou s vlastníkmi a užívateľmi pozemkov, uplatňovaním požiadaviek v procese schvaľovania PSoL,
 - vykonávať monitoring vplyvu predátorov na populáciu hlucháňa a ich početnosti a, ak je potrebné, prijať opatrenia,
 - vylúčiť lov vlka dravého v CHVÚ ako hlavného predátora niektorých významných predátorov hlucháňa hôrneho (najmä diviak a líška).

2.3.1.5. Návrh zásad a opatrení pre d'atľa trojprstého

Na udržanie stavu d'atľa trojprstého na stupni A – dobrý priaznivý stav je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- udržať vysoké zastúpenie smreka a jedle v lesných porastoch na ekologicky vhodných miestach,
- v ochranných a podľa možnosti aj v hospodárskych lesoch ponechávať stojace mŕtve stromy v porastoch v počte 3 – 5 na 1 ha (stromy by mali dosahovať aspoň priemer 30 cm vo výške 130 cm), ak nepredstavujú zdroj šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov, neodstraňovať odumreté jedince, ktoré už nie sú atraktívne pre podkôrny hmyz,
- usmernením lesohospodárskej činnosti pomocou PSoL zabezpečiť v CHVÚ dostatok vhodných lesných porastov (nad 80 rokov) a ich rozmiestnenie v území,
- usmerniť aplikáciu insekticídov a iných pesticídov v lesných porastoch,
- lesopestovné zásahy v porastoch časovo lokalizovať mimo obdobie rozmnožovania (ktoré je od apríla do júla), ak tak určí orgán ochrany prírody.

2.3.1.6. Návrh zásad a opatrení pre žlnu sivú

Na zlepšenie stavu žlny sivej na stupeň B – priemerný priaznivý stav je potrebné nasledovné manažmentové opatrenia:

- zachovať podiel členitých lesných okrajov a príľahlých tradične využívaných (najmä pastvou) nelesných plôch bohatých na mraveniská,
- v ochranných a podľa možnosti aj v hospodárskych lesoch ponechávať stojace mŕtve stromy v porastoch v počte 3 – 5 na 1 ha (stromy by mali dosahovať aspoň priemer 30 cm vo výške 130 cm), ak nepredstavujú zdroj šírenia hmyzích škodcov do okolitých lesných porastov, neodstraňovať odumreté jedince, ktoré už nie sú atraktívne pre podkôrny hmyz,
- pri vyhotovovaní a zmene PSoL podporovať opatrenia na dosiahnutie druhového zloženia obnovovaných porastov zodpovedajúceho modelom hospodárenia; vekovú štruktúru je potrebné upraviť tak, aby sa zachoval, resp. zvýšil porastov starších ako 80 rokov.

2.3.1.7. Návrh zásad a opatrení pre kuvika kapcavého

Na udržanie stavu kuvika kapcavého na stupni B – priemerný priaznivý stav je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- ponechávať po ukončení ťažby aspoň 3 – 5 stromov/ha na dožitie ako potenciálne hniezdne miesta, pokiaľ nepredstavujú zdroj šírenia hmyzích škodcov do okolitých porastov;
- na obsadených hniezdiskách zabezpečiť na základe rozhodnutia orgánu ochrany prírody vylúčenie akýchkoľvek aktivít v okruhu 100 m v hniezdnom období (ktoré je od 1. marca do 31. júla),

- na obsadených hniezdiskách zabezpečiť na základe rozhodnutia orgánu ochrany prírody vylúčenie akýchkoľvek aktivít v okruhu 100 m v hniezdnom období (ktoré je od 1. marca do 31. júla),
- podporiť, tam kde je to možné, ekologicky vhodné spôsoby ťažby (výberkový spôsob),
- v lesoch s nevhodnou vekovou skladbou drevín a nedostatkom dutín umiestňovať hniezdne búbky,
- lesopestevné zásahy v porastoch časovo realizovať mimo obdobie rozmnožovania (ktoré je od 1. marca do 31. júla), ak tak určí orgán ochrany prírody.

2.3.1.8. Návrh zásad a opatrení pre kuvika vrabčieho

Na udržanie stavu kuvika vrabčieho na stupni B – priemerný priaznivý stav resp. jeho zlepšenie je potrebné realizovať opatrenia, ktoré sú navrhované pre ostatné dutinové hniezdiče (lesné sovy, d'atle).

2.3.1.9. Návrh zásad opatrení pre jariabka hôrneho

Na udržanie stavu jariabka hôrneho na stupni B – priemerný priaznivý stav je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- pri vyhotovení alebo zmene PSoL presadzovať pri obnove lesa drevinové zloženie odpovedajúce modelom hospodárenia s využitím zastúpenia pionierskych drevín pre potreby ochrany jariabka hôrneho a prostredníctvom pestovateľských zásahov sa snažiť o dosiahnutie nižšieho zápoja lesných porastov (v hospodárskych lesoch 70 %, v ostatných nižší),
- sledovať vplyv negatívnych faktorov a predačného tlaku na výskyt a početnosť druhu na jednotlivých lokalitách,
- v jarnom období (apríl - jún) citlivo vykonávať v porastoch výchovné zásahy,
- uvažovať o návrhu celoročnej ochrany jariabka hôrneho.

2.3.1.10. Návrh zásad opatrení pre strakoša veľkého

Na udržanie stavu strakoša veľkého na stupni A – dobrý priaznivý stav je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti minimalizovať používanie hnojív a chemických látok na hniezdných lokalitách,
- zachovať vyššie solitérne stromy, medze porastené krovinami a remízky ako potenciálne miesta hniezdenia a na lov,
- v rámci územnoplánovacích a iných plánovacích dokumentov požadovať zachovanie trávnatých porastov a vhodnej mozaikovitej krajiny vrátane medzí a úhorov,
- podporovať tradičné mozaikovité využívanie poľnohospodárskej pôdy najmä ako pasienky a kosné lúky,
- zvýšiť kontrolu dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v súvislosti s potenciálnym výrubom drevín rastúcich mimo lesa,
- v prípade ďalšieho poklesu populácií využiť cieleňú ochranu hniezdísk s využitím ustanovení zákona č. 543/2002 Z. z. a vyhlášky MŽP SR č. 26/2011 Z. z.

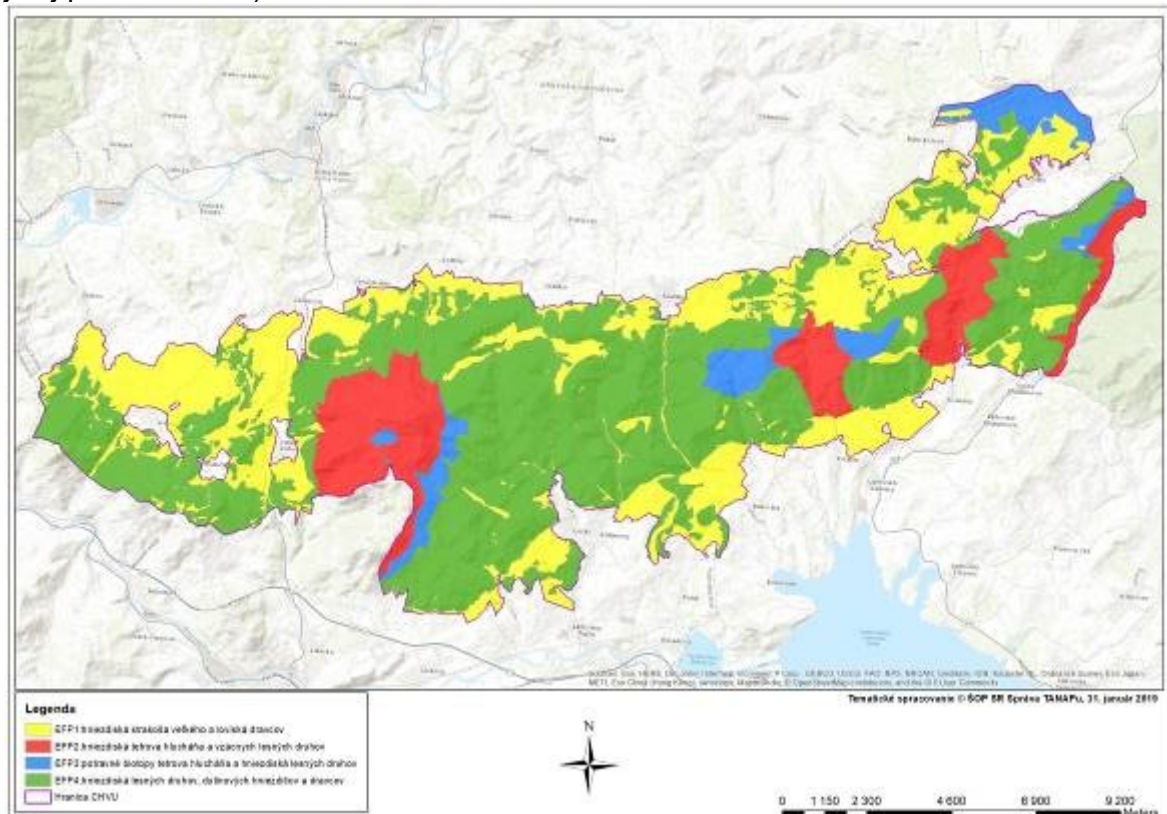
2.3.2. Členenie územia na ekologicko-funkčné priestory (EFP)

V súčasnosti je predmetom ochrany v CHVÚ Chočské vrchy **10 vtáčích druhov** (sokol sťahovavý, orol skalný, výr skalný, hlucháň hôrny, d'ateľ trojprstý, žlna sivá, kuvik kapcavý, kuvik vrabčí, jariabok hôrny, strakoš veľký). Pre ich ochranu vzhľadom na vyššie uvedené cieľové stavy boli na základe odporúčaní expertov a vedeckých dát navrhnuté zásady a opatrenia. Mnohé z týchto opatrení sú však podobné a na druhej strane sa viaceré opatrenia vzájomne vylučujú. Navyše druhy, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ, sa nevyskytujú rozptýlene po celom území, ale väčšinou vo väzbe na konkrétny biotop, štruktúru krajiny alebo lokalitu. Preto bolo nutné rozčleniť CHVÚ Chočské vrchy pri návrhu opatrení na **4**

ekologicko-funkčné priestory (EFP), kde sa návrhy opatrení prispôbia druhom, ktorých ochrana bude v danom EFP prioritou. Zároveň sa tak zabezpečí, aby sa realizácia opatrení vzájomne nenegovala a aby prijaté opatrenia mohli efektívne priniesť výsledky. Sú to:

- EFP1: hniezdiská strakoša veľkého a loviská dravcov (4 976,07 ha)
- EFP2: hniezdiská hlucháňa hôrneho a vzácnych lesných druhov (2 069,52 ha)
- EFP3: potravné biotopy hlucháňa hôrneho a hniezdiska lesných druhov (971,91 ha)
- EFP4: hniezdiská lesných druhov, dutinových hniezdičov a dravcov (8 800,00 ha).

Obrázok č. 1. Mapa ekologicko-funkčných priestorov v CHVÚ Chočské vrchy (mapa EFP je aj prílohou č. 6.4).

2.3.2.1. Návrh zásad a opatrení v EFP1 – hniezdiská strakoša veľkého a loviská dravcov

EFP1 – hniezdiská strakoša veľkého a loviská dravcov je určený na ochranu poľnohospodársky využívanej časti CHVÚ a priľahlých plôch, ktoré sú dôležité pre hniezdny výskyt strakoša veľkého a ako potravná základňa dravcov. EFP tvorí takmer súvislý pás predhoria Chočských vrchov na severnom okraji a časť predhoria v južnej časti Chočských vrchov.

V EFP1 sú prevládajúcim druhom pozemku TTP (83,4 % z celkovej rozlohy EFP), nasledujú orná pôda (5,7 %), lesné pozemky (5,0 %), ostatná plocha (3,7 %), zastavaná plocha (1,8 %), vodné plochy 0,4 % a záhrady (0,1 %). V prípade lesných pozemkov ide väčšinou o malé fragmenty nevhodnej štruktúry pre hniezdenie predmetov ochrany. Celková rozloha lesných pozemkov v EFP1 je 248,23 ha. Podiel lesných porastov nad 80 rokov tu dosahuje 58,6 %. Podrobná veková štruktúra lesných porastov na lesných pozemkoch je uvedená v tabuľke č. 36.

Prioritou ochrany v EFP1 sú predovšetkým strakoš veľký a loviská orla skalného a sokola sťahovavého. Pre zlepšenie a udržanie podmienok pre tieto druhy je potrebné realizovať nasledovné opatrenia:

- zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov v tomto EFP vhodnou formou pre predmety ochrany na významnej časti EFP (pastva, kosenie) a zabrániť opusteniu poľnohospodárskej pôdy. Za týmto účelom presadzovať aj vhodné nastavenie dotácií v rámci poľnohospodárskej politiky na národnej a európskej úrovni,
- minimalizovať zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP a presadzovať zachovanie TTP aj v rámci územnoplánovacej dokumentácie,
- v rámci usmerňovania poľnohospodárskej činnosti obmedziť aplikáciu hnojív a pesticídov, hlavne insekticídov, v odôvodnených prípadoch používať len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín⁵, (označenie Vt5, <http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/>);
- v rámci stavebných konaní (ako aj v procese posudzovania vplyvov na životné prostredie - EIA a súvisiacich konaniach) zachytávať prípadné ohrozenia hniezdných lokalít a lovisk predmetov ochrany a navrhovať náhradné riešenia,
- zachovávať dostatočné porasty krovín a stromov na hniezdných lokalitách strakoša veľkého,
- zachovať vyššie solitérne stromy ako potenciálne miesta hniezdenia a lovu strakoša veľkého a dravcov,
- vylúčiť zásahy do mokradí a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí,
- v rámci územnoplánovacích a iných dokumentov požadovať zachovanie mokradí,
- zabezpečiť monitoring predmetov ochrany,
- ohrady a oplotenia pozemkov viditeľne označiť a nezhotovovať z predmetov s ostrými hranami a hrotmi, najmä z ostnatého drôtu,
- vylúčiť výstavbu nových motokrosových tratí,
- v prípade realizácie investícií do cestovného ruchu, resp. aj iných väčších investícií dôsledne posúdiť ich vplyv na predmety ochrany a povoliť ich len v prípade, že neexistuje riziko významne negatívneho dopadu na predmety ochrany,
- zabezpečiť monitoring, resp. kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody (existujúcich obmedzení podľa vyhlášky MŽP SR č. 26/2011 Z. z., ako aj obmedzení v rámci iných chránených území v Chočských vrchoch); zabezpečiť kontrolu aj s dôrazom na dodržiavanie predpisov so zameraním na zachovanie TTP,
- kolízne úseky zabezpečiť odkloňovačmi letov a zabezpečiť inštaláciu zábran na všetky existujúce a nové stĺpy elektrického vedenia 22 kV hlavne v blízkosti hniezdisk, prípadne ich umiestniť pod zem,
- realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov a miestnych obyvateľov o význame CHVÚ a správnom hospodárení v ňom,
- prehodnotiť, či vyhláška MŽP SR č. 26/2011 Z. z. adresne zabezpečuje ochranu predmetov ochrany podľa vyššie uvedených obmedzení v CHVÚ.

2.3.2.2. Návrh zásad a opatrení v EFP2 – hniezdiská hlucháňa hôrneho a vzácných lesných druhov

EFP2 – hniezdiská hlucháňa hôrneho a vzácných lesných druhov sú vyčlenené v tých častiach CHVÚ, kde dnes prežívajú populácie hlucháňa hôrneho a kde v dôsledku zachovalosti biotopov sú významné hniezdiska vzácných lesných druhov, akými sú kuvik kapcavý a ďateľ trojprstý. Vyčlenené sú takto 4 územia, najväčšie v masíve Choča, ďalej v

⁵ zákon č. 405/2011 Z. z. o rastlinolekárskej starostlivosti a o zmene zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov; vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 488/2011 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o zásadách a opatreniach na ochranu zdravia ľudí, zdrojov pitnej vody, včiel, zveri, vodných a iných necielových organizmov, životného prostredia a osobitných oblastí pri používaní prípravkov na ochranu rastlín.

Suchej doline, Kvačianskej a Prosieckej doline. EFP2 sa prekrýva resp. kopíruje hranice s NPR Choč, NPR Prosiecka dolina, NPR Suchá dolina a NPR Kvačianska dolina. Celý EFP2 je teda v 5. stupni ochrany.

Prevažujúcim druhom pozemkov v EFP2 sú lesné pozemky (93,3 %), nasledujú TTP (3,4 %), ostatná plocha (2,9 %), vodné plochy 0,4 % a zastavané plochy alebo nádvorcia v zanedbateľnom rozsahu.

Prevažnú väčšinu porastov tvoria smrekové lesy s prímесou iných drevín. Lesné porasty staršie ako 80 rokov pokrývajú 82,4 % rozlohy tohto EFP. Porasty vo veku 61-80 rokov pokrývajú 7,7 % rozlohy EFP2, vo veku 41-60 rokov 7,7 %, vo veku 21-40 rokov 1,8 % a vo veku do 20 rokov 0,5 %. Podrobná veková štruktúra lesných porastov na lesných pozemkoch je uvedená v tabuľke č. 36.

Zásady a opatrenia v EFP2 vychádzajú predovšetkým z topických a trofických nárokov hlucháňa hôrneho a ostatných uvedených druhov, pre ktorých ochranu je toto EFP prioritne vyčlenené. Vzhľadom na kvalitu lesných biotopov je však v rámci CHVÚ Chočské vrchy tento EFP dôležitý aj pre ochranu ďalších lesných druhov, akými sú predovšetkým sokol sťahovavý, jariabok hôrny, kuvik kapcavý, ďateľ trojprstý, kuvik vrabčí a orol skalný. Preto okrem opatrení prioritne smerovaných na ochranu hlucháňa, musia navrhnuté opatrenia v tomto EFP zohľadňovať aj požiadavky uvedených druhov.

Pre zlepšenie podmienok pre druhy, ktorých ochrana je v EFP2 prioritou, je potrebné uplatniť (tak ako dosiaľ, keďže ide o 5. stupeň ochrany) nasledovné opatrenia:

- lesné aj nelesné biotopy ponechať na prirodzený vývoj, bez usmerňovania a zasahovania do prírodných procesov človekom, vylúčiť akékoľvek hospodárske opatrenia (obnova, výchova, ťažba),
- kalamitné plochy v lesoch ponechať bez ľudského zásahu na prirodzenú sukcesiu; drevnú hmotu (biomasu) z kalamitných plôch neodstraňovať, ponechať na mieste bez asanácie; vykonať iba nevyhnutnú údržbu (zabezpečiť prejazdnosť a schodnosť) existujúcich účelových komunikácií bez stavebno-technických zásahov,
- vylúčiť výstavbu lyžiarskych stredísk a stredísk cestovného ruchu,
- vykonanie terénnych úprav, najmä výkopov a násypov, ktorými dochádza k narušeniu pôdneho krytu alebo materskej horniny, uskutočniť len po posúdení organizácie ochrany prírody,
- budovanie nových turistických chodníkov povoliť len po dôkladnom zvážení vplyvov na lokality hlucháňa,
- v odôvodnených prípadoch (ohrozenie predmetu ochrany, poškodzovanie biotopov, programy záchrany kriticky ohrozených druhov, bezpečnosť návštevníkov) presmerovať alebo zrušiť (dočasne uzavrieť) časti existujúcich turistických chodníkov,
- zabezpečiť kontrolu dodržiavania predpisov obmedzujúcich zber lesných plodín v územiach s 5. stupňom ochrany,
- vylúčiť každú formu novej stavebnej činnosti,
- zabezpečiť monitoring populácie a všetkých tokanísk hlucháňa hôrneho,
- odstrániť nelegálne skládky a vŕadiská, ktoré slúžia ako miesta zberu potravy pre krkavcovité vtáky a diviáciu zver v oblastiach výskytu hlucháňa hôrneho a ich okolí,
- vykonávať monitoring vplyvu ďalších predátorov na populáciu hlucháňa a ich početnosti a, ak je potrebné, prijať opatrenia,
- vylúčiť lov vlka dravého v CHVÚ ako hlavného predátora niektorých významných predátorov hlucháňa hôrneho (najmä diviak a líška),
- zabezpečiť monitoring, resp. kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody, najmä v období toku,
- zabezpečiť prieskum negatívnych faktorov vplývajúcich na početnosť hlucháňa hôrneho za účelom upresnenia vhodných manažmentových opatrení,

- zabezpečiť monitoring ostatných predmetov ochrany, u vzácnejších druhov všetkých hniezdísk, u ostatných vybranej vzorky hniezdísk,
- vylúčiť stavbu nových elektrických vedení,
- vylúčiť aplikáciu pesticídov, hlavne insekticídov,
- zabezpečiť ochranu hniezdných lokalít sokola sťahovavého a minimalizovanie návštevnosti a vyrušovania na nich,
- vylúčiť používanie dronov celoročne,
- zabezpečiť monitoring hniezd dravcov a v prípade potreby aj ich údržbu a obnovu,
- realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre miestnych obyvateľov o význame CHVÚ a správnom hospodárení v ňom,
- prehodnotiť, či vyhláška MŽP SR č. 26/2011 Z. z. adresne zabezpečuje ochranu hlucháňa v CHVÚ v súlade s vyššie uvedenými zásadami (ak je relevanté, pripraviť návrhy na zmeny obmedzení a zákazov),
- realizovať ďalšie opatrenia programu záchrany hlucháňa hôrneho (ŠOP SR, 2018).

2.3.2.3. Návrh zásad a opatrení v EFP3 – potravné biotopy hlucháňa hôrneho a hniezdiská lesných druhov

EFP3 – potravné biotopy hlucháňa hôrneho a hniezdiská lesných druhov, je vyčlenený na dotyku rozsiahlejších lesných porastov s hniezdiskami hlucháňa. Nachádza sa východne od masívu Choča, v okolí Holice, v masíve Prosečného a Lomného a severne od obce Huty. Z celkovej výmery EFP3 971,91 ha je 568,16 ha v 1. stupni ochrany, 361,38 ha v 2. stupni ochrany, 23,03 ha v 3. stupni ochrany a 19,33 ha v 5. stupni ochrany.

Podľa členenia na druhy pozemkov je prevažujúcim pozemkom v tomto EFP lesný pozemok (91,6 % z celkovej rozlohy EFP), TTP (8,1 %), ostatná plocha (0,3 %), a zanedbateľná výmera vodných plôch a zastavanej plochy.

Lesy v tomto EFP pokrývajú celkovú plochu 890 ha. Zastúpenie tu majú lesy vo veku do 20 rokov (7,8 % z celkovej rozlohy lesa v tomto EFP), 21-40 rokov (29,1 %), nasledujú lesy vo veku 41-60 rokov (10 %), 61-80 rokov (14,9 %), 81-100 rokov (15,1 %) a lesy nad 100 rokov (23,1 %). Podrobná veková štruktúra lesných porastov na lesných pozemkoch je uvedená v tabuľke č. 36. Podiel lesov nad 80 rokov tvorí 38,2 %.

Prioritou ochrany v EFP3 je zlepšiť potravné a pobytové podmienky pre hlucháňa, ktorého populácia na Slovensku rýchlo klesá - prostredníctvom cielených zásahov do biotopov pri hospodárení tak, aby sa zlepšili charakteristiky biotopu (zakmenenie, dostupnosť potravy). Pre zabezpečenie ochrany druhov sú navrhnuté tieto zásady a opatrenia:

- vylúčiť aplikáciu pesticídov, hlavne insekticídov, s výnimkou použitia feromónových odparníkov na podkôrny hmyz za účelom monitoringu, obranných a ochranných opatrení, v odôvodnených prípadoch používať len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín⁵ (označenie Vt5, <http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/>),
- vykonanie terénnych úprav, najmä výkopov a násypov, ktorými dochádza k narušeniu pôdneho krytu alebo materskej horniny, uskutočniť len po posúdení organizáciou ochrany prírody,
- pri vyhotovení a zmene PSoL podporovať opatrenia na dosiahnutie druhového zloženia obnovovaných porastov odpovedajúceho modelom hospodárenia; vekovú štruktúru porastov je potrebné upraviť tak, aby sa zachoval, resp. zvýšil podiel starších porastov nad 80 rokov;
- pri spracovaní kalamít ponechávať na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha,

- ponechávať zlomy, ktoré nepredstavujú zdroj šírenia hmyzích škodcov pre okolité lesné porasty a zároveň dosahujú vo výške 130 cm priemer minimálne 30 cm, neodstraňovať odumreté jedince, ktoré už nie sú atraktívne pre podkôrny hmyz,
- zabezpečiť v prípade potreby na základe rozhodnutia orgánu ochrany prírody ochranné zóny okolo hniezd vzácnych druhov vtáctva;
- nezalesňovať horské lúky,
- na lokalitách s výskytom hlucháňa zabezpečiť dôslednú ochranu vhodných biotopov (najmä lokality so zaznamenaným výskytom druhu) a pri manažmente lesa uplatňovať opatrenia hlucháňovi priateľského manažmentu lesa:
 1. v štádiu holina až mladina – podporovať prirodzené zmladenie, ponechávať jarabinu a iné pionierske dreviny (jarabinu ponechávať aj v starších porastoch), presvetlenie hlúčikov a vytváranie liniek,
 2. porasty určené na výchovu – vykonávať s dostatočnou intenzitou, aby sa dosiahlo zakmenenie 0,7, pre podporu čučoriedkových zárastov vytvárať čistiny (porastové medzery), udržiavať jarabinu, prímesové dreviny,
- uplatňovať a zapracovať uvedené relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSoL,
- odstrániť nelegálne skládky a vnaďiská, ktoré slúžia ako miesta zberu potravy pre krkavcovité vtáky a diviačiu zver v oblastiach výskytu hlucháňa hôrneho a ich okolí,
- vykonávať monitoring vplyvu ďalších predátorov na populáciu hlucháňa a ich početnosti a ak je potrebné, prijať opatrenia,
- vylúčiť lov vlka dravého v CHVÚ ako hlavného predátora niektorých významných predátorov hlucháňa hôrneho (najmä diviak a líška),
- zabezpečiť monitoring, resp. kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodu ochrany prírody,
- zabezpečiť kontrolu predpisov obmedzujúcu zber lesných plodín v územiach s vyšším stupňom ochrany (tretím až piatym),
- vylúčiť každú formu novej stavebnej činnosti,
- vylúčiť výstavbu lyžiarskych stredísk a stredísk cestovného ruchu,
- vylúčiť stavbu nových elektrických vedení v tomto EFP
- zabezpečiť monitoring druhov,
- realizovať ďalšie opatrenia programu záchrany hlucháňa hôrneho (ŠOP SR, 2018).

2.3.2.4. Návrh zásad opatrení v EFP4 – hniezdiská lesných druhov, dutinových hniezdičov a dravcov

EFP4 – hniezdiská lesných druhov, dutinových hniezdičov a dravcov je vyčlenený na rozsiahlejších lesných porastoch mimo hniezdísk hlucháňa hôrneho a mimo významnejších hniezdísk vzácnych lesných druhov (hniezdísk týchto druhov so zachovalejšími biotopmi) za účelom ochrany dutinových hniezdičov, hniezdísk dravcov a ostatných lesných druhov. Toto územie pokrýva takmer celú rozlohu lesných porastov v Chočských vrchoch okrem EFP2 a EFP3.

Podľa členenia na druhy pozemkov v tomto EFP prevažujú lesné pozemky (84,6 % z celkovej rozlohy EFP), nasleduje TTP (14,2 %), ostatné plochy (0,6 %), zastavané plochy a nádvorcia (0,4 %) a vodné plochy (0,1 %).

Lesné pozemky v tomto EFP pokrývajú celkovú plochu 7 447,28 ha a najväčšie zastúpenie tu majú lesy vo veku nad 100 rokov (31,7 % z celkovej rozlohy lesa v tomto EFP), nasledujú lesy vo veku 81-100 rokov (25,8 %), 61-80 rokov (14,5 %), 41-60 rokov (13,5 %), 1-20 rokov (8,4 %) a 21-40 rokov (6,2 %). Podrobná veková štruktúra lesných porastov na lesných pozemkoch je uvedená v tabuľke č. 36.

Prioritou ochrany v EFP4 sú predovšetkým druhy d'ateľ trojprstý, žlna sivá, kuvik kapcavý, kuvik vrabčí a jariabok hôrny. Je tu však potrebné zohľadňovať aj nároky na ochranu sokola sťahovavého, výra skalného, orla skalného, prípadne hlucháňa hôrneho na miestach ich výskytu. Do budúcnosti pre udržanie podmienok pre prežívanie týchto druhov sa v rámci bežného obhospodarovania lesa odporúča vychádzať skutočne z optimálneho zastúpenia stanovištno vhodných drevín zodpovedajúcich podmienkam, t. j. udržať dostatočnú rozlohu vhodných biotopov a ich obnovu pri hospodárení v lese. Ide hlavne o nasledovné opatrenia:

- pri vyhotovení a zmene PSoL uplatňovať a zapracovať opatrenia na dosiahnutie druhového zloženia obnovovaných porastov zodpovedajúceho modelom hospodárenia; vekovú štruktúru porastov je potrebné upraviť tak, aby sa zachoval, resp. zvýšil podiel porastov starších ako 80 rokov; presadzovať pri obnove lesa drevinové zloženie zodpovedajúce modelom hospodárenia s využitím vyššieho zastúpenia pionierskych drevín a prostredníctvom pestovateľských zásahov podporovať dosiahnutie nižšieho zápoja lesných porastov (v hospodárskych lesoch 70 %, v ostatných nižší),
- pri spracovaní kalamít ponechávať na dožitie aspoň 5-10 životaschopných stromov na 1 ha; ponechávať stromy s dutinami, ktoré nie sú zdrojom šírenia škodlivých činiteľov do okolitých porastov,
- ponechávať zlomy (minimálne 5 kusov/ha), ktoré nie sú zdrojom šírenia škodlivých činiteľov v lesoch a zároveň dosahujú vo výške 130 cm priemer minimálne 30 cm; neodstraňovať odumreté jedince, ktoré už nie sú atraktívne pre podkôrny hmyz,
- zabezpečiť výrobu a vyvesenie rozmerovo vhodných búdok pre kuvika kapcavého a kuvika vrabčieho v porastoch nad 40 rokov tak, aby spolu na 1 km² porastoch vo veku 41-100 rokov boli umiestnené minimálne dve búdky pre každý so spomenutých druhov; (toto opatrenie sa netýka porastov zahrnutých do vyššieho stupňa ochrany ako tretieho a ochranných lesov),
- zabezpečiť monitoring hniezd dravcov a v prípade potreby aj ich údržbu a obnovu,
- zabezpečiť v prípade potreby na základe rozhodnutia orgánu ochrany prírody ochranné zóny okolo hniezd dravcov tak, že vo vnútornej časti zóny sa nesmie celý rok zasahovať. V prípade vonkajšej zóny zabezpečiť úplné obmedzenie lesohospodárskych zásahov v hniezdnom období. Vnútorná časť zóny by mala mať polomer 100 metrov (v závislosti od nárokov druhov) a vonkajšia časť zóny 100-300 až 500 metrov. Tieto zóny by sa mali vyhlasovať pre ochranu hniezd orla skalného, výra skalného, kuvika kapcavého a kuvika vrabčieho,
- monitorovať lov jariabka hôrneho prostredníctvom sledovania poľovníckych štatistík a dopad lovu na jeho populácie, v prípade poklesu populácie vylúčiť poľovnícke využitie jariabka hôrneho v CHVÚ Chočské vrchy,
- zabezpečiť monitoring predmetu ochrany, u vzácnejších druhov všetkých hniezdísk, u ostatných druhov vybranej vzorky hniezdísk,
- zabezpečiť kontrolu predpisov obmedzujúcu zber lesných plodín v územiach s vyšším stupňom ochrany (tretím až piatym),
- zabezpečiť monitoring a kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení podľa vyhlášky č. MŽP SR č. 26/2011 Z. z. a aj v chránených územiach v rámci CHVÚ),
- uplatňovať a zapracovať uvedené relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovpracovaných PSoL,
- vylúčiť leteckú aplikáciu insekticídov v lesných porastoch i na priľahlých bezlesných biotopoch v CHVÚ - okrem aplikácie na drevnú hmotu uskladnenú na odvozných miestach, pri pozemnej aplikácii v odôvodnených prípadoch používať len prípravky zo Zoznamu autorizovaných prípravkov na ochranu rastlín⁵ (označenie Vt5, <http://www.uksup.sk/orp-pripravky-na-ochranu-rastlin-registre-a-zoznamy/>);
- v prípade realizácie investícií do cestovného ruchu, resp. aj iných väčších investícií dôsledne posúdiť ich dopad na predmety ochrany a povoliť ich len v prípade, ak neexistuje riziko významného negatívneho dopadu na predmet ochrany,

- kolízne úseky zabezpečiť odkloňovačmi letov a zabezpečiť inštaláciu zábran na všetky existujúce a nové stĺpy elektrického vedenia 22 kV hlavne v blízkosti hniezdisk, prípadne ich umiestniť pod zem,
- vylúčiť zásahy do mokradí vrátane ich zalesňovania a zabezpečiť revitalizáciu poškodených mokradí,
- zabezpečiť ochranu hniezdných lokalít sokola sťahovavého a výra skalného a minimalizovanie návštevnosti a vyrušovania na nich,
- usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území tak, aby neohrozovalo vtáky na hniezdiskách a nevedlo k zmareniu hniezdení,
- realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre verejnosť o význame o CHVÚ a správnom hospodárení v ňom,
- prehodnotiť, či vyhláška MŽP SR č. 26/2011 Z. z. adresne zabezpečuje ochranu prioritných druhov v EFP1 v CHVÚ tak, aby boli v súlade s vyššie uvedenými zásadami (ak je relevanté, pripraviť návrhy na zmeny obmedzení a zákazov).

Tabuľka č. 36: Prehľad vekových stupňov podľa EFP na lesných pozemkoch v CHVÚ

Vek v rokoch	EFP1 v ha	EFP1 %	EFP2 v ha	EFP2 %	EFP3 v ha	EFP3 %	EFP4 v ha	EFP4 %
1-20	22,84	19,4	10,25	0,5	68,75	7,8	605,4	8,4
21-40	10,6	9,0	33,07	1,8	255,61	29,1	447,06	6,2
41-60	10,43	8,8	143,78	7,7	87,84	10,0	974,21	13,5
61-80	4,96	4,2	144,55	7,7	130,7	14,9	1046,19	14,5
81-100	21,01	17,8	210	11,2	132,86	15,1	1868,57	25,8
nad 100	48,08	40,8	1336,52	71,2	202,7	23,1	2289,57	31,7
Spolu	117,92	100,0	1878,17	100,0	878,46	100,0	7231	100,0

3. Ciele starostlivosti a opatrenia na ich dosiahnutie

3.1. Stanovenie dlhodobých cieľov starostlivosti v nadväznosti na ekologicko-funkčné priestory

1. Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav druhu hlucháň hôrny⁶ na priaznivý.
2. Udržať súčasný dobrý priaznivý stav výberových druhov vtákov sokol sťahovavý⁷, orol skalný⁸, d'ateľ trojprstý⁹, a strakoš veľký¹⁰ v kategórii A priaznivého stavu, a udržať priemerný priaznivý stav druhov výr skalný¹¹, žlna sivá¹², kuvik kapcavý¹³, kuvik vrabčí¹⁴ a jariabok hôrny¹⁵ v kategórii B priaznivého stavu.
3. Zabezpečiť adresný právny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Chočské vrchy.
4. Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.

Podrobnejšia špecifikácia, v ktorých EFP budú ciele realizované, je uvedená v časti 3.4. v tabuľke č. 38.

Limitujúce a modifikujúce faktory (z hľadiska plnenia dlhodobých cieľov)

Vnútorne prírodné faktory

Jedným z najvýznamnejších vnútorných faktorov u druhov s nízkou početnosťou sú **extrémne prejavy počasia**. Kurovité druhy ako hlucháň hôrny a jariabok hôrny, sú v čase vodenia mláďat citlivé na vpád chladného vzduchu a intenzívne snehové zrážky. Vzhľadom na globálnu zmenu klímy však dochádza k nástupu jarného oteplenia skôr ako v minulosti, a teda aj k rýchlejšiemu začiatku hniezdenia. Napriek tomu sa však aj v neskorších týždňoch hniezdenia opakujú vlny s chladnejším počasím a často aj s napadnutím vysokej vrstvy snehu, ktorá môže byť pre prežitie mláďat kurovitých vtákov kritická. Pri opakovaní takýchto nepriaznivých poveternostných podmienok môže dôjsť k poklesu populácie ak je úspešnosť hniezdenia minimálna. Pre minimalizovanie tohto vplyvu je potrebné udržiavanie populácie na dostatočne veľkej úrovni (a teda aj dostatočne rozsiahlych vhodných biotopov), ktorá bude odolná voči niektorým sezónam s nižšou mierou hniezdnej úspešnosti.

Vnútorným prírodným faktorom s dopadom na lesné druhy je aj **pôsobenie škodlivých činiteľov v lese**. Tými sú napríklad vetrové polomy alebo kalamitné pôsobenie hmyzu potenciálne negatívne ovplyvňujúce dosiahnutie cieľov 1 a 2. V prípade vetrových polomov, ak sú na väčšej ploche, môžu mať negatívny vplyv na hniezdiská niektorých dravcov, ktorým môžu zaniknúť dostupné hniezdné biotopy. Na zníženie dosahu tohto faktoru je dôležité, aby

⁶ Tab. č. 11: Definovanie stavu druhu hlucháň hôrny (*Tetrao urogallus*)

⁷ Tab. č. 2: Definovanie stavu druhu sokol sťahovavý (*Falco peregrinus*),

⁸ Tab. č. 5: Definovanie stavu druhu orol skalný (*Aquila chrysaetos*)

⁹ Tab. č. 14: Definovanie stavu druhu d'ateľ trojprstý (*Picoides tridactylus*)

¹⁰ Tab. č. 29: Definovanie stavu druhu strakoš veľký (*Lanius excubitor*)

¹¹ Tab. č. 8: Definovanie stavu druhu výr skalný (*Bubo bubo*)

¹² Tab. č. 17: Definovanie stavu druhu žlna sivá (*Picus canus*)

¹³ Tab. č. 20: Definovanie stavu druhu kuvik kapcavý (*Aegolius funereus*)

¹⁴ Tab. č. 23: Definovanie stavu druhu kuvik vrabčí (*Glaucidium passerinum*)

¹⁵ Tab. č. 26: Definovanie stavu druhu jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*)

pri hospodárení v lese boli porasty dostatočne štrukturované a minimalizované rovnoveké kultúry. Problémom môže byť aj vznik vetrových polomov v hniezdnom období spôsobujúci zmarenie hniezdenia. Jeho minimalizácia sa dosiahne udržaním populácií druhov na dostatočne veľkej úrovni, aby dokázala prekonať aj roky s nižšou hniezdnou úspešnosťou. Väčším problémom môže byť veľkoplošné spracovanie takýchto kalamít, v tomto prípade dochádza k úplnému zániku hniezdných biotopov. Týka sa to nielen dravcov a kurovitých vtákov, ale aj ostatných druhov naviazaných na lesné prostredie. Pre minimalizovanie tohto vplyvu je veľmi dôležité zachovať čo najviac biotopy druhov, ktoré sú predmetom ochrany v CHVÚ. Takými možnosťami je pri veternej kalamitnej ťažbe ponechávanie zdravých stromov (ich skupín) alebo zlomov, ktoré nepredstavujú zdroj šírenia škodlivých činiteľov do okolitých lesných porastov, ideálne v počte aspoň 5 jedincov na hektár na dožitie (v prípade zdravých stromov). Vplyv na niektoré hniezdiče sa minimalizuje a druhy sa dokážu dočasne prispôbiť aj životu na polomoch, ak ostanú zachované hniezadne stromy. Zároveň je však nutné ponechávať aj súvislejšie fragmenty biotopov bez zásahu.

Vnútorne človekom podmienené faktory

Splnenie dlhodobých cieľov môže byť značne limitované alebo modifikované viacerými človekom podmienenými faktormi.

Na populácie, ktoré sú predmetmi ochrany v CHVÚ, môže limitujúco vplývať **poľnohospodárstvo**. V tomto ohľade je dôležité predovšetkým **opúšťanie pôdy, zarastanie TTP a zánik pastvy**. Všetky uvedené faktory negatívne vplyvajú na viaceré druhy, najviac však na strakoša veľkého.

Limitujúcim faktorom môže byť aj **nevhodné lesné hospodárenie** obzvlášť vo vzťahu k dosiahnutiu cieľa 1., a to zlepšiť súčasný stav hlucháňa hôrneho. Prítomnosť hlucháňa závisí od dostatočnej veľkosti biotopov s vhodnou štruktúrou. Obzvlášť problematickými sú lesy s vysokým zakmenením a lesy rovnoveké. Vhodným usmernením hospodárenia, ktoré sú v programe starostlivosti uvedené, sa môže úplne predísť nenaplneniu uvedeného cieľa. Spracovanie následkov pôsobenia škodlivých činiteľov na veľkých plochách môže byť značne limitujúce aj pre dosiahnutie cieľa 2. Aby sa tomu predišlo, je veľmi dôležité pri plánovanej obnove lesa vhodne štrukturovať porasty a pri úmyselných či náhodných ťažbách je dôležité ponechávať na dožitie zdravé stromy podľa minimálnych nárokov druhov, prípadne zlomy ako hniezadne podmienky. Pri zohľadnení ekologických nárokov druhov je možné sklíbiť hospodárenie v lese a náhodnú ťažbu tak, aby nebolo ohrozené plnenie dlhodobých cieľov programu starostlivosti.

V Chočských vrchoch z dôvodu atraktívnosti prostredia dochádza aj k nárastu výstavby rekreačných chát, často na úkor mokradí, trávnych porastov a tým k ohrozeniu hniezdísk a prirodzených lovisk vtáctva. Vplyvom zvýšenia antropického tlaku na lokalitách s hniezdnym výskytom dravých vtákov, a to v kombinácii s už existujúcim rušivým elementom dvojkolesových a štvorkolesových vozidiel, by mohlo dôjsť k narušeniu priaznivého stavu potravného biotopu evidovaných párov orla skalného. Preto je veľmi dôležité, aby rozvoj osídlenia bol prísne regulovaný podľa územných plánov a aby tieto plány a ich zmeny prešli pri schvaľovaní procesom posúdenia vplyvov na predmety ochrany.

Pre realizáciu ochranných opatrení je dôležité zachovanie **podpory verejnosti pre ochranu prírody** ako takej. Táto podpora verejnosti môže variovať v závislosti od celkovej ekonomickej situácie, od spôsobu presadzovania opatrení ochrany prírody a od celkového informovania o ochrane prírody a hodnotách územia. V prípade zhoršenia ekonomickej situácie sa na prioritnejšie pozície vnímania dôležitosti ochrany prírody dostanú iné sociálno-ekonomické aspekty života spoločnosti. Situáciu je čiastočne možné riešiť tým, že sa dlhodobo poukazuje na význam ochrany prírody nielen z pohľadu ekonomického, ale celkového prínosu pre kvalitu života (zachovanie lesov pre ochranu pred povodňami ako aj vhodných mikroklimatických podmienok a pod.). Rovnako ako celková ekonomická situácia

(v prípade jej negatívneho vývoja) môže zhoršiť vnímanie verejnosti aj nedostatočná komunikácia s verejnosťou pri prijímaní opatrení pre ochranu prírody. Na minimalizovanie tohto faktora je veľmi dôležité vždy v predstihu pred prijatím opatrení o nich rokovať s dotknutými obcami, vlastníkmi, užívateľmi, prípadne aj občianskymi združeniami a iniciatívami. Takýto inkluzívny prístup v konečnom dôsledku nemusí viesť len k vysvetľovaniu potrieb opatrení prijatých pre ochranu prírody a nájdeniu optimálneho spôsobu ich realizácie (teda skĺbenie požiadaviek dotknutých vlastníkov, obcí, iných subjektov a ochrany prírody), ale môže viesť aj k nájdeniu nových osôb ochotných aktívne pomáhať ochrane prírody a tak prispieť pozitívne k naplneniu cieľov.

Vonkajšie prírodné faktory

Na dlhodobé ciele vplýva aj viacero vonkajších prírodných faktorov. Niektoré z nich nie je možné ovplyvniť na národnej úrovni, resp. vôbec. Preto je potrebné vziať ich do úvahy pri hodnotení populácií aj v CHVÚ pre prípad, ak tieto faktory majú vplyv na populácie v CHVÚ.

Medzi vonkajšími prírodnými faktormi hrá významnú rolu **globálna zmena klímy**. Táto vedie už v súčasnosti k posunu areálu rozšírenia niektorých vtáčích druhov a ovplyvňuje aj druhovú skladbu biotopov. V prípade Chočských vrchov môže mať nárast teploty veľmi významný dopad na charakter územia. Roky s teplými a suchými letami totiž vedú ku gradácii početnosti lykožrútov, celkovému zhoršeniu podmienok pre smrekové porasty a prispievajú ku celkovému hromadnému odumieraniu smrečín. Tento proces vo väčšej miere ovplyvnil iné regióny Slovenska, no s rastúcim počtom extrémnych výkyvov počasia (obzvlášť teplých a suchých rokov) nadobudne tento proces pravdepodobne aj väčšie rozmery. Pritom viaceré druhy sú závislé od významného zastúpenia smreka alebo jedle v lesných porastoch (napríklad kuvik kapcavý, kuvik vrabčí, ďateľ trojprstý, hlucháň hôrny).

Vonkajším prírodným faktorom veľmi významne vplývajúcim na populácie pôvodných druhov vtáctva je **šírenie nepôvodných invázných druhov šeliem** a ostatných živočíchov. Prípadný výskyt psíka medvedíkovitého (*Nyctereutes procyonoides*) je problematický pre ochranu hniezd lesných kurovitých vtákov.

Vonkajšie človekom podmienené faktory

Na naplnenie cieľov 1, 2, a 3 môže negatívne pôsobiť aj celková nepriaznivá **ekonomická a sociálna situácia v Európe**. V prípade nepriaznivého vývoja ekonomiky prioritou môžu byť iné opatrenia, a teda aj celkové vnímanie ochrany prírody ako priority sa môže posunúť na nižšie úrovne a sťažiť tak dosiahnutie dlhodobých cieľov. Na minimalizovanie tohto vplyvu je potrebné systematicky upozorňovať na prínosy zachovanej prírody, ktorá poskytuje ekosystémové služby spoločnosti nezávisle od ekonomickej situácie (napr. vodozadržná schopnosť zachovalých lesov, pričom zachovalé lesy sú dôležité aj pre prežitie predmetov ochrany a pod.).

3.2. Stanovenie operatívnych cieľov v nadväznosti na ekologicko-funkčné priestory

1. **Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav druhu hlucháň hôrny na priaznivý.**
 - 1.1. Zvýšiť a udržať úroveň populácie hlucháňa hôrneho na úrovni minimálne 25 kohútov⁷.
2. **Udržať súčasný dobrý priaznivý stav výberových druhov vtákov sokol sťahovavý, orol skalný, d'ateľ trojprstý a strakoš veľký v kategórii A priaznivého savu a udržať priemerný priaznivý stav druhov výr skalný, žlna sivá, kuvik kapcavý, kuvik vrabčí a jariabok hôrny v kategórii B priaznivého stavu.**
 - 2.1. Udržať populáciu sokola sťahovavého na priemernej minimálnej úrovni 6 obsadených teritórií⁸.
 - 2.2. Udržať populáciu orla skalného na priemernej úrovni minimálne 6 obsadených teritórií⁹.
 - 2.3. Udržať populáciu výra skalného na priemernej úrovni minimálne 15 obsadených teritórií¹².
 - 2.4. Udržať populáciu d'atľa trojprstého na priemernej úrovni minimálne 65 obsadených teritórií¹⁰.
 - 2.5. Udržať populáciu žlny sivej na priemernej úrovni minimálne 40 obsadených teritórií¹³.
 - 2.6. Udržať populáciu kuvika kapcavého na priemernej úrovni minimálne 35 obsadených teritórií¹⁴.
 - 2.7. Udržať populáciu kuvika vrabčieho na úrovni minimálne 95 obsadených teritórií¹⁵.
 - 2.8. Udržať populáciu jariabka hôrneho na priemernej úrovni minimálne 150 obsadených teritórií¹⁶.
 - 2.9. Udržať populáciu strakoša veľkého na priemernej úrovni minimálne 7 obsadených teritórií¹¹.
3. **Zabezpečiť adresný právny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Chočské vrchy.**
 - 3.1. Na základe monitoringu druhov prehodnotiť vyhlášku MŽP SR č. 26/2011 Z. z. a ak je relevantné, pripraviť a prerokovať návrh nového právneho predpisu.
 - 3.2. Vyhodnotiť adresnosť právneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a ak je relevantné, pripraviť a prerokovať návrh nových právnych predpisov.
4. **Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.**
 - 4.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite.
 - 4.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.

Podrobnejšia špecifikácia, v ktorých EFP budú ciele realizované, je uvedená v časti 3.4. v tabuľke č. 38.

3.3. Rámcové plánovanie a modely hospodárenia pre lesné biotopy.

Základné rozhodnutia a ciele hospodárenia sú spracované pre lesné porasty podľa identifikátorov v modeloch hospodárenia. Kompletný výstup platných modelov pre jednotlivé PSoL je súčasťou Všeobecnej časti PSoL pre jednotlivé lesné celky (LC). Kombináciou identifikátorov v rámci CHVÚ vzniká celkovo niekoľko sto modelov. V tabuľke č. 37 sú

uvedené **základné rámce vybrané z modelov s najväčším zastúpením v CHVÚ**. Údaje sú aktuálne k 31. decembru 2016.

Rubné doby, obnovné doby a cieľové drevinové zastúpenie sú optimalizované najmä s ohľadom na kategóriu lesa, drevinovú skladbu a stanovištné podmienky danej lesnej oblasti. Konštrukcia modelov umožňuje reagovať aj na zhoršený zdravotný stav, keďže výrazne zvýšený stupeň ohrozenia porastu umožňuje znížiť rubnú dobu, prípadne upraviť obnovnú dobu. Hospodárske spôsoby uvedené v modeloch hospodárenia sú maximálne prípustnou formou obnovy lesa a zmena na jemnejšie formy je v právomoci odborného lesného hospodára, ktorý ich uplatní formou úpravy PSoL, v rámci plnenia tohto programu starostlivosti po predchádzajúcej dohode vlastníkov pozemkov a orgánov štátnej správy ochrany prírody a krajiny resp. poverenou organizáciou, o spôsobe realizácie tohto programu starostlivosti a kompenzáciách dotknutých subjektov. V súčasnosti uplatňované rámcové modely hospodárenia zodpovedajú programu starostlivosti o CHVÚ Chočské vrchy, čo sa týka bežného obhospodarovania lesa.

Dominantný hospodársky spôsob je podrastový, hlavne jeho maloplošná forma. V ochranných lesoch je plánovaná obnova účelovým výberom. V odôvodnených prípadoch v rámci zákona modely hospodárenia umožňujú aj použitie kombinácie podrastového a holorubného hospodárskeho spôsobu. V maloplošných chránených územiach s 5. stupňom ochrany sa pri modeloch hospodárenia uplatňujú identifikátory: spôsob obhospodarovania – bez zásahu (v PSoL uvádzaný ako: „b“) s obnovnou dobou uplatňovanou pri porastoch v bezzásahovom režime (v PSoL uvádzaný ako: „98“).

Na ostatných lokalitách, kde je v rámci záujmu predmetov ochrany daného územia vhodný bezzásahový režim, tento sa operatívne uplatní v rámci už vyššie spomínanej úpravy aktuálne platných PSoL odborným lesným hospodárom s adekvátnou kompenzáciou. Pri postupných obnovách dotknutých PSoL budú požiadavky ochrany prírody zapracované priamo v ich súčasťiach a to v opise porastov a pláne hospodárskych opatrení.

Tabuľka č. 37: Základné rámce z Modelov hospodárenia pre hlavné identifikátory

Lesná oblasť	Pod-oblasť	Kategória	Tvar	Spôsob obhosp.	Písmeno kategórie	HSLT	Porastový typ	SOP	Rubná doba	Obnovná doba	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Cieľové drevinové zloženie															
													DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%		
35	A	H	V			502	15	1	100	40	MP	HP	BK	40-60	JD	5-20	SM	15-35	bo	15-15	sc	0-10	cl	5-15	mk	0-5	tx	0-5
35	A	H	V			502	16	1	110	40	MP		BK	40-60	JD	10-25	SM	15-35	bo	15-15	sc	0-10	cl	5-15	mk	0-5	tx	0-5
35	A	H	V			502	17	1	110	40	MP		BK	40-60	JD	10-25	SM	15-35	bo	15-15	sc	0-10	cl	5-15	mk	0-5	tx	0-5
35	A	H	V			502	18	1	110	20	MP	PH	BK	40-60	JD	10-25	SM	15-35	bo	15-15	sc	0-10	cl	5-15	mk	0-5	tx	0-5
35	A	H	V			502	19	1	110	40	MP	MH	BK	40-60	JD	5-20	SM	15-35	bo	15-15	sc	10-	cl	5-15	mk	0-5	tx	0-5
35	A	H	V			502	20	1	110	40	MP	MH	BK	40-60	JD	5-20	SM	15-35	bo	25-25	sc	5-15	cl	5-15	mk	0-5	tx	0-5
35	A	H	V			502	29	1	110	40	MP	MH	BK	40-60	JD	5-20	SM	10-30	bo	25-25	sc	0-10	cl	5-15	mk	0-5	tx	0-5
35	A	H	V			502	70	1	130	40	MP		BK	40-60	JD	5-20	SM	10-30	bo	15-15	sc	0-10	cl	5-15	mk	0-5	tx	0-5
35	A	H	V			511	15	1	100	30	MP	MH	BK	30-50	JD	10-25	SM	30-50	sc	5-5	cl	5-15		0-0		0-0		0-0
35	A	H	V			511	16	1	110	40	MP		BK	30-50	JD	10-25	SM	25-50	sc	5-5	cl	5-15		0-0		0-0		0-0
35	A	H	V			511	17	1	110	40	MP		BK	30-50	JD	15-25	SM	30-50	sc	5-5	cl	5-15		0-0		0-0		0-0
35	A	H	V			511	19	1	100	30	MP	MH	BK	30-50	JD	10-25	SM	30-50	sc	5-5	cl	5-15	bo	0-10		0-0		0-0
35	A	H	V			602	15	1	120	40	MP	MH	BK	25-40	JD	10-25	SM	35-50	bo	10-10	sc	0-10	cl	5-15	mk	0-5	tx	0-5
35	A	H	V			602	16	1	120	40	MP		BK	25-40	JD	10-25	SM	25-50	bo	10-10	sc	0-10	cl	5-15	mk	0-5	tx	0-5
35	A	H	V			611	15	1	110	40	MP	MH	BK	30-50	JD	10-25	SM	35-50	sc	10-10	cl	0-15		0-0		0-0		0-0
35	A	H	V			611	18	1	110	40	MP		BK	25-50	JD	10-20	SM	40-60	sc	10-10	cl	0-15		0-0		0-0		0-0
35	A	O	V		a	501	15	1	150	99	UV		BK	40-60	BO	15-35	jd	5-15	sm	25-25	sc	0-15	cl	5-20	mk	0-	tx	0-5
35	A	O	V		a	501	20	1	200	99	UV		BK	40-60	BO	15-35	jd	5-15	sm	20-20	sc	5-20	cl	5-20	mk	0-	tx	0-5
35	A	O	V		a	601	15	1	150	99	UV		BK	25-40	JD	10-25	SM	25-40	BO	25-25	sc	0-10	cl	5-15	mk	0-	jb	0-
35	A	O	V		a	601	18	1	180	99	UV		BK	25-40	JD	10-25	SM	20-40	BO	25-25	sc	0-10	cl	5-15	mk	0-	jb	0-
35	A	O	V		a	601	70	1	200	99	UV		BK	25-50	JD	10-25	SM	20-35	BO	25-25	sc	0-10	cl	5-15	mk	0-	jb	0-
35	A	O	V		b	769	15	1	150	99	UV		SM	70-95	bk	0-25	jd	0-10	jh	15-15	jb	0-10		0-0		0-0		0-0

Lesná oblasť	Pod-oblasť	Kategória	Tvar	Spôsob obhosp.	Písmeno kategórie	HSLT	Porastový typ	SOP	Rubná doba	Obnovná doba	Hosp. spôsob	Hosp. spôsob	Cieľové drevinové zloženie															
													DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%	DR	%		
35	A	O	V		d	592	15	1	150	99	UV		BK	30-50	JD	5-20	SM	15-35	bo	25-25	sc	0-15	cl	5-20	mk	0-	tx	0-5
35	A	O	V		d	592	17	1	150	99	UV		BK	30-50	JD	10-25	SM	15-35	bo	25-25	sc	0-15	cl	5-20	mk	0-	tx	0-5
35	A	O	V		d	592	18	1	180	99	UV		BK	40-60	JD	10-25	SM	20-40	bo	25-25	sc	0-15	cl	5-20	mk	0-	tx	0-5
35	A	O	V		d	592	29	1	200	99	UV		BK	30-50	JD	5-20	SM	10-30	bo	30-30	sc	0-15	cl	5-20	mk	0-	tx	0-5
35	A	O	V		d	592	70	1	200	99	UV		BK	40-60	JD	5-20	SM	15-30	bo	25-25	sc	0-15	cl	5-20	mk	0-	tx	0-5
45		H	V			505	15	1	100	30	HP	MH	SM	40-55	JD	10-25	BK	20-30	sc	15-15	bo	0-5	jb	0-0	cl	0-	br	0-0
45		H	V			605	15	1	110	40	HP	MH	SM	45-60	BK	20-25	JD	10-20	sc	10-10	cl	0-5	jb	0-5		0-0		0-0

Vysvetlivky: Lesné oblasti: 35 – Veľká Fatra, Starohorské vrchy, Chočské vrchy, 45 Skorušinske vrchy, Zuberecká brázda; Lesné podoblasti: 35 A – Veľká Fatra sever, Starohorské vrchy sever, Ždiarska brázda; Kategória lesa: H-les hospodársky, O-les ochranný, U-les osobitného určenia; Tvar lesa: V-les vysoký; Spôsob obhospodarovania lesa: b-bez zásahu, t- trvalo etážový porast, v-výberkový porast; Písmeno kategórie (lesa osobitného určenia): a-lesy v ochranných pásmach vodárenských zdrojov, b-kúpeľné lesy, c-rekreačné lesy, f-lesy na zachovanie genetických zdrojov; Hospodársky súbor porastových typov (HSLT): 501-Extrémne vápencové jedľové bučiny, 502-Svieže vápencové jedľové bučiny, 505-Kyslé jedľové bučiny, 511-Živné jedľové bučiny, 592-Svieže vápencové jedľové bučiny (ochranného charakteru), 601-Extrémne vápencové jedľovo bukové smrečiny, 602-Svieže vápencové jedľovo-bukové smrečiny, 605-Kyslé jedľovo (bukové) smrečiny, 611-živné jedľovo-bukové smrečiny, 769-Vysokohorské vápencové smrečiny; Porastový typ: 15-smrečiny, 16-bukovo-jedľové smrečiny, 17-jedľové smrečiny, 18-bukové smrečiny, 19-smrekovcové smrečiny, 20-borovicové smrečiny, 21-porasty smreka s listnáčmi, 29-boriny s ihličnanmi, 70-smrekové bučiny; Stupne ochrany prírody (SOP): stupne podľa zákona č. 534/2002 Z. z.; Rubná doba: čísla sú roky; Obnovná doba: čísla sú roky; Hospodársky spôsob: MH-maloplošný holorub, MP-maloplošný podrastový, UV-účelový výber, PH-, HP- kombinácia podrastového a holorubného hospodárskeho spôsobu; Dreviny: BK-buk lesný, CL-cenné listnaté dreviny, CR-dub cerový, DB-dub letný, DZ-dub zimný, HB-hrab obyčajný, JD-jedľa biela, JH-javor horský, SC-smrekovec opadavý, SM-smrek obyčajný.

Pozn.: Uvedené modely zodpovedajú návrhu PS o CHVÚ, čo sa týka bežného obhospodarovania lesa. Modely nezohľadňujú špecifické situácie, napr. zahniezdenia dravca mimo EFP4 alebo špecifický manažment hlucháňa v EFP2 a EFP1.

3.4. Navrhované opatrenia, stanovenie harmonogramu ich plnenia, určenie subjektu zodpovedného za ich plnenie, stanovenie merateľných indikátorov ich plnenia

Opatrenia na dosiahnutie operatívnych cieľov sú spracované v tabuľke č. 38. Z navrhovaných opatrení nasledovné sú už upravené:

- všeobecne – v § 4 ods. 2 zákona č. 543/2002 Z. z.:
- 2) ak činnosť uvedená v odseku 1¹⁶ vedie k ohrozeniu existencie druhov rastlín a živočíchov alebo k ich degenerácii, k narušeniu rozmnožovacích schopností alebo k zániku ich populácie, štátny orgán ochrany prírody a krajiny (ďalej len „orgán ochrany prírody“) túto činnosť po predchádzajúcom upozornení obmedzí alebo zakáže
- podľa § 2 ods. 1 vyhlášky MŽP SR č. 26/2011 3/2011 Z. z. sa za činnosti, ktoré môžu mať negatívny vplyv na predmet ochrany chráneného vtáčieho územia považuje
 - a) vykonávanie mechanizovaných prác pri hospodárení v lese okrem ich vykonávania v súvislosti s plnením povinností pri ochrane lesa alebo vykonávanie rekultivácie pozemkov v blízkosti hniezda orla skalného od 15. marca do 31. júla a sokola sťahovavého od 1. apríla do 30. júna, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia¹⁷,
 - b) odstraňovanie alebo poškodzovanie hniezdných alebo dutinových stromov ďatľa trojprstého, kuvika vrabčieho, kuvika kapcavého a žlny sivej okrem ich vykonávania v súvislosti s plnením povinností podľa osobitného predpisu, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia²³.
 - c) realizácia odstrelov v lomoch v blízkosti hniezda výra skalného, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia²³.Obmedzenie výkonu činností podľa odseku 1 sa určí každoročne do 31. októbra podľa stavu obsadenosti známych hniezd a hniezdisk v roku, ktorý predchádza roku, v ktorom sa obmedzenie uplatňuje, alebo ak sa po určení takého obmedzenia preukáže nové skutočnosti odôvodňujúce potrebu jeho uplatnenia.
- na 13,12 % výmery CHVÚ Chočské vrchy, ktorá je aktuálne v 2. stupni ochrany, sa podľa § 13 zákona č. 543/2002 Z. z. vyžaduje súhlas orgánu ochrany prírody o. i. na
 - i. likvidáciu existujúcich trvalých trávnych porastov s výnimkou činnosti povoľovanej podľa osobitných predpisov,
 - ii. výstavbu lesných ciest a zväžnic,
 - iii. oplotenie pozemku za hranicami zastavaného územia obce okrem oplotenia lesnej škôlky, ovocného sadu a vinice,
 - iv. aplikáciu chemických látok a hnojív, najmä pesticídov, toxických látok, priemyselných hnojív a silážnych štiav pri poľnohospodárskej, lesohospodárskej a inej činnosti na súvislej ploche väčšej ako 2 ha,
 - v. budovanie a vyznačenie turistického chodníka, náučného chodníka, bežeckej trasy, lyžiarskej trasy, cyklotrasy alebo mototrasy,
 - vi. organizovanie verejných telovýchovných, športových a turistických podujatí,⁵³) ako aj iných verejnosti prístupných spoločenských podujatí za hranicami zastavaného územia obce alebo mimo športových a rekreačných areálov na to určených,

¹⁶ § 4 ods. 1 zákona č. 543/2002 Z. z.: „Každý je pri vykonávaní činnosti, ktorou môže ohroziť, poškodiť alebo zničiť rastliny alebo živočíchov, alebo ich biotopy, povinný postupovať tak, aby nedochádzalo k ich zbytočnému úhynu alebo k poškodzovaniu a ničeniu“.

¹⁷ Podľa § 9 ods. 16 zákona č. 180/2013 Z. z. o organizácii miestnej štátnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (s účinnosťou od 1. 10. 2013), ak sa vo všeobecne záväzných právnych predpisoch používajú slová „obvodný úrad životného prostredia“, rozumie sa tým „okresný úrad“.

- vii. umiestnenie zariadenia na vodnom toku alebo na inej vodnej ploche neslúžiaceho plavbe alebo správe vodného toku alebo vodného diela;
 sa zakazuje:
- i. vjazd a státie s motorovým vozidlom, motorovou trojkolkou, motorovou štvorkolkou, snežným skútrom alebo záprahovým vozidlom, najmä vozom, kočom alebo saňami, na pozemky za hranicami zastavaného územia obce mimo diaľnice, cesty a miestnej komunikácie, parkoviska, čerpaciej stanice, garáže, továrenského, staničného alebo letištného priestoru,
 - ii. vjazd a státie s bicyklom na pozemky za hranicami zastavaného územia obce mimo diaľnice, cesty, miestnej komunikácie, účelovej komunikácie a vyznačenej cyklotrasy.
- na 13,15 % výmery CHVÚ Chočské vrchy, ktorá je aktuálne v 5. stupni ochrany, je podľa § 16 zákona č. 543/2002 Z. z. o. i. zakázané:
- i. umiestniť stavbu,
 - ii. aplikovať chemické látky a hnojivá,
 - iii. rozorávať existujúce trvalé trávne porasty a rúbať dreviny,
 - i. zbierať nerasty alebo skameneliny,
 - ii. zasiahnuť do lesného porastu a poškodiť vegetačný a pôdny kryt,
 - iii. stavať lesnú cestu alebo zväžnicu,
 - iv. zriadiť poľovnícke zariadenie alebo rybochovné zariadenie,
 - v. chytať, usmrtiť alebo loviť živočícha.

Ostatné nižšie uvedené opatrenia navrhnuté v programe starostlivosti sú organizačno-riadiacim rámcom pre implementáciu ustanovení právnych predpisov na úseku ochrany prírody a krajiny v zmysle definície programu starostlivosti ako dokumentácie ochrany prírody a požiadaviek Európskej komisie na určenie merateľných cieľov ochrany a opatrení na ich dosiahnutie.

Opatrenia vyžadujúce dodatočné finančné prostriedky budú realizované po zabezpečení týchto prostriedkov. Ak dôjde v dôsledku opatrení ochrany prírody k obmedzeniu bežného obhospodarovania pozemkov, vlastník pozemku má za podmienok podľa § 61 zákona č. 543/2002 Z. z. nárok na náhradu.

Tabuľka č. 38: Zoznam navrhovaných opatrení v CHVÚ Chočské vrchy

(Vysvetlivky: EIA – posudzovanie vplyvov na životné prostredie, CHVÚ – CHVÚ Chočské vrchy, PS – program starostlivosti o CHVÚ Chočské vrchy na roky 2019-2048, PRV – Program rozvoja vidieka, PSoL – program starostlivosti o lesy, TTP – trvalé trávne porast, Z – zákon č. 543/2002 Z. z., V- vyhláška MŽP SR č. 26/2011 Z. z.)

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Opatrenie vyplýva z
Operatívny cieľ č. 1.1. Zvýšiť a udržať úroveň populácie hlucháňa hôrneho na úrovni minimálne 25 kohútov.			
1.1.1.	Lesné aj nelesné biotopy ponechať na prirodzený vývoj, bez usmerňovania a zasahovania do prírodných procesov človekom, vylúčiť akékoľvek hospodárske opatrenia (obnova, výchova, ťažba)	EFP 2	Z
1.1.2.	Kalamitné plochy v lesoch ponechať bez ľudského zásahu na prirodzenú sukcesiu. Drevnú hmotu (biomasu) z kalamitných plôch neodstraňovať, ponechať na mieste bez asanácie. Vykonať iba nevyhnutnú údržbu (zabezpečiť prejazdnosť a schodnosť) existujúcich účelových komunikácií bez stavebno-technických zásahov	EFP 2	PS
1.1.3.	V EPF2 a EFP3 vylúčiť aplikáciu pesticídov, hlavne insekticídov s výnimkou použitia feromónových odparníkov na podkômny hmyz za účelom monitoringu, obranných a ochranných opatrení	EFP 2, EFP 3	Z, PS

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Opatrenie vyplýva z
1.1.4.	Vylúčiť výstavbu lyžiarskych stredísk a stredísk cestovného ruchu	EFP 2, EFP 3	Z, PS
1.1.5.	Vykonanie terénnych úprav, najmä výkopov a násypov, ktorými dochádza k narušeniu pôdneho krytu alebo materskej horniny, uskutočniť len po posúdení organizácie ochrany prírody	EFP 2, EFP 3	Z, PS
1.1.6.	V odôvodnených prípadoch (ohrozenie predmetu ochrany, poškodzovanie biotopov, programy záchrany kriticky ohrozených druhov, bezpečnosť návštevníkov) presmerovať alebo zrušiť (dočasne uzavrieť) časti existujúcich chodníkov	EFP 2	Z
1.1.7.	Zintenzívniť kontrolu obmedzení súvisiacich so zberom lesných plodín v územiach v 3. až 5. stupni ochrany	EFP 2, EFP 3	Z
1.1.8.	Vylúčiť každú formu novej stavebnej činnosti	EFP 2, EFP 3	Z, PS
1.1.9.	Zabezpečiť monitoring populácie a všetkých tokanísk hlucháňa hôrneho	CHVÚ	Z, V
1.1.10.	Zvýšiť kontrolnú činnosť za účelom dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody najmä v období toku	EFP 2, EFP 3	Z
1.1.11.	Zabezpečiť prieskum negatívnych faktorov vplývajúcich na početnosť hlucháňa hôrneho za účelom upresnenia vhodných manažmentových opatrení	CHVÚ	Z, V, PS
1.1.12.	Zabezpečiť ochranu vhodných biotopov hlucháňa (najmä lokality so zaznamenaným výskytom) na základe rozhodnutia orgánu ochrany prírody a pri manažmente lesa uplatňovať hlucháňovi priateľské postupy	EFP 3	Z
1.1.13.	Vylúčiť stavbu nových elektrických vedení v EFP 2 a v kolíznych úsekoch EFP 3	EFP 2, EFP 3	Z, PS
1.1.14.	Odstrániť nelegálne skládky a vnaďiská, ktoré slúžia ako miesta zberu potravy pre krkavcovité vtáky a diviačiu zver v oblastiach výskytu hlucháňa hôrneho a v ich okolí	EFP 2, EFP 3	PS
1.1.15.	Znižovať stav diviačej zveri plošne v CHVÚ vo vybraných EFP a ak je potrebné, prijať opatrenia na elimináciu vplyvov ďalších predátorov.	EFP 1, EFP 3, EFP 4	PS
Operatívny cieľ č. 2.1. Udržať populáciu sokola sťahovavého na priemernej minimálnej úrovni 6 obsadených teritórií.			
2.1.1.	Zabezpečiť monitoring všetkých obsadených hniezdných teritórií (3 návštevy do roka na každom hniezde) na začiatku hniezdenia v období toku, uprostred hniezdenia a po vyletení mláďat	EFP 2, EFP 3, EFP 4	Z, V, PS
2.1.2.	V prípade potreby zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd	EFP 2, EFP 3, EFP 4	Z
2.1.3.	V hniezdnom období vo vzdialenosti min. 300 m okolo hniezd vylúčiť skalolezeckú činnosť, športovo rekreačnú činnosť, turistické chodníky, ohniská, paragliding a používanie dronov	EFP 2, EFP 3, EFP 4	PS
2.1.4.	Dôsledne posúdiť vplyv investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	EFP 2, EFP 3, EFP 4	PS
2.1.5.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	EFP 2, EFP 3, EFP 4	Z

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Opatrenie vyplýva z
2.1.6.	Vylúčiť stavbu nových elektrických vedení v EFP 2 a v kolíznych úsekoch EFP 3/ kolízne úseky zabezpečiť odkloňovačmi letov a zabezpečiť inštaláciu zábran na všetky existujúce a nové stĺpy elektrického vedenia 22 kV hlavne v blízkosti hniezdisk alebo ich umiestniť pod zem	EFP 1, EFP 2, EFP 3, EFP 4	Z
2.1.7.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	EFP 2, EFP 3, EFP 4	PS
Operatívny cieľ č. 2.2. Udržať populáciu orla skalného na priemernej úrovni minimálne 6 obsadených teritórií.			
2.2.1.	Zabezpečiť monitoring všetkých hniezdných okrskov orla skalného každoročne a každoročne dohľadávať hniezda v porastoch ohrozených ťažbou lesných porastov	CHVÚ	Z, V, PS
2.2.2.	Zabezpečiť po vyhniezdení opravu všetkých známych nestabilných stromových hniezd a v prípade pádu na vhodných stromoch vyložiť náhradné hniezdne podložky	CHVÚ	PS
2.2.3.	V prípade potreby zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd	EFP 2, EFP 3, EFP 4	Z
2.2.4.	Vekovú štruktúru obnovovaných porastov je potrebné upraviť tak, aby sa zachoval, resp. zvýšil podiel starších porastov nad 80 rokov.	EFP 3, EFP 4	PS
2.2.5.	Dôsledne posúdiť vplyv investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	EFP 2, EFP 3, EFP 4	PS
2.2.6.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	EFP 2, EFP 3, EFP 4	Z
2.2.7.	Uplatňovať a zapracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do PSoL	EFP 2, EFP 3, EFP 4	Z
2.2.8.	Vylúčiť stavbu nových elektrických vedení v EFP 2 a v kolíznych úsekoch EFP 3/ kolízne úseky zabezpečiť odkloňovačmi letov a zabezpečiť inštaláciu zábran na všetky existujúce a nové stĺpy elektrického vedenia 22 kV hlavne v blízkosti hniezdisk alebo ich umiestniť pod zem	EFP 1, EFP 2, EFP 3, EFP 4	Z
2.2.9.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie orlov v blízkosti ich hniezdísk najmä používanie dronov	EFP 2, EFP 3, EFP 4	PS
Operatívny cieľ č. 2.3. Udržať populáciu výra skalného na priemernej úrovni minimálne 15 obsadených teritórií.			
2.3.1.	Zabezpečiť v prípade potreby vyhlásenie ochrannej zóny v okolí hniezd výra skalného.	EFP 2, EFP 3, EFP 4	Z
2.3.2.	V prípade realizácie investícií do cestovného ruchu, resp. aj iných väčších investícií dôsledne posúdiť ich vplyv na predmet ochrany	EFP 2, EFP 3, EFP 4	PS

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Opatrenie vyplýva z
2.3.3.	Zabezpečiť pravidelný monitoring celej populácie výra skalného	EFP 2, EFP 3, EFP 4	Z, V
2.3.4.	Vylúčiť stavbu nových elektrických vedení v EFP2 a v kolíznych úsekoch EFP3/ kolízne úseky zabezpečiť odkloňovačmi letov a zabezpečiť inštaláciu zábran na všetky existujúce a nové stĺpy elektrického vedenia 22 kV hlavne v blízkosti hniezdisk alebo ich umiestniť pod zem	EFP 1, EFP 2, EFP 3, EFP 4	Z
Operatívny cieľ č. 2.4. Udržať populáciu dätľa trojprstého na priemernej úrovni minimálne 65 obsadených teritórií.			
2.4.1.	Vekovú štruktúru obnovovaných porastov je potrebné upraviť tak, aby sa zachoval, resp. zvýšil podiel starších porastov nad 80 rokov.	EFP 3, EFP 4	PS
2.4.2.	V EFP 2 a EFP3 vylúčiť aplikáciu všetkých chemických prípravkov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov na podkôrny hmyz za účelom monitoringu, obranných a ochranných opatrení, v EFP4 ju usmerniť	EFP 2, EFP 3, EFP 4	Z, PS
2.4.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami, ak nepredstavujú zdroj šírenia hmyzích škodcov; neodstraňovať odumreté jedince.	EFP 3, EFP 4	Z, V
2.4.4.	Uplatňovať a zapracovať relevantné opatrenia do PSoL	EFP 2, EFP 3, EFP 4	Z
2.4.5.	Na lokalitách hlucháňa zabezpečiť ochranu biotopov podľa nárokov hlucháňa ako predpoklad aj pre ochranu dätľa trojprstého	EFP 2, EFP 3, EFP 4	PS
2.4.6.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie dätľa trojprstého	EFP 2, EFP 3, EFP 4	Z, V
Operatívny cieľ č. 2.5. Udržať populáciu žlny sivej na priemernej úrovni minimálne 40 obsadených teritórií			
2.5.1.	Vekovú štruktúru obnovovaných porastov je potrebné upraviť tak, aby sa zachoval, resp. zvýšil podiel starších porastov nad 80 rokov.	EFP 3, EFP 4	PS
2.5.2.	V EFP 2 a EFP3 vylúčiť aplikáciu všetkých chemických prípravkov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov na podkôrny hmyz za účelom monitoringu, obranných a ochranných opatrení, v EFP4 ju usmerniť	EFP 2, EFP 3, EFP 4	Z, PS
2.5.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami, ak nepredstavujú zdroj šírenia hmyzích škodcov; neodstraňovať odumreté jedince.	EFP 2, EFP 3, EFP 4	Z, V
2.5.4.	Uplatňovať a zapracovať relevantné opatrenia do PSoL	EFP 2, EFP 3, EFP 4	Z
2.5.5.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie žlny sivej	EFP 2, EFP 3, EFP 4	Z, V

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Opatrenie vyplýva z
2.5.6.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov je potrebné nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste	EFP 2, EFP 3, EFP 4	PS
2.5.7.	Vylúčiť fragmentáciu hniezdných biotopov lesnými cestami vo väčších celkoch starých zmiešaných lesov s prevahou listnáčov	EFP 3, EFP 4	PS
Operatívny cieľ č. 2.6. Udržať populáciu kuvika kapcavého na priemernej úrovni minimálne 35 obsadených teritórií.			
2.6.1.	Vekovú štruktúru obnovovaných porastov je potrebné upraviť tak, aby sa zachoval, resp. zvýšil podiel starších porastov nad 80 rokov.	EFP 3, EFP 4	PS
2.6.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy, ktoré nepredstavujú zdroj šírenia škodlivých činiteľov v lesoch do okolitých lesných porastov a zároveň dosahujú v prsnej výške priemer minimálne 30 cm; neodstraňovať odumreté jedince, ktoré už nie sú atraktívne pre podkôrny hmyz.	EFP 2, EFP 3, EFP 4	PS
2.6.3.	V EFP 2 a EFP3 vylúčiť aplikáciu všetkých chemických prípravkov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov na podkôrny hmyz za účelom monitoringu, obranných a ochranných opatrení a v EFP4 ju usmerniť	EFP 2, EFP 3, EFP 4	Z, PS
2.6.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami, ak nepredstavujú zdroj šírenia hmyzích škodcov; neodstraňovať odumreté jedince.	EFP 2, EFP 3, EFP 4	Z, V
2.6.5.	Zabezpečiť výrobu a vyvesenie búdok	EFP 2, EFP 3, EFP 4	PS
2.6.6.	Uplatňovať zapracovať relevantné opatrenia do PSoL	EFP 2, EFP 3, EFP 4	Z
2.6.7.	Na lokalitách hlucháňa zabezpečiť ochranu biotopov podľa nárokov hlucháňa ako predpoklad aj pre ochranu kuvika	EFP 2, EFP 3, EFP 4	PS
2.6.8.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie kuvika kapcavého	EFP 2, EFP 3, EFP 4	Z, V
2.6.9.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste	EFP 2, EFP 3, EFP 4	PS
2.6.10.	Vylúčiť fragmentáciu hniezdných biotopov lesnými cestami vo väčších celkoch starých zmiešaných lesov s prevahou listnáčov	EFP 3, EFP 4	PS
Operatívny cieľ č. 2.7. Udržať populáciu kuvika vrbčieho na úrovni minimálne 95 obsadených teritórií.			
2.7.1.	Vekovú štruktúru obnovovaných porastov je potrebné upraviť tak, aby sa zachoval, resp. zvýšil podiel starších porastov nad 80 rokov.	EFP 3, EFP 4	PS

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Opatrenie vyplýva z
2.7.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy, ktoré nepredstavujú zdroj šírenia škodlivých činiteľov v lesoch do okolitých lesných porastov a zároveň dosahujú v prsnej výške priemer minimálne 30 cm; neodstraňovať odumreté jedince, ktoré už nie sú atraktívne pre podkôrny hmyz.	EFP 2, EFP 3, EFP 4	PS
2.7.3.	V EFP 2 a EFP3 vylúčiť aplikáciu všetkých chemických prípravkov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov na podkôrny hmyz za účelom monitoringu, obranných a ochranných opatrení, v EFP4 ju usmerniť	EFP 2, EFP 3, EFP 4	Z, PS
2.7.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami	EFP 2, EFP 3, EFP 4	Z, V
2.7.5.	Zabezpečiť výrobu a vyvesenie búdok	EFP 2, EFP 3, EFP 4	PS
2.7.6.	Uplatňovať a zapracovať relevantné opatrenia do PSoL	EFP 2, EFP 3, EFP 4	Z
2.7.7.	Na lokalitách hlucháňa zabezpečiť ochranu biotopov podľa nárokov hlucháňa ako predpoklad aj pre ochranu kuvika vrabčieho.	EFP 2, EFP 3, EFP 4	PS
2.7.8.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie kuvika vrabčieho	EFP 2, EFP 3, EFP 4	Z, V
2.7.9.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste	EFP 2, EFP 3, EFP 4	PS
Operatívny cieľ č. 2.8. Udržať populáciu jariabka hôrneho na priemernej úrovni minimálne 150 obsadených teritórií.			
2.8.1.	Vekovú štruktúru obnovovaných porastov je potrebné upraviť tak, aby sa zachoval, resp. zvýšil podiel starších porastov nad 80 rokov.	, EFP 3, EFP 4	PS
2.8.2.	V EFP 2 a EFP3 vylúčiť aplikáciu všetkých chemických prípravkov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov na podkôrny hmyz za účelom monitoringu, obranných a ochranných opatrení, v EFP4 ju usmerniť	EFP 2, EFP 3, EFP 4	Z, PS
2.8.3.	Presadiť čo najvyššie zastúpenie pionierskych drevín v PSoL	EFP 2, EFP 3, EFP 4	PS
2.8.4.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie	EFP 2, EFP 3, EFP 4	Z, V
2.8.5.	Zintenzívniť kontrolu obmedzení súvisiacich so zberom lesných plodín v územiach v 3. až 5. stupni ochrany	EFP 2, EFP 3, EFP 4	Z

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Opatrenie vyplýva z
2.8.6.	Uplatňovať a zapracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSoL	EFP 2, EFP 3, EFP 4	Z
2.8.7.	Znižovať stav diviacej zveri plošne v CHVÚ vo vybraných EFP s výskytom jariabka hôrneho	EFP 1, EFP 3, EFP 4	PS
Operatívny cieľ č. 2.9. Udržať populáciu strakoša veľkého na priemernej úrovni minimálne 7 obsadených teritórií.			
2.9.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie strakoša veľkého	EFP 1	Z, V
2.9.2.	Minimalizovať zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP	EFP 1	PS
2.9.3.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou	EFP 1	PS
2.9.4.	Zachovávať dostatočné porasty krovin na hniezdných lokalitách	EFP 1	PS
2.9.5.	Zachovať vyššie solitérne stromy, medze s krovinami a remízky ako potenciálne miesta hniezdenia a lovu strakoša veľkého	EFP 1	PS
Operatívny cieľ č. 3.1. Na základe monitoringu druhov prehodnotiť vyhlášku MŽP SR č. 26/2011 Z. z. a ak je relevantné, pripraviť a prerokovať návrh nového právneho predpisu			
3.1.1.	Zhodnotiť zoznam zakázaných činností, predmety ochrany vyhlášky MŽP SR č. 26/2011 Z. z., ako aj hranice CHVÚ z hľadiska cieľov ochrany druhov	CHVÚ	PS
3.1.2.	Ak je relevantné, pripraviť a prerokovať návrh nového právneho predpisu	CHVÚ	PS
Operatívny cieľ č. 3.2. Vyhodnotiť adresnosť právneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a ak je potrebné, pripraviť a prerokovať návrh nových právnych predpisov.			
3.2.1.	Vyhodnotiť, či sektorové právne predpisy (poľnohospodárske, lesnícke, poľovnícke a i.) umožňujú realizáciu opatrení navrhovaných v PS	CHVÚ	PS
3.2.2.	Ak je relevantné, pripraviť a prerokovať návrhy nových právnych predpisov	CHVÚ	PS
Operatívny cieľ č. 4.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite.			
4.1.1.	Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov, lesníkov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o význame tejto lokality	CHVÚ	PS
4.1.2.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území tak, aby neohrozovalo vtáky na hniezdiskách a nevedlo k zmareniu hniezdení	CHVÚ	PS
4.1.3.	Na vhodných miestach vybudovať pozorovateľne vtáctva, náučné chodníky pre turistov za účelom usmernenia návštevnosti územia	CHVÚ	PS
4.1.4.	Každoročne organizovať exkurzie s pozorovaním vtáctva pre verejnosť	CHVÚ	PS
4.1.5.	Pravidelne organizovať prednášky a ďalšie ekovýchovné aktivity na všetkých školách v obciach a mestách dotknutých CHVÚ	CHVÚ a okolie	PS
4.1.6.	Vydávať letáky a iné vhodné propagačné materiály o lokalite a umiestňovať pravidelne súvisiace články aj do regionálnych médií a vydať film o lokalite	CHVÚ	PS

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Opatrenie vyplýva z
4.1.7.	Vhodnou formou propagovať prírodné hodnoty Chočských vrchov v zahraničí s cieľom zvýšenia počtu návštevníkov využívajúcich mäkké formy cestovného ruchu	CHVÚ	PS
4.1.8.	Realizovať rôzne ekovýchovné a vzdelávacie podujatia za účelom získať pre mapovanie a ochranu obyvateľov (napr. tábory, semináre, školenia a pod.)	CHVÚ	PS
Operatívny cieľ č. 4.2. Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.			
4.2.1.	Realizovať informačné aktivity pre farmárov, lesníkov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o potrebe ochrany výberových vtáčích druhov v CHVÚ	CHVÚ	PS
4.2.2.	V spolupráci s miestnymi vlastníkami odstrániť nelegálne stavby stojace na ich pozemkoch a eliminovať nové	CHVÚ	Z, PS
4.2.3.	Zabezpečiť dostatočné informovanie vlastníkov a užívateľov pozemkov o možnostiach čerpania finančných prostriedkov, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu podmienok pre ochranu výberových vtáčích druhov v území (operačné programy, PRV a pod.)	CHVÚ	PS
4.2.4.	Využiť primeranú formu náhrady za obmedzenie bežného obhospodarovania alebo finančný príspevok podľa zákona č. 543/2002 Z. z.	CHVÚ	PS

Aktivity na realizáciu navrhovaných opatrení

Praktická starostlivosť

Tabuľka č. 39: Aktivita „Ochrana hniezd a hniezdných stromov výberových vtáčích druhov“

1. Názov a kód	SKCHVU050-01 Ochrana hniezd a hniezdných stromov výberových vtáčích druhov
2. Príslušný operatívny cieľ	2.1., 2.2., 2.3., 2.4., 2.5., 2.6., 2.7.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	2.1.2., 2.1.3., 2.2.3., 2.3.1., 2.4.3., 2.5.3., 2.6.4., 2.7.4.,
4. Stručný popis	Lokalizácia hniezd a hniezdných (dutinových) stromov a následné vyhlasovanie ochranných pásiem okolo aktívnych hniezd, ponechávanie dutinových stromov na dožitie.
5. Aktivity	V rámci aktivity budú dohľadávané nové a kontrolované známe hniezdiská (stromové hniezda, dutiny) a v prípade potreby vyhlásené ochranné zóny okolo aktívnych hniezd a ponechávané dutinové stromov (pre dutinové hniezdiče) na dožitie. V prípade bezzásahu (hniezdne stromy a ich ochranná zóna) sa predpokladá finančná náhrada, v prípade ponechávania dutinových stromov zmluvná ochrana.
6. Priorita	vysoká
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne
9. Zodpovednosť	ŠOP SR (podklady pre vyhlasovanie ochranných pásiem, kontrola dodržiavania ochranných opatrení), organizácia aktívna v ochrane prírody ¹⁸ (lokalizácia hniezd a dutinových stromov, kontrola dodržiavania ochranných opatrení), vlastníku/užívateľ

¹⁸ subjekt, ktorý má dostatočné odborné teoretické a praktické vedomosti, skúsenosti a možnosti v požadovanej kvalite a rozsahu zabezpečiť realizáciu jednotlivých opatrení

10. Odhadované realizačné náklady	1 000 € v r. 2019 (prípravné práce, vrátane presnej identifikácie lokalít a obmedzení), v r. 2020-2022 76 940 € / rok, v r. 2023-2048 – 11 000 € / rok
11. Predpokladaný zdroj financovania	Štátny rozpočet – MV SR, vlastné zdroje ŠOP SR
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po ukončení sezóny

Tabuľka č. 40: Aktivita „Zníženie mortality vtákov na elektrických vedeniach“

1. Názov a kód	SKCHVU050-02 Zníženie mortality vtákov na elektrických vedeniach
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 2.1., 2.2., 2.3.,
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.13., 2.1.6., 2.2.8., 2.3.4.
4. Stručný popis	Mapovanie kolíznych bodov, inštalácia zábran proti zosadaniu a zvýrazňovačov vedení proti kolízii s vtáctvom na neošetrených vzdušných elektrických vedeniach. V prípade zabezpečenia finančných prostriedkov inštalácia elektrických vedení pod zem.
5. Aktivity	Bude nevyhnutné zmapovať v celom CHVÚ kolízne úseky (úhyny vtáctva na stĺpoch resp. elektrických vedeniach) a v týchto úsekoch zabezpečiť, aby všetky stĺpy a elektrické vedenia boli ošetrené zábranami a prvkami na zníženie rizika mortality. Následne je potrebný monitoring opatrení, vrátane zistenia stĺpov s poškodenými zábranami a tie doplniť. V prípade možnosti finančného zabezpečenia zvážiť umiestnenie kritických úsekov elektrického vedenia pod zem.
6. Priorita	stredná
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne
9. Zodpovednosť	Subjekt prevádzkujúci príslušné elektrické vedenie
10. Odhadované realizačné náklady	3 000 € / rok
11. Predpokladaný zdroj financovania	Subjekty prevádzkujúce elektrické vedenia
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po ukončení sezóny

Tabuľka č. 41: Aktivita „Zvýšenie hniezdných príležitostí výberových vtáčích druhov“

1. Názov a kód	SKCHVU050-03 Zvýšenie hniezdných príležitostí výberových vtáčích druhov
2. Príslušný operatívny cieľ	2.2., 2.6., 2.7.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	2.2.2., 2.6.5., 2.7.5.
4. Stručný popis	Oprava jestvujúcich a budovanie základov umelých hniezd, inštalácia vtáčích búdok
5. Aktivity	V rámci tejto aktivity predovšetkým ide o zlepšenie hniezdných podmienok dutinových hniezdičov (kuvik kapcavý a kuvik vrabčí) na vhodných lokalitách a údržba stromových hniezd orla skalného resp. oprava nestabilných hniezd a inštalácia náhradných hniezdných podložiek.
6. Priorita	vysoká
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	2019-2022
9. Zodpovednosť	ŠOP SR, organizácia aktívna v ochrane prírody, vlastník/ užívateľ územia
10. Odhadované realizačné náklady	1 000 € v roku 2019, 1 080 € / rok v období rokov 2020 -2022

11. Predpokladaný zdroj financovania	Štátny rozpočet - MŽP SR, vlastné zdroje ŠOP SR
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa z projektu, neskôr záverečná správa z každoročného monitoringu hniezdných príležitostí

Tabuľka č. 42: Aktivita „ Zlepšenie stavu hniezdných a potravných biotopov výberových vtáčích druhov“

1. Názov a kód	SKCHVU050-04 Zlepšenie stavu hniezdných a potravných biotopov výberových vtáčích druhov
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 2.1., 2.2., 2.3., 2.4., 2.5., 2.6., 2.7., 2.8., 2.9., 3.1., 3.2., 4.2.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.1., 1.1.2., 1.1.5., 1.1.12, 2.1.2., 2.2.3., 2.2.4., 2.2.7., 2.3.1., 2.4.1., 2.4.2., 2.4.3., 2.4.4., 2.4.5., 2.5.1., 2.5.2., 2.5.3., 2.5.4., 2.5.6., 2.5.7., 2.6.1., 2.6.2., 2.6.3., 2.6.4., 2.6.6., 2.6.7., 2.6.9., 2.6.10., 2.7.1., 2.7.2., 2.7.3., 2.7.4., 2.7.6., 2.7.7., 2.7.9., 2.8.1., 2.8.2., 2.8.3., 2.8.4., 2.8.6., 2.9.2., 2.9.3., 2.9.4., 2.9.5., 3.1.1., 3.1.2., 3.2.2., 4.2.1.
4. Stručný popis	Opatrenia zamerané na zlepšenie stavu hniezdných biotopov v lesných porastoch pre predmety ochrany CHVÚ.
5. Aktivity	Spolupráca s vlastníkmi a užívateľmi za účelom usmernenia lesohospodárskej činnosti (v prípade potreby vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd vrátane úpravy hospodárenia a zapracovania relevantných opatrení do PSoL, optimalizovanie obnovy lesa pre ochranu hlucháňa a pod.); podpora extenzívneho využívania PPF (pasenie, kosenie) v prospech dotknutých druhov. Náhrada za obmedzenie bežného obhospodarovania, napr. zmluvná starostlivosť v prípade zmeny aktívneho bežného obhospodarovania alebo finančný príspevok.
6. Priorita	vysoká
7. Miesto realizácie	EFP1, EFP2, EFP3
8. Obdobie realizácie	Príbežne
9. Zodpovednosť	ŠOP SR, organizácia aktívna v ochrane prírody, vlastník/ užívateľ územia
10. Odhadované realizačné náklady	1 000 € v r. 2019 (prípravné práce, vrátane presnej identifikácie lokalít a obmedzení), 130 030 € / rok v r. 2020-2048.
11. Predpokladaný zdroj financovania	Európske štruktúrne a investičné fondy, štátny rozpočet – MŽP SR a MV SR, vlastné zdroje ŠOP SR
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa z projektu, neskôr záverečná správa z každoročného monitoringu hniezdísk a potrebných zásahov.

Tabuľka č. 43: Aktivita „Zlepšenie uplatňovania práva v oblasti ochrany prírody“

1. Názov a kód	SKCHVU050-05 Zlepšenie uplatňovania práva v oblasti ochrany prírody
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 2.1., 2.2., 2.3., 2.8., 2.9., 4.1., 4.2.
3. Príslušné opatrenie	1.1.4., 1.1.5., 1.1.6., 1.1.7., 1.1.8., 1.1.10., 1.1.14., 2.1.4., 2.1.5., 2.1.7., 2.2.5., 2.2.6., 2.2.9., 2.3.2., 2.8.5., 2.9.2., 2.9.4., 2.9.5., 4.1.2., 4.2.2.
4. Stručný popis	Príprava rozhodnutí, podkladov, štúdií na základe výsledkov monitoringu, kontrola dodržiavanie podmienok rozhodnutí, platných právnych predpisov ochrany prírody v území, ako aj samotná kontrola priamo v teréne.
5. Aktivity	Zvýšenie kontrolnej činnosti dodržiavania platných právnych predpisov v oblasti ochrany prírody najmä prostredníctvom stráže prírody (rozsah a intenzita kontrolnej činnosti je závislá od

	finančných zdrojov a navýšenia personálnych kapacít - počtu strážcov), usmernenie návštevnosti, zodpovedajúce posúdenie nových zámerov a plánovaných činností v CHVÚ a iné.
6. Priorita	stredná
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne
9. Zodpovednosť	ŠOP SR
10. Odhadované realizačné náklady	1 500 € / rok
11. Predpokladaný zdroj financovania	Štátny rozpočet - MŽP SR, vlastné zdroje ŠOP SR.
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Správy z kontrolnej činnosti, prípadne záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory projektu.

Monitoring bioty územia

Tabuľka č. 44: Aktivita „Optimalizácia chovu a lovu poľovnej zveri na lokalitách výskytu hlucháňa hôrneho a jariabka hôrneho“

1. Názov a kód	SKCHVU050-06 Optimalizácia chovu a lovu poľovnej zveri na lokalitách výskytu hlucháňa hôrneho a jariabka hôrneho
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 2.8., 3.2., 4.2.
3. Príslušné opatrenie	1.1.15., 2.8.7., 3.2.1., 4.2.1.
4. Stručný popis	Monitoring stavu predátorov (najmä kuna, diviak, sojka, psík medvedikovitý), v prípade potreby výrazné zníženie ich stavov, vylúčenie vnadenia zveri jadrovým a dužinatým krmivom v lokalitách hlucháňa, minimalizácia stavov diviacej zveri v týchto EFP
5. Aktivity	V rámci lesných a nelesných biotopov zabezpečenie spolupráce s dotknutými subjektmi v záujme zhodnotiť a optimalizovať chov a lov zveri, hlavne diviakov a líšiek, aby sa znížil tlak na populáciu hlucháňov.
6. Priorita	stredná
7. Miesto realizácie	EFP2 (iba monitoring), EFP1, EFP3, EFP 4
8. Obdobie realizácie	2019-2022
9. Zodpovednosť	ŠOP SR v súčinnosti s užívateľmi príslušných poľovných revírov
10. Odhadované realizačné náklady	2 000 € / rok v 3-ročných intervaloch
11. Predpokladaný zdroj financovania	Vlastné zdroje ŠOP SR
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po ukončení sezóny.

Tabuľka č. 45: Aktivita „Monitoring populácií vtákov a negatívnych faktorov naň pôsobiacich“

1. Názov a kód	SKCHVU050-07 Monitoring populácií vtákov a negatívnych faktorov naň pôsobiacich
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 2.1., 2.2., 2.3., 2.4., 2.5., 2.7., 2.8., 2.9.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.9., 1.1.11., 2.1.1., 2.2.1., 2.2.6., 2.3.3., 2.4.6., 2.5.5., 2.6.8., 2.7.8., 2.8.4., 2.8.7., 2.9.1.
4. Stručný popis	Každoročný monitoring populácií predmetov ochrany v CHVÚ a zároveň negatívnych a pozitívnych faktorov pôsobiacich na tieto výberové vtáčie druhy.
5. Aktivity	Detailný monitoring vtáctva v celom CHVÚ, a to ako kritériových druhov, tak aj ostatných pre celkové vyhodnotenie možných medzidruhových interakcií. Sledovanie faktorov ovplyvňujúcich

	predmet ochrany (stav biotopov, potravná ponuka, vyrušovanie a iné) v území.
6. Priorita	stredná
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne
9. Zodpovednosť	ŠOP SR, organizácia aktívna v ochrane prírody ²³
10. Odhadované realizačné náklady	4 000 € / rok v r. 2019-2023 a v r. 2029, 2039 a 2048, v ostatných rokoch 500 € / rok
11. Predpokladaný zdroj financovania	Európske štruktúrne a investičné fondy, štátny rozpočet - MŽP SR, vlastné zdroje ŠOP SR
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po ukončení sezóny v prípade finančnej podpory projektu, údaje zapísané do databáz

Regulovanie návštevnosti územia a zvyšovanie povedomia

Tabuľka č. 46: Aktivita „Zvýšenie povedomia a zlepšenie vzťahu obyvateľstva k CHVÚ“

1. Názov a kód	SKCHVU008-08 Zvýšenie povedomia a zlepšenie vzťahu obyvateľstva k CHVÚ
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 4.1., 4.2.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.6., 4.1.1., 4.1.3., 4.1.4., 4.1.5., 4.1.6., 4.1.7., 4.1.9., 4.2.1., 4.2.3.
4. Stručný popis	Príprava a vydanie publikácií (propagačných, ale aj článkov do regionálnych a iných médií), príprava a realizácia exkurzií, prednášok a podobných podujatí a tiež vybudovanie pozorovateľní vtáctva, náučných chodníkov a pod. Poradenská činnosť pre vlastníkov/užívateľov pozemkov k možnostiam podpory na realizáciu opatrení, resp. na náhrady.
5. Aktivity	Realizácia ekovýchovných a vzdelávacích podujatí za účelom získať pre mapovanie a ochranu obyvateľov (napr. tábory, semináre, školenia, exkurzie a pod.)
6. Priorita	nízka
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti
9. Zodpovednosť	ŠOP SR, organizácia aktívna v ochrane prírody ²³
10. Odhadované realizačné náklady	20 000 € v r. 2019 -2021, následne 500 € / rok
11. Predpokladaný zdroj financovania	Európske štruktúrne a investičné fondy, štátny rozpočet - MPRV SR, vlastné zdroje ŠOP SR
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po ukončení sezóny.

Usmernenie hospodárenia v území a zosúladenie protichodných záujmov

Tabuľka č. 47: Aktivita „Prehodnotenie relevantných predpisov, hlavne vyhlášky MŽP SR č. 26/2011 Z. z. a v prípade potreby návrh nových všeobecne záväzných právnych predpisov“

1. Názov a kód	SKCHVU050-09 Prehodnotenie relevantných predpisov, hlavne vyhlášky MŽP SR č. 26/2011 Z. z. a v prípade potreby návrh nových všeobecne záväzných právnych predpisov
2. Príslušný operatívny cieľ	3.1., 3.2.,
3. Príslušné opatrenie pre druhy	3.1.1., 3.1.2., 3.2.1., 3.2.2.,
4. Stručný popis	V rámci aktivity sa prehodnotí, či právny rámec prispieva k naplneniu cieľov ochrany v CHVÚ a ak je potrebné, pripraví sa návrh nových právnych predpisov

5. Aktivita	V r. 2019 - 2022 sa zhodnotí či je potrebné aktualizovať zoznam zakázaných činností v CHVÚ, upraviť hranice (niektoré územia pričleniť, iné odčleniť). Ak sa preukáže potreba prehodnotenia, bude pripravený a prerokovaný návrh nového právneho predpisu. Zároveň sa bude v pravidelných 5-ročných intervaloch hodnotiť účinnosť PS o CHVÚ a v prípade potreby sa aktualizuje. Obdobne bude vykonané prehodnotenie aj iných právnych predpisov.
6. Priorita	stredná
7. Miesto realizácie	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	2019 - 2022
9. Zodpovednosť	MŽP SR, ŠOP SR
10. Odhadované realizačné náklady	3 000 € / rok len v r. 2019 - 2022
11. Predpokladaný zdroj financovania	Štátny rozpočet - MŽP SR
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Správa po ukončení kalendárneho roku.

Tabuľka č. 48: Aktivita „Získanie pozemkov so zachovalými biotopmi pre výberové vtáčie druhy s navrhovaným bezzásahovým režimom do správy ŠOP SR alebo využitie iných ekonomických nástrojov podľa zákona č. 543/2002 Z. z.“

1. Názov a kód	SKCHVU050-10 Získanie pozemkov so zachovalými biotopmi pre výberové vtáčie druhy s navrhovaným bezzásahovým režimom do správy ŠOP SR alebo využitie iných ekonomických nástrojov podľa zákona č. 543/2002 Z. z.
2. Príslušný operatívny cieľ	4.2.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	4.2.3., 4.2.4.
4. Stručný popis	Nákup počítača a vypracovanie zmlúv, zameranie pozemkov pre zrealizovanie náhrad za obmedzenie bežného obhospodarovania, alternatívou je finančný príspevok.
5. Aktivita	Zabezpečiť dostatočné informovanie vlastníkov a užívateľov pozemkov o možnostiach čerpania finančných prostriedkov, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu podmienok pre ochranu druhov v území, ako aj realizovať zmluvy.
6. Priorita	stredná
7. Miesto realizácie	CHVÚ vrátane miest navrhnutých na rozšírenie CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne
9. Zodpovednosť	ŠOP SR
10. Odhadované realizačné náklady	2 000 € / rok v r. 2019 – 2023 a 500 € / rok od r. 2024
11. Predpokladaný zdroj financovania	Štátny rozpočet - MŽP SR
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po ukončení aktivity. V prípade finančnej podpory projektu podľa projektových podmienok.

Tabuľka č. 49: Súhrnný prehľad realizačných aktivít a predpokladaných výdavkov programu starostlivosti

Kód aktivity	Názov aktivity	Rok (€)															
		2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
SKCHVU050-01	Ochrana hniezd a hniezdných stromov výberových vtáčích druhov	1 000	76 940	76 940	76 940	11 000	11 000	11 000	11 000	11 000	11 000	11 000	11 000	11 000	11 000	11 000	11 000
SKCHVU050-02	Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
SKCHVU050-03	Zvýšenie hniezdných príležitostí výberových vtáčích druhov	1 000	1 080	1 080	1 080	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU050-04	Zlepšenie stavu hniezdných a potravných biotopov výberových vtáčích druhov	0	130 030	130 030	130 030	130 030	130 030	130 030	130 030	130 030	130 030	130 030	130 030	130 030	130 030	130 030	130 030
SKCHVU050-05	Zlepšenie uplatňovania práva v oblasti ochrany prírody	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
SKCHVU050-06	Optimalizácia chovu a lovu poľovnej zveri na lokalitách výskytu hlucháňa hôrneho a jariabka hôrneho	2 000	0	0	2 000	0	0	2 000	0	0	2 000	0	0	2 000	0	0	2 000
SKCHVU050-07	Monitoring populácií vtákov a negatívnych faktorov naň pôsobiacich	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	500	500	500	500	500	4 000	500	500	500	500	500
SKCHVU050-08	Zvýšenie povedomia a zlepšenie vzťahu obyvateľstva k CHVÚ	20 000	20 000	20 000	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500
SKCHVU050-09	Prehodnotenie relevantných predpisov, hlavne vyhlášky MŽP SR č. 26/2011 Z. z. a v prípade potreby návrh nových všeobecne záväzných právnych predpisov	3 000	3 000	3 000	3 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU050-10	Získanie pozemkov so zachovalými biotopmi pre výberové vtáče druhy s navrhovaným bezzásahovým režimom do správy ŠOP SR alebo využitie iných ekonomických nástrojov podľa zákona č. 543/2002 Z. z.	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500
Spolu (€)		37 500	241 550	241 550	224 050	152 030	147 030	149 030	147 030	147 030	149 030	150 530	147 030	149 030	147 030	147 030	149 030

Kód aktivity	Názov aktivity	Rok (€)														Spolu (€)
		2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2019 - 2048
SKCHVU050-01	Ochrana hniezd a hniezdných stromov výberových vtáčích druhov	11 000	11 000	11 000	11 000	11 000	11 000	11 000	11 000	11 000	11 000	11 000	11 000	11 000	11 000	517 820
SKCHVU050-02	Zníženie mortality vtáctva na elektrických vedeniach	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	90 000
SKCHVU050-03	Zvýšenie hniezdných príležitostí výberových vtáčích druhov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4 240
SKCHVU050-04	Zlepšenie stavu hniezdných a potravných biotopov výberových vtáčích druhov	130 030	130 030	130 030	130 030	130 030	130 030	130 030	130 030	130 030	130 030	130 030	130 030	130 030	130 030	3 770 870
SKCHVU050-05	Zlepšenie uplatňovania práva v oblasti ochrany prírody	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	45 000
SKCHVU050-06	Optimalizácia chovu a lovu poľovnej zveri na lokalitách výskytu hlucháňa hôrneho a jariabka hôrneho	0	0	2 000	0	0	2 000	0	0	2 000	0	0	2 000	0	0	20 000
SKCHVU050-07	Monitoring populácií vtákov a negatívnych faktorov naň pôsobiacich	500	500	500	500	4 000	500	500	500	500	500	500	500	500	4 000	43 000
SKCHVU050-08	Zvýšenie povedomia a zlepšenie vzťahu obyvateľstva k CHVÚ	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	73 500
SKCHVU050-09	Prehodnotenie relevantných predpisov, hlavne vyhlášky MŽP SR č. 26/2011 Z. z. a v prípade potreby návrh nových všeobecne záväzných právnych predpisov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12 000
SKCHVU050-10	Získanie pozemkov so zachovalými biotopmi pre výberové vtáčie druhy s navrhovaným bezzásahovým režimom do správy ŠOP SR alebo využitie iných ekonomických nástrojov podľa zákona č. 543/2002 Z. z.	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	22 500
Spolu (€)		147 030	147 030	149 030	147 030	150 530	149 030	147 030	147 030	149 030	147 030	147 030	149 030	147 030	150 530	4 598 930

Tabuľka č. 50: Prehľad odhadovaných výdavkov na realizáciu programu starostlivosti a predpokladaných zdrojov financovania (roky 2019 – 2034)

Zdroj financovania	Rok realizácie programu starostlivosti (suma v €)															
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Vlastné zdroje ŠOP SR ¹⁹	8 150	5 850	5 850	6 350	3 650	2 750	4 750	2 750	2 750	4 750	4 250	2 750	4 750	2 750	2 750	4 750
Rozpočet MŽP SR ²⁰	6 350	131 730	131 730	131 730	81 750	91 280	91 280	91 280	91 280	91 280	93 280	91 280	91 280	91 280	91 280	91 280
Rozpočet MV SR ²⁰	0	65 940	65 940	65 940	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000
Rozpočet MPRV SR ²⁰	2 700	2 700	2 700	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Európske štrukturálne a investičné fondy ²⁰	17 300	32 330	32 330	17 030	13 630	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Iné zdroje ²¹	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Spolu	37 500	241 550	241 550	224 050	152 030	147 030	149 030	147 030	147 030	149 030	150 530	147 030	149 030	147 030	147 030	149 030

Tabuľka č. 51: Prehľad odhadovaných výdavkov na realizáciu programu starostlivosti a predpokladaných zdrojov financovania (roky 2034 – 2047)

Zdroj financovania	Rok realizácie programu starostlivosti (suma v €)														
	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2048	2019-2048
Vlastné zdroje ŠOP SR ²⁰	2 750	2 750	4 750	2 750	4 250	4 750	2 750	2 750	4 750	2 750	2 750	4 750	2 750	4 250	119 100
Rozpočet MŽP SR ²⁰	91 280	91 280	91 280	91 280	93 280	91 280	91 280	91 280	91 280	91 280	91 280	91 280	91 280	93 280	2 771 290
Rozpočet MV SR ²⁰	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	1 497 820
Rozpočet MPRV SR ²⁰	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8 100
Európske štrukturálne a investičné fondy ²¹	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	112 620
Iné zdroje ²²	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	90 000
Spolu	147 030	147 030	149 030	147 030	150 530	149 030	147 030	147 030	149 030	147 030	147 030	149 030	147 030	150 530	4 598 930

¹⁹ Financovanie bude zabezpečené v rámci rozpočtu verejnej správy na jednotlivé rozpočtové obdobia (roky)

²⁰ Vrátane spolufinancovania zo štátneho rozpočtu a oprávnených žiadateľov.

²¹ Ide napr. o zdroje prevádzkovateľov elektrických vedení, mimovládnych organizácií a ďalšie nešpecifikované zdroje, vrátane súkromných.

4. Spôsob vyhodnocovania plnenia programu starostlivosti

Tabuľka č. 52: Zoznam dlhodobých a operatívnych cieľov a opatrení PS o CHVÚ Chočské vrchy, ich indikátorov a spôsobov overenia

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
Dlhodobé ciele				
1.	Zlepšiť súčasný nepriaznivý stav druhu hlucháň hôrny na priaznivý.	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
2.	Udržať súčasný priaznivý stav výberových druhov vtákov sokol sťahovavý, orol skalný, ďateľ trojprstý a strakoš veľký v kategórii A priaznivého stavu a udržať priemerný priaznivý stav druhov výr skalný, žlná sivá, kuvik kapcavý, kuvik vrabčí a jariabok hôrny v kategórii B priaznivého stavu.	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5-6 rokov)	Plní sa / neplní sa
3.	Zabezpečiť adresný právny rámec pre zlepšenie kvality biotopov predmetov ochrany v CHVÚ Chočské vrchy.	Prehodnotenie právneho rámca a v prípade potreby, návrh a prerokovanie nového právneho predpisu	Prehodnotenie, záznamy z rokovaní.	Plní sa (ak sú zákazy v zmene adresné, ak sú upravené predmety ochrany, ak sú adekvátne upravené hranice) / Plní sa čiastočne / Neplní sa (ak zmeny nie sú adresné, ak nie sú upravené predmety ochrany, ak nie sú adekvátne upravené hranice)
4.	Zvýšiť ekologické povedomie miestnych obyvateľov a zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.	Počet návštevníkov vybraných lokalít (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
Operatívne ciele				
1.1.	Zvýšiť a udržať úroveň populácie hlucháňa hôrneho na úrovni minimálne 25 kohútov.	Zistený počet kohútov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.1.	Udržať populáciu sokola sťahovavého na priemernej minimálnej úrovni 6 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.2.	Udržať populáciu orla skalného na priemernej úrovni minimálne 6 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.3.	Udržať populáciu výra skalného na priemernej úrovni minimálne 15 obsadených teritórií	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.4.	Udržať populáciu ďatľa trojprstého na priemernej úrovni minimálne 65 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
			databázy	chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.5.	Udržať populáciu žlny sivej na priemernej úrovni minimálne 40 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.6.	Udržať populáciu kuvika kapcavého na priemernej úrovni minimálne 35 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.7.	Udržať populáciu kuvika vrabcieho na úrovni minimálne 95 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.8.	Udržať populáciu jariabka hôrneho na priemernej úrovni minimálne 150 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.9.	Udržať populáciu strakoša veľkého na priemernej úrovni minimálne 7 obsadených teritórií.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
3.1.	Na základe monitoringu druhov prehodnotiť vyhlášku MŽP SR č. 26/2011 Z. z. a ak je relevantné, pripraviť a prerokovať návrh nového právneho predpisu.	Prehodnotenie právneho predpisu a v prípade potreby, návrh a prerokovanie nového právneho predpisu	Prehodnotenie, záznamy z rokovaní.	Plní sa / Plní sa čiastočne / Neplní sa
3.2.	Vyhodnotiť adrešnosť právneho rámca pre ochranu predmetov ochrany a ak je potrebné, pripraviť a prerokovať návrh nových právnych predpisov.	Vyhotovená štúdia, prípadne úpravy legislatívy	Dodaná štúdia analyzujúca legislatívne limity ochrany predmetov ochrany. Právne úpravy v prospech predmetov ochrany	Plní sa (ak je vypracovaná štúdia a ak sú potrebné úpravy legislatívy, ak sú prijaté) / Neplní sa (ak nie je vypracovaná štúdia alebo ak nie sú prijaté potrebné úpravy legislatívy)
4.1.	Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite.	Počet návštevníkov lokality (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
4.2.	Zapájať miestnych obyvateľov do praktickej ochrany vtáctva, zapájať vlastníkov pozemkov do vykonávania praktického manažmentu.	Počet obyvateľov podieľajúcich sa na praktickej ochrane vtáctva	Správy z aktivít praktickej ochrany vtáctva	Plní sa / Neplní sa
Opatrenia				
1.1.1.	Lesné aj nelesné biotopy ponechať na prirodzený vývoj, bez usmerňovania a zasahovania do prírodných procesov človekom, vylúčiť akékoľvek hospodárske opatrenia (obnova, výchova, ťažba)	Počet stanovísk / počet kontrol	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.2.	Kalamitné plochy v lesoch ponechať bez ľudského zásahu na prirodzenú sukcesiu. Drevnú hmotu (biomasu) z kalamitných plôch neodstraňovať, ponechať na mieste bez asanácie.	Počet stanovísk / počet kontrol	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	Vykonať iba nevyhnutnú údržbu (zabezpečiť prejazdnosť a schodnosť) existujúcich účelových komunikácií bez stavebno-technických zásahov			
1.1.3.	V EPF2 vylúčiť aplikáciu pesticídov, hlavne insekticídov a v EPF3 vylúčiť ich aplikáciu s výnimkou použitia feromónových odparníkov na podkôrny hmyz za účelom monitoringu, obranných a ochranných opatrení	Počet stanovísk a rozhodnutí	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.4.	Vylúčiť výstavbu lyžiarskych stredísk a stredísk cestovného ruchu	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.5.	Vykonanie terénnych úprav, najmä výkopov a násypov, ktorými dochádza k narušeniu pôdneho krytu alebo materskej horniny, uskutočniť len po posúdení organizácie ochrany prírody	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.6.	V odôvodnených prípadoch (ohrozenie predmetu ochrany, poškodzovanie biotopov, programy záchranu kriticky ohrozených druhov, bezpečnosť návštevníkov) presmerovať alebo zrušiť (dočasne uzavrieť) časti existujúcich chodníkov	Počet stanovísk	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.7.	Zintenzívniť kontrolu obmedzení súvisiacich so zberom lesných plodín v územiach v 3. až 5. stupni ochrany	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.8.	Vylúčiť každú formu novej stavebnej činnosti	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.9.	Zabezpečiť monitoring populácie a všetkých tokanísk hlucháňa hôrneho	Zistený počet tokanísk	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročne aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.1.10.	Zvýšiť kontrolnú činnosť za účelom dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody najmä v období toku	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.11.	Zabezpečiť prieskum negatívnych faktorov vplývajúcich na početnosť hlucháňa hôrneho za účelom upresnenia vhodných manažmentových opatrení	Počet kontrol na lokalitách výskytu hlucháňa hôrneho	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
1.1.12.	Zabezpečiť ochranu vhodných biotopov hlucháňa (najmä lokality so zaznamenaným výskytom) na základe rozhodnutia orgánu ochrany prírody a pri manažmente lesa uplatňovať hlucháňovi priateľské postupy	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.13.	Vylúčiť stavbu nových elektrických vedení v EPF 2 a v kolíznych úsekoch EPF 3	Počet stanovísk k zámerom	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
1.1.14.	Odstrániť nelegálne skládky a vnaďiská, ktoré slúžia ako miesta zberu potravy pre krkavcovité vtáky a diviačiu zver v oblastiach výskytu hlucháňa hôrneho a v ich okolí	Počet stanovísk / počet kontrol	Počet stanovísk / počet kontrol	Počet stanovísk / počet kontrol
1.1.15.	Znižovať stav diviačej zveri plošne v CHVÚ vo vybraných EPF a ak je potrebné, prijať opatrenia na elimináciu	Jednotné kmeňové stavy (JKS) diviakov lesných v dotknutých	Každoročné zhodnotenie	Plní sa (ak počet klesá) / neplní sa (ak je počet stabilný alebo

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	vplyvov ďalších predátorov.	revíroch		rastie)
2.1.1.	Zabezpečiť monitoring všetkých obsadených hniezdných teritórií (3 návštevy do roka na každom hniezde) na začiatku hniezdenia v období toku, uprostred hniezdenia a po vyletení mláďat	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.1.2.	V prípade potreby zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd	Počet vyhlásených ochranných zón	Rozhodnutia úradov	Plní sa / Neplní sa
2.1.3.	V hniezdnom období vo vzdialenosti min. 300 m okolo hniezd vylúčiť skalolezeckú činnosť, športovo rekreačnú činnosť, turistické chodníky, ohniská, paragliding a používanie dronov	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.1.4.	Dôsledne posúdiť vplyv investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.5.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.1.6.	Vylúčiť stavbu nových elektrických vedení v EFP 2 a EFP 3/ kolízne úseky zabezpečiť odkloňovacími letov a zabezpečiť inštaláciu zábran na všetky existujúce a nové stĺpy elektrického vedenia 22 kV hlavne v blízkosti hniezdísk alebo ich umiestniť pod zem	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdlžka stagnuje alebo rastie)
2.1.7.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie vtáctva v území	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.2.1.	Zabezpečiť monitoring všetkých hniezdných okrskov orla skalného každoročne a každoročne dohľadávať hniezda v porastoch ohrozených ťažbou lesných porastov.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.2.2.	Zabezpečiť po vyhniezdení opravu všetkých známych nestabilných stromových hniezd a v prípade pádu na vhodných stromoch vyložiť náhradné hniezdne podložky.	Počet hniezd s vykonanými zásahmi	Správy a záznamy z opráv	Plní sa (ak boli opravené nestabilné hniezda) / Neplní sa (ak hniezda s nutnou opravou neboli opravené)
2.2.3.	V prípade potreby zabezpečiť vyhlásenie ochranných zón v okolí hniezd.	Počet vyhlásených ochranných zón	Rozhodnutia úradov	Plní sa / Neplní sa
2.2.4.	Vekovú štruktúru obnovovaných porastov je potrebné upraviť tak, aby sa zachoval, resp. zvýšil podiel starších porastov nad 80 rokov.	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.2.5.	Dôsledne posúdiť vplyv investícií do cestovného ruchu a iných investícií na predmety ochrany.	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.2.6.	Zabezpečiť kontrolnú činnosť dodržiavania obmedzení z dôvodov ochrany prírody.	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.2.7.	Uplatňovať a zapracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do novovypracúvaných PSoL.	Počet jednotiek priestorového rozdelenia lesa (JPRL) so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
2.2.8.	Vylúčiť stavbu nových elektrických vedení v EFP 2 a v kolíznych úsekoch EFP 3/ kolízne úseky zabezpečiť odkloňovačmi letov a zabezpečiť inštaláciu zábran na všetky existujúce a nové stĺpy elektrického vedenia 22 kV hlavne v blízkosti hniezdisk alebo ich umiestniť pod zem	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
2.2.9.	Usmerniť fotografovanie s filmovanie orlov v blízkosti ich hniezdisk	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.3.1.	Zabezpečiť v prípade potreby vyhlásenie ochrannej zóny v okolí hniezd výra skalného.	Počet vyhlásených ochranných zón	Rozhodnutia úradov	Plní sa / Neplní sa
2.3.2.	V prípade realizácie investícií do cestovného ruchu, resp. aj iných väčších investícií dôsledne posúdiť ich vplyv na predmet ochrany.	Počet stanovísk k zámerom a činnostiam	Stanoviská príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.3.3.	Zabezpečiť pravidelný monitoring celej populácie výra skalného.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.3.4.	Vylúčiť stavbu nových elektrických vedení v EFP 2 a v kolíznych úsekoch EFP 3/ kolízne úseky zabezpečiť odkloňovačmi letov a zabezpečiť inštaláciu zábran na všetky existujúce a nové stĺpy elektrického vedenia 22 kV hlavne v blízkosti hniezdisk alebo ich umiestniť pod zem.	Dĺžka vedení bez zábran proti sadaniu / kolíziám vtáctva	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak dĺžka klesá) / neplní sa (ak rdĺžka stagnuje alebo rastie)
2.4.1.	Vekovú štruktúru obnovovaných porastov je potrebné upraviť tak, aby sa zachoval, resp. zvýšil podiel starších porastov nad 80 rokov.	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.4.2.	V EFP 2 a EFP3 vylúčiť aplikáciu všetkých chemických prípravkov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov na podkôrny hmyz za účelom monitoringu, obranných a ochranných opatrení, v EFP4 ju usmerniť.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.4.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami, ak nepredstavujú zdroj šírenia hmyzích škodcov; neodstraňovať odumreté jedince.	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.4.4.	Uplatňovať a zapracovať relevantné opatrenia do PSoL.	Počet jednotiek priestorového rozdelenia lesa (JPRL) so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.4.5.	Na lokalitách hlucháňa zabezpečiť ochranu biotopov podľa nárokov hlucháňa ako predpoklad aj pre ochranu datľa trojprstého.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.4.6.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie datľa trojprstého.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.5.1.	Vekovú štruktúru obnovovaných porastov je potrebné upraviť tak, aby sa zachoval, resp. zvýšil podiel starších porastov nad 80 rokov.	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
2.5.2.	V EFP 2 a EFP3 vylúčiť aplikáciu všetkých chemických prípravkov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov na podkôrny hmyz za účelom monitoringu, obranných a ochranných opatrení, v EFP4 ju usmerniť	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.5.3.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami; ak nepredstavujú zdroj šírenia hmyzích škodcov; neodstraňovať odumreté jedince.	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.5.4.	Uplatňovať a zapracovať relevantné opatrenia do PSoL.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.5.5.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie žľny sivej.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.5.6.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.5.7.	Vylúčiť fragmentáciu hniezdných biotopov lesnými cestami vo väčších celkoch starých zmiešaných lesov s prevahou listnáčov	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.6.1.	Vekovú štruktúru obnovovaných porastov je potrebné upraviť tak, aby sa zachoval, resp. zvýšil podiel starších porastov nad 80 rokov.	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.6.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy, ktoré nepredstavujú zdroj šírenia škodlivých činiteľov v lesoch do okolitých lesných porastov a zároveň dosahujú v prsnej výške priemer minimálne 30 cm; neodstraňovať odumreté jedince, ktoré už nie sú atraktívne pre podkôrny hmyz.	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.6.3.	V EFP 2 a EFP3 vylúčiť aplikáciu všetkých chemických prípravkov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov na podkôrny hmyz za účelom monitoringu, obranných a ochranných opatrení a v EFP4 ju usmerniť.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.6.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie stromy s dutinami ak nepredstavujú zdroj šírenia hmyzích škodcov; neodstraňovať odumreté jedince.	Počet hniezdných stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.6.5.	Zabezpečiť výrobu a vyvesenie búdok.			
2.6.6.	Uplatňovať a zapracovať relevantné opatrenia do PSoL.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.6.7.	Na lokalitách hlucháňa zabezpečiť ochranu biotopov podľa nárokov hlucháňa ako predpoklad aj pre ochranu kuvika kapcavého.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.6.8.	Zabezpečiť pravidelne monitoring	Zistený počet párov	Záznamy	Plní sa (ak sú

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	vybranej vzorky populácie kuvíka kapcavého.		z monitoringu zadané do databázy	každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.6.9.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSOL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.6.10.	Vylúčiť fragmentáciu hniezdnych biotopov lesnými cestami vo väčších celkoch starých zmiešaných lesov s prevahou listnáčov	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSOL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.7.1.	Vekovú štruktúru obnovovaných porastov je potrebné upraviť tak, aby sa zachoval, resp. zvýšil podiel starších porastov nad 80 rokov.	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.7.2.	Ponechať pri spracúvaní kalamít na dožitie zdravé stromy, ak je to možné aspoň 5 stromov na 1 ha, takisto ponechávať zlomy, ktoré nie sú zdrojom šírenia škodlivých činiteľov v lesoch do okolitých lesných porastov a zároveň dosahujú v prsnej výške priemer minimálne 30 cm; neodstraňovať odumreté jedince, ktoré už nie sú atraktívne pre podkôrny hmyz.	Počet hniezdnych stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.3.	V EFP 2 a EFP3 vylúčiť aplikáciu všetkých chemických prípravkov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov na podkôrny hmyz za účelom monitoringu, obranných a ochranných opatrení, v EFP4 ju usmerniť.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.7.4.	Vyhľadávať a nechať na dožitie hniezdne stromy s dutinami.	Počet hniezdnych stromov s rozhodnutiami o ochrane	Stanoviská, rozhodnutia príslušných úradov, organizácie OP	Plní sa / neplní sa
2.7.5.	Zabezpečiť výrobu a vyvesenie búdok.			
2.7.6.	Uplatňovať a zapracovať relevantné opatrenia do PSOL.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSOL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.7.7.	Na lokalitách hlucháňa zabezpečiť ochranu biotopov podľa nárokov hlucháňa ako predpoklad aj pre ochranu kuvíka vrbčieho.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSOL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.7.8.	Zabezpečiť pravidelne monitoring vybranej vzorky populácie kuvíka vrbčieho.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.7.9.	Pri nevyhnutných zdravotných zásahoch do ochranných lesov je potrebné nechať na dožitie minimálne 30 % stromov hlavnej etáže v poraste.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSOL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.8.1.	Vekovú štruktúru obnovovaných porastov je potrebné upraviť tak, aby sa zachoval, resp. zvýšil podiel starších porastov nad 80 rokov.	Rozloha lesných porastov vo veku nad 80 rokov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.8.2.	V EFP 2 a EFP3 vylúčiť aplikáciu všetkých chemických prípravkov v lesných porastoch s výnimkou použitia feromónových odparníkov na	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	podkôrný hmyz za účelom monitoringu, obranných a ochranných opatrení, v EFP4 ju usmerniť.			
2.8.3.	Presadiť čo najvyššie zastúpenie pionierskych drevín v PSoL.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.8.4.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.8.5.	Zintenzívniť kontrolu obmedzení súvisiacich so zberom lesných plodín v územiach v 3. až 5. stupni ochrany.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.8.6.	Uplatňovať a zapracovať relevantné opatrenia ako zásady hospodárenia v lese do PSoL.	Počet JPRL so zapracovanými zásadami OP	Schválené PSoL	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.8.7.	Znižovať stav diviacej zveri plošne v CHVÚ vo vybraných EFP s výskytom jariabka hôrneho.	JKS diviakov lesných v dotknutých revíroch	Každoročné zhodnotenie	Plní sa (ak počet klesá) / neplní sa (ak je počet stabilný alebo rastie)
2.9.1.	Zabezpečiť pravidelný monitoring vybranej vzorky populácie strakoša veľkého.	Zistený počet párov	Záznamy z monitoringu zadané do databázy	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
2.9.2.	Minimalizovať zmenu TTP na ornú pôdu alebo iný druh pozemku, vylúčiť rozoranie TTP.	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z kontroly	Plní sa priebežne / neplní sa priebežne
2.9.3.	Zabezpečiť dlhodobé poľnohospodárske využitie pozemkov vhodnou formou.	Rozloha pôdy nevhodne obhospodarovanej	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)
2.9.4.	Zachovávať dostatočné porasty krovin na hniezdnych lokalitách.	Rozloha vhodného biotopu	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)
2.9.5.	Zachovať vyššie solitérne stromy, medze s krovinami a remízky ako potenciálne miesta hniezdenia a lovu strakoša veľkého.	Rozloha vhodného biotopu	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa (ak rozloha klesá) / neplní sa (ak rozloha stagnuje alebo rastie)
3.1.1.	Zhodnotiť zoznam zakázaných činností, predmety ochrany vyhlášky MŽP SR č. 26/2011 Z. z., ako aj hranice CHVÚ z hľadiska cieľov ochrany druhov.	Vykonaná analýza, prehodnotenie, prípadne počet štúdií	Zhotovené štúdie, analýza	Plní sa / neplní sa
3.1.2.	Ak je relevantné, pripraviť a prerokovať návrh nového právneho predpisu.	Vypracovanie a prerokovania návrhu nového právneho predpisu	Záznamy z rokovaní	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
3.2.1.	Vyhodnotiť, či sektorové právne predpisy (poľnohospodárske, lesnícke, poľovnícke a i.) umožňujú realizáciu opatrení navrhovaných v PS.	Vykonaná analýza, prípadne počet štúdií	Zhotovené štúdie, analýza	Plní sa / neplní sa
3.2.2.	Ak je relevantné, pripraviť a prerokovať návrhy nových právnych predpisov	Vypracovanie a prerokovania návrhu nového právneho predpisu	Záznamy z rokovaní	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
4.1.1.	Realizovať informačné a praktické ekovýchovné aktivity pre farmárov, lesníkov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o význame tejto lokality.	Počet workshopov, prednášok a stretnutí	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
4.1.2.	Usmerniť fotografovanie a filmovanie	Počet kontrol v CHVÚ	Záznamy z	Plní sa priebežne /

	Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
	vtáctva v území tak, aby neohrozovalo vtáky na hniezdiskách a nevedlo k zmareniu hniezdení.		kontroly	neplní sa priebežne
4.1.3.	Na vhodných miestach vybudovať pozorovateľne vtáctva, náučné chodníky pre turistov za účelom usmernenia návštevnosti územia	Počet zrealizovaných projektov	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
4.1.4.	Každoročne organizovať exkurzie s pozorovaním vtáctva pre verejnosť.	Počet exkurzií	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
4.1.5.	Pravidelne organizovať prednášky a ďalšie ekovýchovné aktivity na všetkých školách v obciach a mestách dotknutých CHVÚ.	Počet workshopov, prednášok a stretnutí	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
4.1.6.	Vydávať letáky a iné vhodné propagačné materiály o lokalite a umiestňovať pravidelne súvisiace články aj do regionálnych médií a vydať film o lokalite.	Počet titulov publikácií a článkov	Výtlačky publikácií a článkov	Plní sa / neplní sa
4.1.7.	Vhodnou formou propagovať prírodné hodnoty Chočských vrchov v zahraničí s cieľom zvýšenia počtu návštevníkov využívajúcich mäkké formy cestovného ruchu.	Počet titulov publikácií a článkov	Výtlačky publikácií a článkov	Plní sa / neplní sa
4.1.8.	Realizovať rôzne ekovýchovné a vzdelávacie podujatia za účelom získať pre mapovanie a ochranu obyvateľov (napr. tábory, semináre, školenia a pod.).	Počet workshopov, prednášok a stretnutí	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
4.2.1.	Realizovať informačné aktivity pre farmárov, lesníkov, rybárov, poľovníkov a miestnych obyvateľov o potrebe ochrany výberových vtáčích druhov v CHVÚ	Počet zrealizovaných projektov	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
4.2.2.	V spolupráci s miestnymi vlastníkmi odstrániť nelegálne stavby stojace na ich pozemkoch a eliminovať vznik nových.	Počet zrealizovaných projektov	Správy z realizácie projektov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
4.2.3.	Zabezpečiť dostatočné informovanie vlastníkov a užívateľov pozemkov o možnostiach čerpania finančných prostriedkov, ktoré môžu prispieť k zlepšeniu podmienok pre ochranu druhov v území (operačné programy, PRV ²² a pod.).	Počet workshopov, prednášok a stretnutí	Prezenčné listiny	Plní sa / neplní sa
4.2.4.	Využiť primeranú formu náhrady za obmedzenie bežného obhospodarovania alebo finančný príspevok podľa zákona č. 543/2002 Z. Z.	Počet zrealizovaných zmlúv	Zmluvy k výkupu, nájmu, zmluvnej starostlivosti ai.	Plní sa / neplní sa

²² Program rozvoja vidieka

5. Použité podklady a zdroje informácií

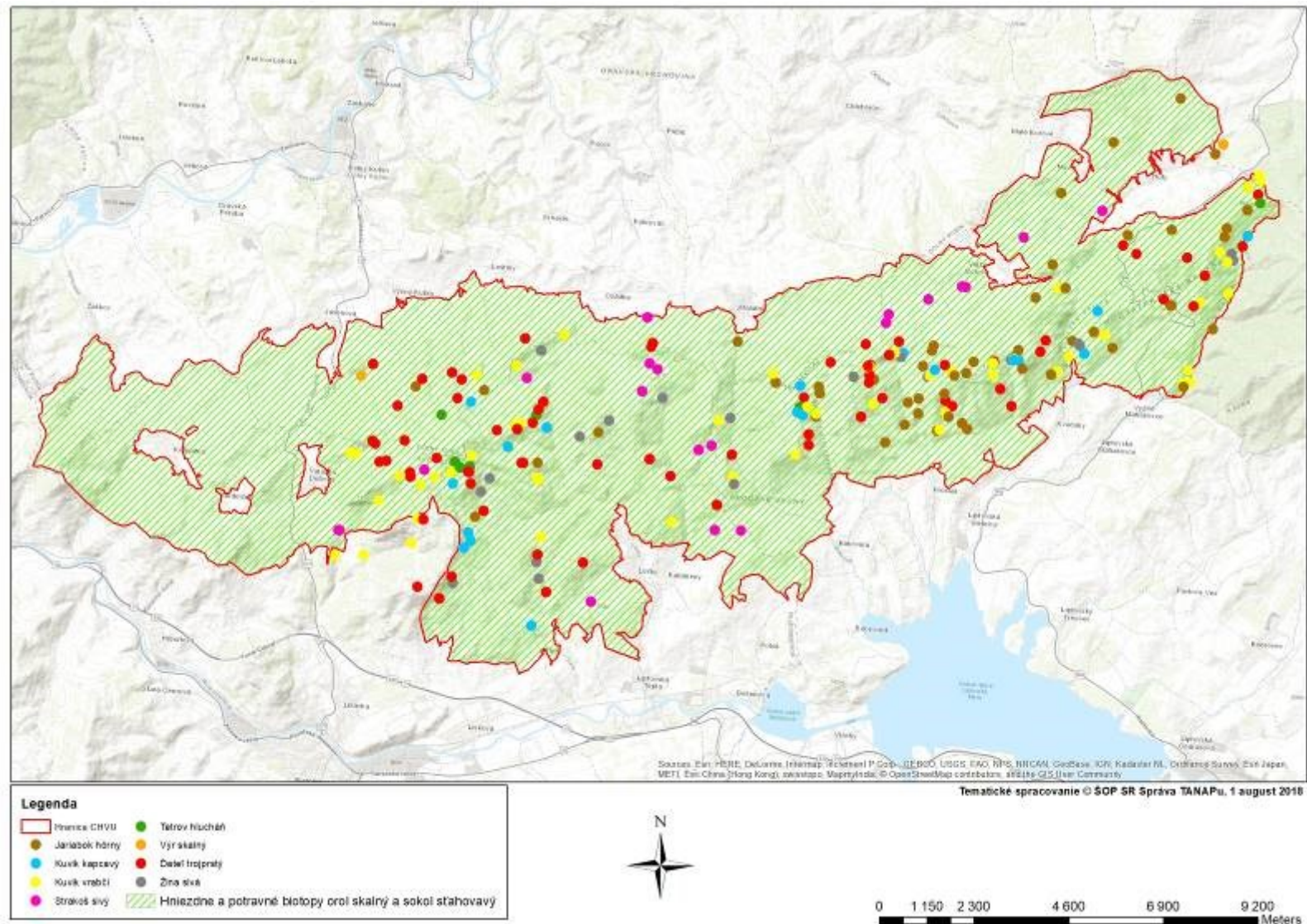
- Bazálne environmentálne informácie o sídlach Slovenska, Slovenská agentúra životného prostredia, Banská Bystrica, 2009-2013 dostupné na: <http://www.beiss.sk/>
- BirdLife International 2004: Birds in Europe: populations, estimates, trends and conservation status. BirdLife Conservation Series No. 12, Cambridge, UK.
- Čepelák, J. 1980. Živočíšne regióny. 1:1000000. In: Atlas SSR. VII. Rastlinstvo, živočíšstvo a fenológia. Veda SAV a SÚGK, Bratislava: 93.
- Černecký J., Darolová A., Fulín M., Chavko J., Karaska D., Krištín A. & Ridzoň J. 2014. Správa o stave vtákov v rokoch 2008 – 2012 na Slovensku. Banská Bystrica. Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky.
- Danko, Š., Karaska, D., 2002. Výr skalný (*Bubo bubo*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. 2002. Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda. Bratislava. 688 s.
- Databáza hydrogeologických a geotermálnych vrtov. Geologický ústav Dionýza Štúra. 2014. dostupné na: <http://mapserver.geology.sk/hqvrtvy/>
- de Juana, E. & Boesman, P. 2013. Black Grouse (*Lyrurus tetrix*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. 2013. Handbook of the Birds of the World Alive. Lynx Edicions, Barcelona.
- de Juana, E. a Kirwan, G.M. 2013. Hazel Grouse (*Bonasa bonasia*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) 2013. Handbook of the Birds of the World Alive. Lynx Edicions, Barcelona.
- de Juana, E., Kirwan, G.M. 2012. Western Capercaillie (*Tetrao urogallus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) 2012. Handbook of the Birds of the World Alive. Lynx Edicions, Barcelona.
- Gúgh, J., Trnka, A., Karaska, D., Ridzoň, J. 2015. Zásady ochrany európsky významných druhov vtákov a ich biotopov. Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica, 332 str.
- Holt, D.W., Berkley, R., Deppe, C., Enríquez Rocha, P., Petersen, J.L., Rangel Salazar, J.L., Segars, K.P., Wood, K.L. & de Juana, E. 2013. Eurasian Eagle-owl (*Bubo bubo*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) 2013. Handbook of the Birds of the World Alive. Lynx Edicions, Barcelona.
- Holt, D.W., Berkley, R., Deppe, C., Enríquez Rocha, P., Petersen, J.L., Rangel Salazar, J.L., Segars, K.P. & Wood, K.L. 1999a. Boreal Owl (*Aegolius funereus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) 2014. Handbook of the Birds of the World Alive. Lynx Edicions, Barcelona.
- Holt, D.W., Berkley, R., Deppe, C., Enríquez Rocha, P., Petersen, J.L., Rangel Salazar, J.L., Segars, K.P. & Wood, K.L. 1999b. Eurasian Pygmy-owl (*Glaucidium passerinum*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) 2014. Handbook of the Birds of the World Alive. Lynx Edicions, Barcelona.
- Hraško, J., Linkeš, V., Šály, R., Šurina, B. 1993. Pôdna mapa Slovenska, Bratislava. Výskumný ústav pôdoznanectva a ochrany pôdy.
- Hudec, K., Šťastný, K. 2005a. *Alcedo atthis* – Ledňáček říční. In: Ptáci – Aves. Fauna ČR, díl II/2. Academia, Praha. 572 s.
- Hudec, K., Šťastný, K. 2005b. *Picoides tridactylus* – Datlík tříprstý. In: Ptáci – Aves, Fauna ČR. Díl II/2. Academia, Praha.
- Huntley B., Green R. E., Collingham Y. C. & Willis S. G. 2007. A Climatic Atlas of European Breeding Birds. Durham University/ RSPB/ Lynx, UK.
- Karaska, D. 2011. Chránené vtáčie územie Chočské vrchy. SOS/BirdLife Slovensko, 32 s.
- Karaska, D., Cichocki, W. 2014. Hniezdne rozšírenie vtáctva Oravy. SOS/BirdLife Slovensko, Bratislava. 434 s.

- Karaska, D., Slobodník, V. 2002. Rybárik obyčajný (*Alcedo atthis*). In: Danko, Š., Karaska, D., Trnka, A., Krištín, A., Ridzoň, J. 2015. Chránené vtáčie územia Slovenska. Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica. 380 s.
- Karaska, D., Trnka, A., Krištín, A., Ridzoň, J., 2015: Chránené vtáčie územia Slovenska. Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica, 380 s.
- Kolektív autorov, 2012. Hlucháňovi priateľský manažment lesa – metodická príručka. OZ Prales.
- Mapový portál Štátnej ochrany prírody a krajiny, Banská Bystrica. 2014. dostupné na: <http://maps.sopsr.sk/mapy/map.html>
- Mazúr, E. et al. 1986. Geomorfologické členenie SSR a ČSSR. Mapa mierky 1:500 000. Bratislava: SÚGK, 1986
- Miklós, L. 2002. Atlas krajiny Slovenskej republiky. I. vyd., Bratislava. Ministerstvo životného prostredia SR, Banská Bystrica. Slovenská agentúra životného prostredia
- Nuhličková, S. (ed.) 2014. Chránime vtáctvo v územiach Natura 2000. SOS/BirdLife Slovensko. 40 s.
- Orta, J., Kirwan, G.M., Boesman, P., Garcia, E.F.J., Marks, J.S. 2015. Golden Eagle (*Aquila chrysaetos*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. a de Juana, E. (eds.) 2015. Handbook of the Birds of the World Alive. Lynx Edicions, Barcelona.
- Pačenovský, S. 2002a. Ďateľ trojprstý (*Picoides tridactylus*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) 2002. Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Pačenovský, S. 2002b. Kuvik vrabčí (*Glaucidium passerinum*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) 2002. Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Pačenovský, S., Chrašč, P., Repel, M. 2012. Nesting by the Eurasian eagle owl (*Bubo bubo*) in a nest of the whitetailed eagle (*Haliaeetus albicilla*). Slovak Rapt J (6).s. 37–40.
- Pivarči, M., Kropitz, P. 2005. Územný plán veľkého územného celku Žilinského kraja v znení, Zmeny a doplnky. Sprievodná správa. Žilina.
- Polák, P., Saxa, A. 2005. Priaznivý stav biotopov a druhov európskeho významu. ŠOP SR, Banská Bystrica. 736 s.
- Prehľad výhradných ložísk a ložísk nevyhradených nerastov. 2014. Geologický ústav Dionýza Štúrastupné na: <http://mapserver.geology.sk/loziska/>
- Program záchrany hlucháňa hôrneho (*Tetrao urogallus* Linnaeus, 1758) na roky 2018 – 2022 (Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, 2018)
- Register nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok. 2015. Pamiatkový úrad SR, dostupný na: <https://www.pamiatky.sk/sk/page/evidencia-narodnych-kulturnych-pamiatok-na-slovensku>
- Register evidencie navrhovaných, určených, blokových a zrušených prieskumných území. 2014. Geologický ústav Dionýza Štúra.dostupné na: <http://mapserver.geology.sk/pu/>
- Register zaevidovaných skládok odpadov na území SR. 2014. Geologický ústav Dionýza Štúra. dostupné na: <http://mapserver.geology.sk/skladky/>
- Register zdokumentovaných svahových deformácií na území SR. 2014. Geologický ústav Dionýza Štúra. dostupné na: <http://mapserver.geology.sk/zosuvy/>
- Ridzoň, J., Karaska, D., Topercer, J. 2015. Aktuálny stav výberových druhov vtákov v chránených vtáčích územiach na Slovensku. Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica, 320 s.
- Rigg R. & Gorman M. (2004). Spring–autumn diet of wolves (*Canis lupus*) in Slovakia and a review of wolf prey selection. *Oecologia Montana* 13(1-2): 30-41.
- Rybanič, R., Šutiaková, T., Benko, Š. 2004. Významné vtáčie územia na Slovensku. Územia významné z pohľadu Európskej únie. Spoločnosť pre ochranu vtáctva na Slovensku, Bratislava. 220 s.

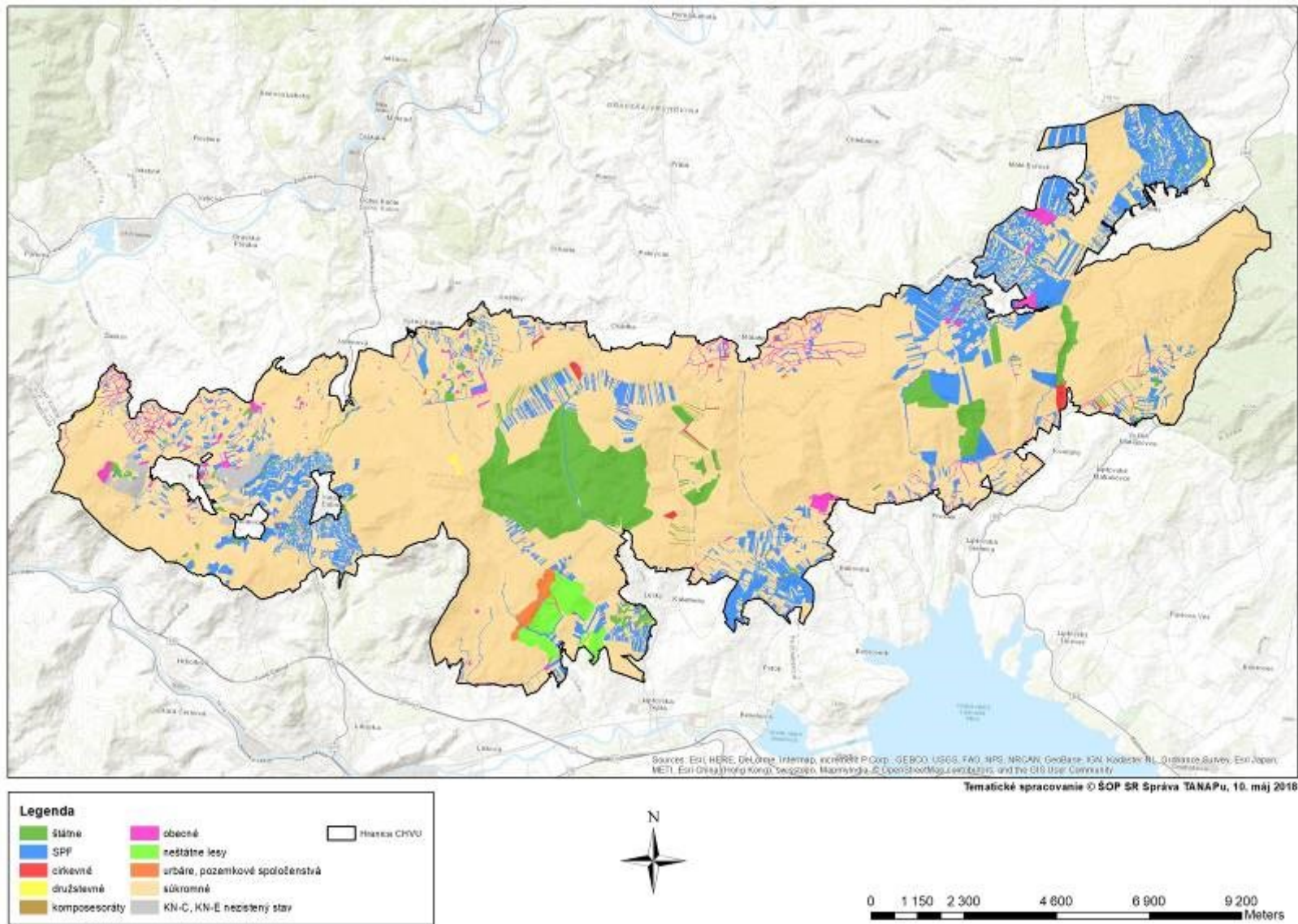
- Sabina Nowak, Robert W. Mysłajek, Aleksandra Kłosińska, Grzegorz Gabryś, 2011. Diet and prey selection of wolves (*Canis lupus*) recolonising Western and Central Poland. *Mammalian Biology*, Volume 76, Issue 6, November 2011, Pages 709-715,
- Saniga, M., 2002. Jariabok hôrny (*Bonasa bonasia*). In: Danko, Š., Darolová, A., Krištín, T. (eds.) 2002. Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- SOS/BirdLife Slovensko. 2012. Ochranné pásma vtáčích hniezd. SOS/BirdLife Slovensko. 44 s.
- SOS/BirdLife Slovensko. 2013. Metodika dlhodobého systematického monitoringu výberových druhov vtákov v chránených vtáčích územiach. Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica. 180 s.
- Šotnár, K. 2007. Tree nesting of Eagle owl (*Bubo bubo*) in Prievidza district. *Slovak Rapt J* (1)s. 59–60.
- Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody a krajiny, dostupný na: <http://uzemia.enviroportal.sk/>
- TANAP. 2017. Data z monitoringu flóry a fauny Správy TANAP-u.
- Vass, D. 1988. Regionálne geologické členenie Západných Karpát a severných výbežkov Panónskej panvy na území ČSSR. Bratislava: Geologický ústav Dionýza Štúra
- Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 26/2011 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Chočské vrchy
- Výnos Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu.
- Winkler, H. & Christie, D.A. 2002. Three-toed Woodpecker (*Picoides tridactylus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) 2014. Handbook of the Birds of the World Alive. Lynx Edicions, Barcelona.
- Winkler, H., Christie, D.A. 2015. Grey-faced Woodpecker (*Picus canus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) 2015. Handbook of the Birds of the World Alive. Lynx Edicions, Barcelona.
- Woodall, P.F. 2001. Common Kingfisher (*Alcedo atthis*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) 2014. Handbook of the Birds of the World Alive. Lynx Edicions, Barcelona.
- White, C.M., Christie, D.A., de Juana, E. & Marks, J.S. 2015. Peregrine Falcon (*Falco peregrinus*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) 2015. Handbook of the Birds of the World Alive. Lynx Edicions, Barcelona.
- Yosef, R., International Shrike Working Group. 2008. Great Grey Shrike (*Lanius excubitor*). In: del Hoyo, J., Elliott, A., Sargatal, J., Christie, D.A. & de Juana, E. (eds.) 2014. Handbook of the Birds of the World Alive. Lynx Edicions, Barcelona.
- Zuna-Kratky, T. 2003. Hnízdění výra velkého (*Bubo bubo*) v nížinných lužních lesoch v SV Rakousku. *Crex* (20)s. 41–47.

6. Prílohy

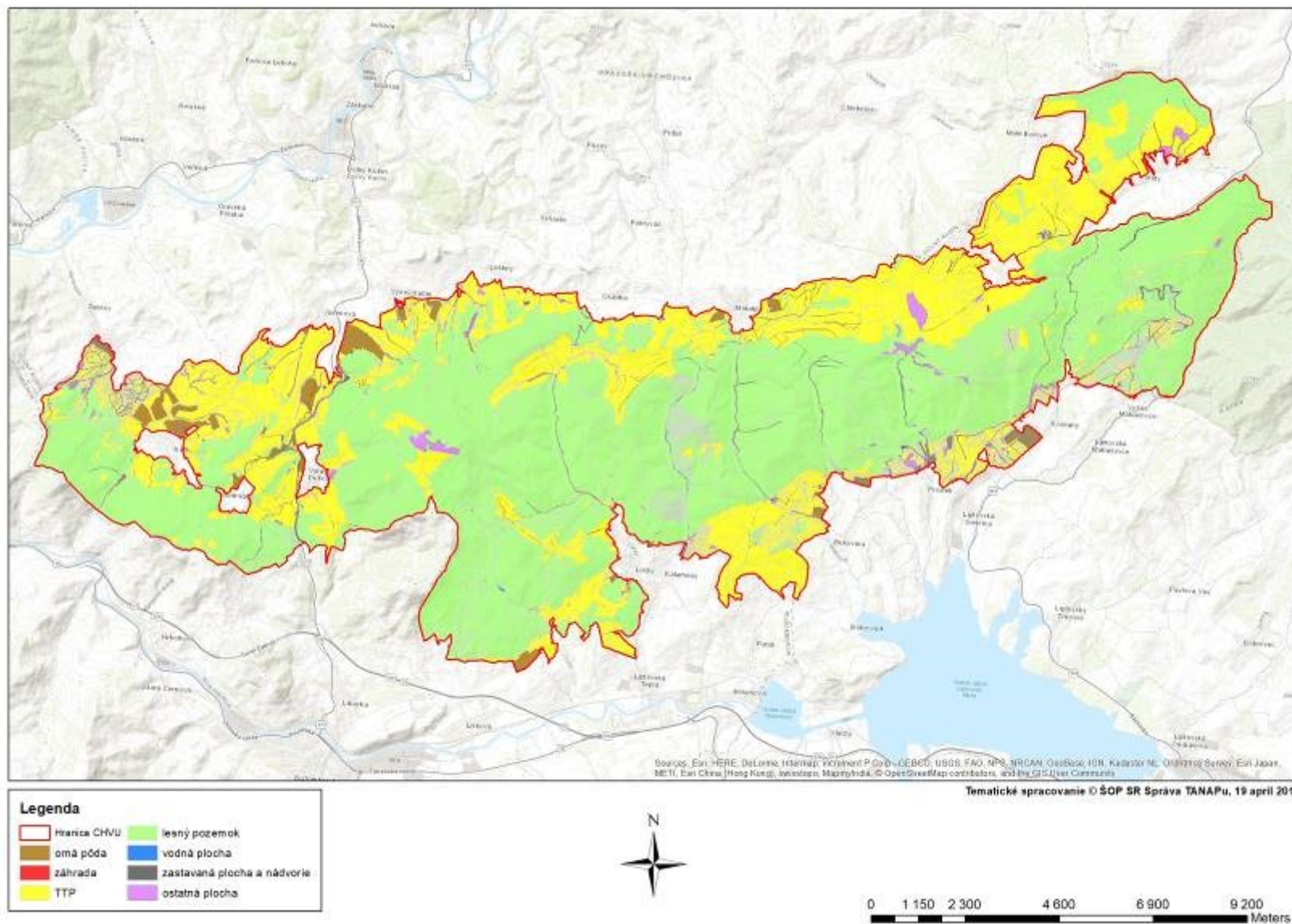
6.1. Mapa predmetov ochrany CHVÚ Chočské vrchy

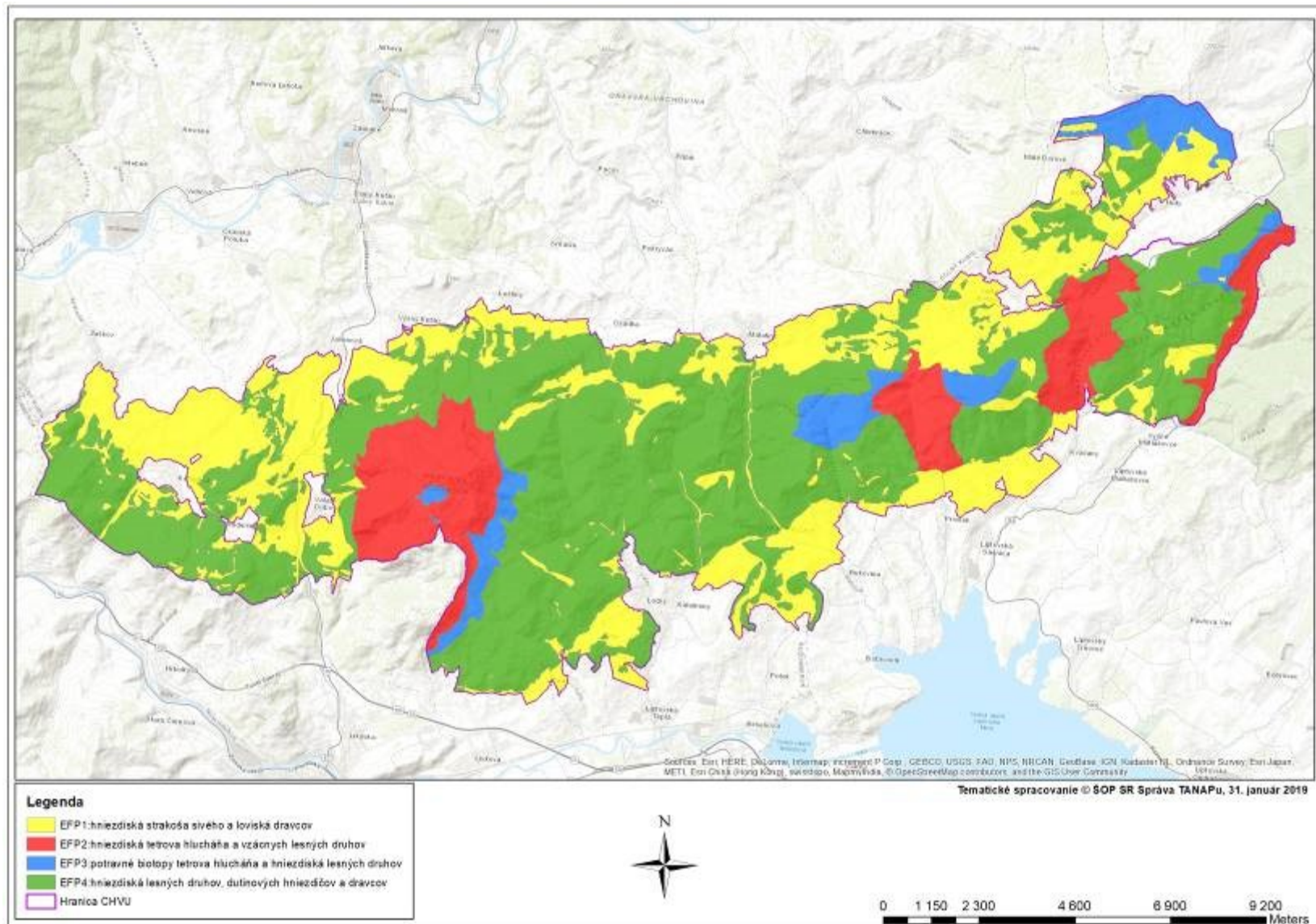
6.2. Mapa identifikácie vlastnícko-užívateľských vzťahov v CHVÚ Chočské vrchy

6.3. Mapa využitia územia CHVÚ Chočské vrchy

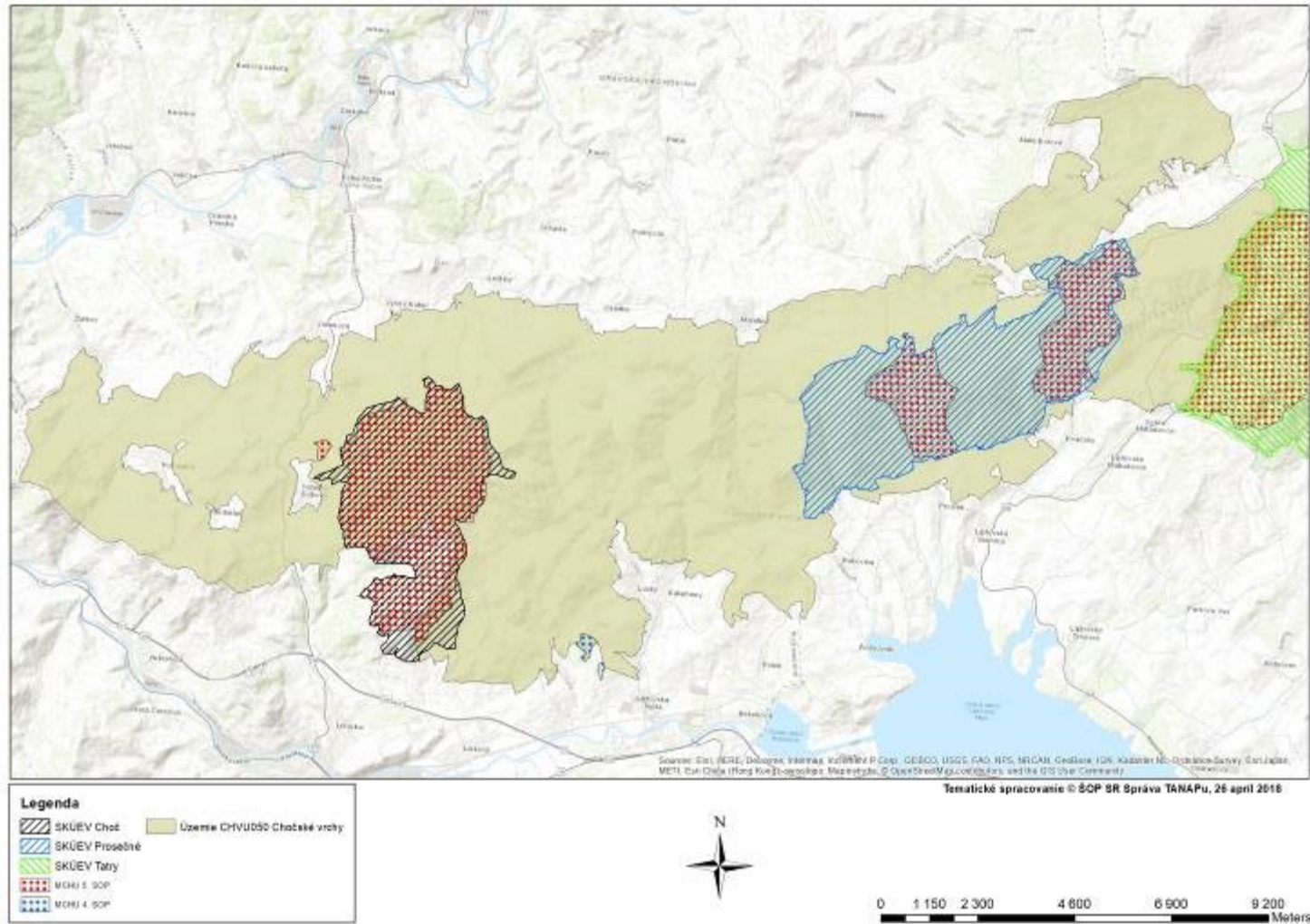

6.4. Mapa ekologicko-funkčných priestorov v CHVÚ Chočské vrchy

6.5. Iná dokumentácia²³

6.5.1. Mapa prekryvu chránených území a území európskeho významu a CHVÚ Chočské vrchy

²³ V zmysle prílohy č. 18 vyhlášky MŽP SR č. 24/2003 Z. z. je prílohou č. 6.5 Mapa zón. Nakoľko CHVÚ Chočské vrchy nie je zónované, táto mapa nebola vyhotovená.

6.5.2 Porastová mapa CHVÚ Chočské vrchy

